

Akcijski plan za razvoj sudioničkog upravljanja u kulturi grada Šibenika

KREŠIMIR – KREativna Šibenska Mreža Integriranog kulturnog Razvoja

Zdravko Bogdan, kreator[atk]
27.6.2019.

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost JUK Tvrđava kulture Šibenik.

Sadržaj

1	Uvodna objašnjenja	3
1.1	Metodologija izrade – objašnjenje načina izrade Akcijskog plana	4
1.2	Sudioničko upravljanje (Model nove javne kulture)	5
1.3	Hrvatski regulatorni okvir za razvoj sudioničkoga upravljanja u kulturi	6
2	Grad Šibenik	10
3	Analiza kulturnog sektora na području Grada Šibenika	13
3.1	Grad Šibenik	13
3.2	Kako Grad Šibenik financira kulturu	14
3.3	Programi javnih potreba u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti grada Šibenika	17
3.4	Javne ustanove u kulturi osnivača Grada Šibenika	20
3.4.1	Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku (www.hnksi.hr)	22
3.4.2	Gradska knjižnica „Jurja Šižgorića“ (www.knjiznica-sibenik.hr)	23
3.4.3	Muzej grada Šibenika (www.muzej-sibenik.hr)	24
3.4.4	Galerija sv. Krševana (www.galerija-sv-krsevana.hr)	25
3.4.5	Tvrđava kulture Šibenik (www.tvrdjava-kulture.hr)	25
3.4.6	Kulturno vijeće Grada Šibenika	26
3.5	Udruge u kulturi	27
3.5.1	Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika	28
3.5.2	Osnovni podaci	29
3.5.3	Misija, područje djelovanja i aktivnosti	31
3.5.4	Organizacijska struktura udruge	32
3.5.5	Financijska stabilnost	33
3.5.6	Suradnja među udrugama i umrežavanje	34
3.5.7	Suradnja udruga s jedinicom lokalne samouprave	35
3.5.8	Suradnja udruga s poslovnim sektorom	37
3.5.9	Uključenost zajednice – korisnika u rad	38
3.5.10	Odnos javnosti prema udrugama	38
3.5.11	Suradnja udruga s medijima	38
3.6	Međusektorska suradnja	39
4	Analiza kulturne ponude u gradu Šibeniku	41
5	Programi financiranja kulture u Šibeniku	45
5.1	Grad Šibenik	45
5.2	Županija šibensko-kninska	46

5.3	Turistička zajednica Šibensko-kninske županije	47
5.4	Turistička zajednica grada Šibenika.....	47
5.5	Nacionalni park Krka.....	48
5.6	Gradski parking d.o.o.	48
5.7	Projekt „Idemo do grada“	49
6	Modeli sudioničkog upravljanja u kulturi.....	50
6.1	Što je sudioničko upravljanje	50
6.2	Modeli sudioničkog upravljanja	51
6.3	Neki primjeri dobre prakse.....	53
6.3.1	DKC Rojc (http://rojcneta.pula.org)	54
6.3.2	Pogon - Zagreb (https://www.pogon.hr/).....	55
6.3.3	Bunker – Samobor (https://www.samobor.hr/bunker).....	57
6.3.4	KAoperativa (http://kaoperativa.org/).....	58
7	SWOT analiza.....	60
8	Akcijski plan sudioničkog upravljanja u kulturi	63
8.1	Vizija	63
8.2	Ciljevi akcijskog plana i aktivnosti	63
8.3	Vremenski okvir.....	67
9	Zaključne napomene	69
10	Reference:	71

1 Uvodna objašnjenja

Akcijski plan sudioničkog upravljanja u kulturi grada Šibenika izrađen je u sklopu projekta Krešimir - KREativna Šibenska Mreža Integriranog kulturnog Razvoja, odobrenog za financiranje iz poziva na dostavu projektnih prijedloga Ministarstva kulture „Kultura u centru - potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi“ iz Europskog socijalnog fonda, Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.“.

Nositelj projekta je Javna ustanova u kulturi Tvrđava kulture Šibenik s partnerima: Udruga mladih „Mladi u Europskoj uniji“, Šibenska udruga mladih ŠUM, Fenix - udruga za ljudski razvoj i inovativne akcije i Grad Šibenik. Vrijednost projekta iznosi 737.252,18 HRK, od čega je EU sufinanciranje u iznosu od 626.664,35 kuna.

Glavni problemi koje projekt rješava su nedovoljno razvijena suradnja civilnog i javnog kulturnog sektora u Šibeniku i nerazvijeni kapaciteti dionika za sudioničko upravljanje.

Cilj projekta je razviti dobro upravljanje u kulturi grada Šibenika jačanjem kapaciteta lokalnih dionika u kulturi za sudioničko upravljanje i jačanjem suradnje i umrežavanja javnog i civilnog kulturnog sektora uspostavom KREativne Šibenske Mreže Integriranog kulturnog Razvoja KREŠIMIR. Mreža okuplja i educira dionike u kulturi, promovira javno-civilno partnerstvo, omogućuje uključenje OCD-ova u procese kreiranja kulturnih politika u lokalnoj sredini i povećava pristup građana kulturno-umjetničkim sadržajima.

Aktivnosti projekta:

Element 1: Razvoj suradnje i umrežavanja u području sudioničkog upravljanja u kulturi

- Priprema i provedba edukacija dionika u kulturi Grada Šibenika
- Ispitivanje potreba dionika u kulturi grada Šibenika
- Izrada Akcijskog plana za razvoj sudioničkog upravljanja u kulturi Grada Šibenika
- Organizacija posjeta Pogonu – zagrebačkom centru za kulturu i mlade
- Priprema i provedba događanja Dani otvorenih vrata mreže KREŠIMIR
- Izrada praktičnog priručnika mreže KREŠIMIR

Akcijski plan za razvoj sudioničkog upravljanja u kulturi Grada Šibenika je strateški dokument koji će poslužiti kao okosnica budućeg razvoja sudioničkog upravljanja u lokalnoj sredini. Kao podloga za izradu Akcijskog plana korišteni su podaci iz Izvješća o stanju kulture u Šibeniku izrađenog u sklopu projekta od strane projektnog tima.

Za potrebe izrade Plana podugovoren je vanjski stručnjak – agencija Kreator[atk]. Zadaća akcijskog plana kao strateškog dokumenta je definirati potrebne ljudske i finansijske resurse i kapacitete, definirati razvojnu misiju, viziju i provedbene mjere za razdoblje od 5 godina.

1.1 Metodologija izrade – objašnjenje načina izrade Akcijskog plana

Projekt Krešimir – Kreativna šibenska mreža integriranog kulturnog razvoja prijavljen je u partnerstvu Javne ustanove u kulturi Tvrđava kulture, Grada Šibenika i udruga: Šibenske udruge mladih Š.U.M., udruge mladih Mladi u EU i udruge Feniks. Svrha/cilj projekta je potaknuti suradnju i umrežavanje između javnog i civilnog sektora u Šibeniku, ojačati ljudske kapacitete u području sudioničkog planiranja, programiranja, odlučivanja i upravljanja u kulturi Grada Šibenika te povećati pristup građana kulturnim i umjetničkim sadržajima.

Nakon potpisa ugovora sa izrađivačima Akcijskog plana, agencijom Kreator[atk] iz Šibenika održani su projektni radni sastanci s naručiteljima i dionicima na kojima je utvrđena dinamika i metodologija izrade Akcijskog plana, te je predložen koncept Akcijskog plana koji je jednoglasno prihvaćen.

Akcijski plan izrađen je na osnovi Izvješća o stanju u kulturi Grada Šibenika, dokumenta također izrađenog u sklopu projekta KREŠIMIR. U prikupljanju podataka i izradi Izvješća o stanju u kulturi grada Šibenika sudjelovali su svi projektni partneri, odnosno članovi projektnog tima. Kao podloga izradi dokumenta Izvješće o stanju u kulturi provedeno je anketno istraživanje dionika u kulturi grada Šibenika, što je prvo takvo istraživanje udruga provedeno u Šibeniku. Kao podloga za provođenje istraživanja korišteni su upitnici i izvještaji istraživanja za 2011. i 2012. godinu koje je provela Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva „Procjena stanja razvoja organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj“. Istraživanje je provođeno tijekom veljače i ožujka 2019. godine metodom anketiranja. Izrađena su tri anketna upitnika, prvi za predstavnike udruga u kulturi, drugi za predstavnike Grada Šibenika i treći za predstavnike javnih ustanova u kulturi kojima je osnivač Grad Šibenik. Anketnom ispitivanju odazvale su se 41 udruga od 84 registrirane udruge u kulturi kojima je sjedište registrirano na području grada Šibenika, a koje su u registru udruga označene kao aktivne¹. Posebna, prilagođena anketa provedena je sa predstvincima Grada Šibenika te voditeljima ustanova u kulturi kojima je osnivač Grad Šibenik.

Tijekom provođenja projekta na brojnim provedenim radionicama primijenjen je bottom up pristup izradi Akcijskog plana gdje se strukturirano i neformalno komuniciralo s brojnim predstvincima udruga kako bi ih se motiviralo na sudioničko upravljanje i sudjelovanje u izradi Akcijskog plana. Trodnevnu edukaciju o sudioničkom upravljanju provele su stručnjakinje iz Društvenog centra Rojc iz Pule, kao primjera dobre prakse sudioničkog upravljanja: Mirjana Radulović, profesorica psihologije i suradnica na projektima Saveza Udruga Rojc, Dušica Radočić, politologinja i predsjednica udruge Zelena Istra te magistra ekonomije Danijela Poropat, menadžerica u Savezu udruga Rojca i direktorka Stanice Rojc d.o.o.. Na trodnevnoj edukaciji sudjelovalo je sedamdesetak 66 pripadnika ciljne skupine projekta, među kojima su bili predstavnici i članovi 33 šibenske udruge u kulturi, djelatnici i voditelji ustanova u kulturi čiji je osnivač Grad Šibenik te djelatnici Grada Šibenika, Odjela za društvene djelatnosti.

Kako bi bolje razumjeli probleme i potrebe udruga u kulturi u sklopu ove trodnevne edukacije provedene su fokus grupe na kojima se kroz strukturirano vođenje raspravljalo o stanju i potrebama u kulturi u Šibeniku, a za potrebe Akcijskog plana napravljena je SWOT analiza stanja u kulturi grada Šibenika.

¹ <https://registri.uprava.hr/#!udruge>

Organizacija neformalnih druženja udruga u kulturi s ciljem njihovog boljeg upoznavanja, umrežavanja i razgovora na temu organiziranja u mrežu udruga i izrade Akcijskog plana nastavljena je organizacijom događanja „**NARAnčaste kave s KREŠIMIRom**“ na kojima su predstavnici udruga raspravljali o ciljevima i modelima udruživanja. Osnovana je i Facebook grupa „Mreža Krešimir“ radi brže i neposrednije komunikacije svih sudionika.²

Akcijski plan za razvoj sudioničkog upravljanja u kulturi Grada Šibenika je na taj način nastao kao plod šire javne rasprave u kojoj je svaki zainteresirani pojedinac imao priliku iskazati svoje promišljanje na temu kulture grada i umrežavanja udruga u Šibeniku.

1.2 Sudioničko upravljanje (Model nove javne kulture)

Sudioničko upravljanje u kulturi podrazumijeva ugradnju participacije u koncepte javnog sustava upravljanja te implicira podjelu ovlasti s građanima i zajednicom kojoj pripadaju javni resursi o kojima se odluke donose. Kako bi se upravljanje u kulturi učinilo otvorenijim, participativnim, uspješnijim i koherentnijim, Vijeće EU potiče sudioničko upravljanje i osnaživanje utjecaja organizacija civilnog društva u upravljanju u kulturi.

Od 1960-ih godina kultura se nastoji demokratizirati primjenom različitih mjera koje olakšavaju distribuciju umjetničkih radova, djela, projekata i proizvoda; od 1970-ih godina pristupom kulturne demokracije afirmira se i promiče kulturna raznolikost te se nastoje ukloniti granice između visoke i popularne kulture, a s vremenom im se pridružuju i drugi koncepti poput pristupa kulturi, dostupnosti kulture, kulturne animacije, medijacije, lokalnoga kulturnog razvoja, razvoja publike i slično. Vidljivo je da sudjelovanje u kulturi ulazi u „mnogobrojna područja kulturne politike“ (Bollo i suradnici, 2012.: 8) te da ova pitanja neizbjježno skreću pozornost kulturne politike prema njenoj formulaciji „u odnosu na kulturne potrebe populacije u njihovom svakodnevnom životu“ (Kangas, 2004.: 24), umjesto da se ona definira u relaciji s izvanjskim estetskim standardima. Dakle, kulturne politike usmjeravaju se prema pitanju „jednakosti u pristupu i sudjelovanju u kulturnim aktivnostima“ (Kangas, 2017.: 12)³.

Koncept se s vremenom proširio izvan granica visoke i institucionalizirane kulture te je obuhvatio, kao što ističe Kangas (2017.), aktivno (npr. sviranje) i pasivno sudjelovanje (npr. slušanje koncerta). Razvoj informacijskih i komunikacijskih tehnologija dalje će utjecati na raznolikost sudjelovanja u kulturi zbog čega je moguće govoriti o tome da tehnologije pridonose izgradnji demokratskih standarda u kulturi (Kangas, 2017.). Tehnološki napredak sve više mijenja i utječe na načine sudjelovanja u kulturi, stoga građani s vremenom „uzimaju proizvodne alate u svoje ruke, oslanjaju se na „uradi sam“ princip i počinju stvarati kulturu za sebe i druge te promovirati proizvodnju izniklu na vlastitim resursima“ (Vidović, 2017.: 484).

² <https://www.facebook.com/groups/mreza.kresimir/>

³ Biblioteka Kultura nova, Uradimo zajedno, Prakse i tendencije sudioničkog upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj, uredila Dea Vidović (Zagreb, 2018.)

Sudioničke institucije pokreću se u cilju postizanja promjena u kontekstu u kojem nastaju. Mogu biti pokrenute odozgo - inicijativom međunarodnih organizacija, zaslada, agencija i institucija te javnih vlasti; ili odozdo - angažmanom građana, civilnog društva i drugih organizacija.

Sudioničke institucije se utemeljuju na sinergiji aktera iz javnih institucija i civilnih inicijativa i organizacija. Dakle, sudioničko upravljanje omogućuje ulazak građana u procese donošenja odluka kroz njihovo osnaživanje u upotrebi demokratskih instrumenata kako bi transformirali institucije te „poboljšali kvalitetu demokracije“ (Wampler i McNulty, 2011.: 3). Stoga u takvim novim pristupima upravljanju najvažnije aktere čine nevladine i neprofitne organizacije te neformalne građanske inicijative koje testiraju fleksibilne oblike upravljanja kako bi reagirali i odgovorili na probleme i potrebe u javnoj sferi te utjecali na lokalni razvoj i preoblikovali lokalne politike. U te procese eksperimentiranja s nizom novih participativnih metoda uključuju se silni napori kako bi se oko novih modela upravljanja i institucionalnih formata povezali različiti dionici. Organizacije civilnog društva u tim procesima nastoje poboljšati odnose i način komunikacije između javnih vlasti i građana što ujedno predstavlja jedan od presudnih elemenata u izgradnji kvalitetnije demokracije.

Koncept sudioničkoga upravljanja možemo definirati kao dijeljenje odgovornosti u upravljanju između različitih dionika koji imaju „ulog u onom što se događa“ (Wilcox, 1994.: 5). Dionici mogu biti lokalna administracija, javne institucije, nevladine organizacije, civilne inicijative, predstavnici lokalne zajednice, umjetnici i drugi. Sudionički model upravljanja podrazumijeva proces davanja ovlasti i osnaživanja svih uključenih za zajedničko donošenje odluka, gdje dakle odluke neće donositi pojedinac nego kolektiv (Sani i suradnici, 2015.: 10).

Jedna od ključnih odrednica sudioničkoga upravljanja stvaranje je novih institucija temeljenih na sudioničkom pristupu te politikama koje ih mogu podržati. Teorija sudioničke demokracije ishodište je za prakse sudioničkoga upravljanja, odnosno javni demokratski angažman koji se ostvaruje kroz deliberativne procese u kojima se zajednički donose odluke o političkim i javnim pitanjima (Fischer, 2012.).

U hrvatskom se kontekstu novi modeli sudioničkog upravljanja temeljeni na civilno-javnom partnerstvu vezuju uz društveno-kulturne centre. No, preuvjet njihovog daljnog razvoja, kao i uspostave novih, jačanje je stručnih i upravljačkih kapaciteta relevantnih dionika, kao i njihovo povezane i suradničko djelovanje.

1.3 Hrvatski regulatorni okvir za razvoj sudioničkoga upravljanja u kulturi

Hrvatski regulatorni okvir za ravoj sudioničkoga upravljanja u kulturi lijepo je opisan u istoimenom poglavlju u priručniku Prakse i tendencije sudioničkog upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj, Zaslade „Kultura nova“ (Zagreb, 2018.) koji prenosimo u dalnjem u tekstu.

Zakonodavni okvir Republike Hrvatske malo toga eksplicitno propisuje u pogledu sudjelovanja u kulturi, stoga je uglavnom riječ o implicitnim formulacijama iz kojih je moguće iščitavati aspekte koji se

odnose na kulturnu participaciju. Ustav Republike Hrvatske⁴ kao temeljni akt hrvatske države predstavlja dokument u kojem se definira pravo na kulturu. Ono je dio Ustava u kojem se govori o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, a temelji kulturne demokracije nalaze se konkretno u članku 69., kojim se jamče sloboda kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, potpora države za razvoj kulture i umjetnosti i zaštita moralnih i materijalnih prava koja proizlaze iz kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. Tako je ranije spomenuti članak 27. *Opće deklaracije o ljudskim pravima* koji govori o kulturnim pravima reflektiran u hrvatskom kontekstu kroz Ustav, ali pojam sudjelovanja u kulturi nije eksplisitno artikuliran.

Samo se u dvama dokumentima iz područja kulturne politike izričito navode odredbe koje se odnose na sudjelovanje u kulturi, ali niti u jednom dokumentu ne definiraju se obveze javnih tijela i vlasti kojima bi se osigurali temelji za uključivanje građana u donošenje odluka u kreiranju i implementaciji kulturnih politika bilo na nacionalnoj bilo na regionalnim i lokalnim razinama. U Pravilniku o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi (NN 55/2016) izrijekom je u članku 7., među kriterijima za vrednovanje podnesenih prijedloga navedeno 'promicanje programa za djecu i mlade' te 'sudjelovanje osoba s invaliditetom u programu te prilagođenost programa osobama s invaliditetom'⁵. Sudjelovanje u kulturi u smislu razvoja publike i potpora za privlačenje publike eksplisitno su navedeni kao zadaće Sektora za razvoj kulture i umjetnosti u Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva kulture koja je donesena 2017. godine, a što predstavlja pomak u odnosu na ranije uredbe⁶.

Zakonodavni akti u Republici Hrvatskoj kojima se definiraju pravila osnivanja različitih tipova javnih tijela i drugih tipova organizacija (javna ustanova⁷, javno trgovačko društvo⁸, zaklada⁹, zadruga¹⁰,

⁴ Pročišćeni tekst Ustava Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14) dostupan je na sljedećim mrežnim stranicama: <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (1. 3. 2018.).

⁵ Pravilnik o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi (NN 55/2016) dostupan je na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_06_55_1434.html (1. 3. 2018.).

⁶ Poslovi Sektora za razvoj kulture i umjetnosti definirani su u Uredbi o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva kulture (NN 17/17) koja je dostupna na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2017_02_17_394.html (1. 3. 2018.).

⁷ Na temelju članka 7. stavka 1. točke 3. Zakona o ustanovama (NN 76/1993), javnu ustanovu može osnovati jedinica lokalne samouprave i fizička i pravna osoba, ako je to zakonom izrijekom dopušteno. Zakon je dostupan na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1993_08_76_1548.html (1. 3. 2018.).

⁸ Člankom 68. stavcima 1. i 2. Zakona o trgovačkim društvima (NN 152/2011) definirano je da je javno trgovačko društvo ono u koje se udružuju dvije osobe ili više njih, a da član društva može biti svaka fizička ili pravna osoba. Zakon o trgovačkim društvima dostupan je na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_12_152_3144.html (1. 3. 2018.).

⁹ Članak 3. stavci 1. i 2. Zakona o Zakladama i fundacijama (NN 36/95, 64/01) propisuju da zakladu može osnovati jedna ili više domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih osoba. Ovim Zakonom nije predviđeno osnivanje javnih zaklada, iako se one u praksi osnivaju, na nacionalnoj razini zakonima o svakoj pojedinoj zakladi koje donosi Sabor Republike Hrvatske, a na regionalnim i lokalnim razinama na temelju posebnog akta kojeg donosi županijska ili gradska skupština. Zakon je dostupan na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1995_06_36_722.html a Izmjene i dopune Zakona na mrežnim stranicama: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2001_07_64_1051.html (1. 3. 2018.).

¹⁰ Na temelju članka 6. stavaka 1. i 2. Zakona o zadrugama (NN 34/11, 125/13, 76/14) zadrugu može osnovati najmanje sedam osnivača, poslovno sposobnih fizičkih i pravnih osoba. Zakon je dostupan na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_34_764.html (1. 3. 2018.).

udruga¹¹⁾ omogućuju njihovo osnivanje od strane različitih pravnih dionika, dok se jedino Zakonom o ustanovama donose odredbe kojima se izrijekom spominje partnerstvo u osnivanju između javnog sektora (jedinice lokalne i / ili regionalne samouprave) te drugih fizičkih i pravnih osoba. Međutim, nije izravno navedeno osnivanje javne ustanove u kulturi ili bilo kojem drugom području kao mješovite ustanove između javnog i privatnog / civilnog sektora jer Zakon o ustanovama nema posebne definicije o javnoj ustanovi u kulturi (kao ni u bilo kojem drugom području), a kratkim Zakonom o upravljanju javnim ustanovama u kulturi ne pojašjava se kada se one mogu osnovati, zašto, tko ih može osnovati itd., već se u njemu govori o načinu upravljanja nakon što je javna ustanova u kulturi već osnovana. Zakonskom regulativom u području kulture predviđena je mogućnost osnivanja javnih muzeja i galerija¹² u partnerstvu između različitih sektora, dok isti ili sličan suradnički princip između sektora nije predviđen za osnivanje drugih javnih kulturnih institucija, na primjer kazališta ili knjižnica. Dakle, mogućnosti za razvoj sudioničkih praksi upravljanja u kontekstu legislativnih rješenja u kulturi odražavaju dosadašnju nedovoljnu zainteresiranost regulatora za tu temu, ali istovremeno pokazuju da za pojedine tipove institucija postoji zakonska podloga. Osim toga, nacionalna kulturna politika donosi još neke mjere koje se odnose na uključivanje u kulturu te razvoj sudioničkoga upravljanja, a najočitije su u potpori za razvoj publike¹³ te natječajima koje Ministarstvo kulture provodi u okviru Operativnoga programa ‘Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.’ za kulturu i mlade¹⁴, kulturu i starije osobe¹⁵, uključivanje marginaliziranih osoba u kulturne i umjetničke aktivnosti¹⁶ te razvoj javno-civilnog partnerstva¹⁷. Ostale mjere kulturne politike u kojima je moguće čitati uvažavanje teme

¹¹ Zakonom o udrugama (NN 74/2014) propisuje se da udrugu mogu osnovati najmanje tri osnivača, koji mogu biti fizičke i pravne osobe, pri čemu nije propisan pravni oblik pravnih osoba. Zakon je dostupan na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_06_74_1390.html (1. 3. 2018.).

¹² Na temelju članka 15. stavka 4. Zakona o muzejima (NN 110/2015) definira se da ‘javne muzeje i galerije mogu zajednički osnovati Republika Hrvatska, županija, Grad Zagreb, grad, općina i fizička i pravna osoba, a međusobna prava i obveze osnivača uređuju se ugovorom’. Zakon je dostupan na mrežnim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_110_2121.html (1. 3. 2018.).

¹³ U suradnji s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i sporta Ministarstvo kulture je 2013. godine pokrenulo projekt ‘Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi’ čija je temeljna svrha ‘poticanje djece i mladih na razumijevanje i usvajanje umjetnosti i kulture’. Više na mrežnim stranicama: <http://www.minkulture.hr/default.aspx?id=9344> (1. 3. 2018.). U 2017. godini Ministarstvo kulture RH prvi je put objavilo Poziv za dodjelu potpora programima koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2017. godinu. Više na mrežnim stranicama: <http://www.minkulture.hr/default.aspx?id=18965> (1. 3. 2018.).

¹⁴ Krajem 2016. godine Ministarstvo kulture prvi je put raspisalo Poziv na dostavu projektnih prijedloga ‘Umjetnost i kultura za mlade’ za financiranje kroz Europski socijalni fond. Više informacija nalazi se na mrežnim stranicama Europskog socijalnog fonda: <http://www.esf.hr/natjecaji/socijalno-uključivanje/umjetnost-i-kultura-za-mlade/> (1. 3. 2018.).

¹⁵ Sredinom 2017. Ministarstvo kulture otvorilo je Poziv na dostavu projektnih prijedloga ‘Umjetnost i kultura 54+’ za financiranje kroz Europski socijalni fond. Više informacija nalazi se na mrežnim stranicama Europskog socijalnog fonda: <http://www.esf.hr/natjecaji/socijalno-uključivanje/umjetnost-i-kultura-54/> (1. 3. 2018.).

¹⁶ U Godišnjem planu objave Poziva na dostavu projektnih prijedloga Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. za 2018. godinu predviđeno je da će Ministarstvo kulture u drugoj polovici 2018. otvoriti poziv ‘Uključivanje marginaliziranih skupina u zajednicu kroz kulturne i umjetničke aktivnosti’. Godišnji plan objave nalazi se na mrežnim stranicama Strukturnih fondova: <https://strukturnifondovi.hr/indikativnigodisnjiplan-objave-natjecaja/> (1. 3. 2018.).

¹⁷ Krajem 2017. godine Ministarstvo kulture otvorilo je Poziv na dostavu projektnih prijedloga ‘Kultura u centru – potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi’ za financiranje kroz Europski socijalni fond. Više informacija dostupno je na mrežnim stranicama Europskog socijalnog fonda: <http://www.esf.hr/natjecaji/dobro-upravljanje/kultura-u-centru-potporazvoju-javno-civilnog-partnerstva-u-kulturi/> (1. 3. 2018.). Riječ je o projektu koji je za Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.- 2020. predložila Zaklada ‘Kultura nova’.

sudjelovanja u kulturi povezane su, kako su utvrdile Primorac, Obuljen Koržinek i Uzelac, s pružanjem potpore 'za razvoj kulturne infrastrukture' te 'proizvodnju i distribuciju' (Primorac, Obuljen Koržinek i Uzelac, 2018.: 19), odnosno financiranje umjetničkih i kulturnih programa i projekata.

2 Grad Šibenik

Grad Šibenik predstavlja kulturno, obrazovno, gospodarsko i administrativno središte Šibensko-kninske županije koja se nalazi na središnjem dijelu hrvatske obale Jadranskog mora. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i popisa iz 2011. godine Šibensko-kninska županija broji 109.735 stanovnika¹⁸. Graniči sa Zadarskom i Splitsko-dalmatinskom županijom, morskom državnom granicom s Italijom te kopnenom s Bosnom i Hercegovinom.

Područje Grada Šibenika predstavlja kontaktni prostor srednje i sjeverne Dalmacije, pretežno je niskog ili blago valovitog reljefa. Prometno je dobro povezan sa ostatkom Republike Hrvatske, cestovnom mrežom (autoputom A1, državnim cestama D8, D33) i željezničkom prugom. Iako nema vlastite zračne luke na povoljnem je položaju između zračnih luka Zadar (70 km) i Split (50 km). Luka Šibenik je luka otvorena za međunarodni javni promet, te je u 2016. godini zabilježila je promet od 276.058 putnika¹⁹ na lokalnim brodskim linijama.

Klima je mediteranska sa sušnim i vrućim ljetima i s blagim kišnim zimama. Prosječna godišnja temperatura u Gradu Šibeniku iznosi 15,3°C, dok je ukupni godišnji broj sunčanih sati 2.534.

Administrativno-teritorijalno područje Grada Šibenika sastoji se od 32 samostalna naselja uključujući i gradsko središte Šibenik i prostire se na području je površine 433,15 km², to je prostorno veliko, raspršeno i prometno slabo povezano područje. Šibenik je najveće naselje na administrativnom prostoru Grada (i Županije) i u njemu je živi gotovo dvije trećine stanovnika Grada (73,44%), odnosno 42,22% svih stanovnika Županije.

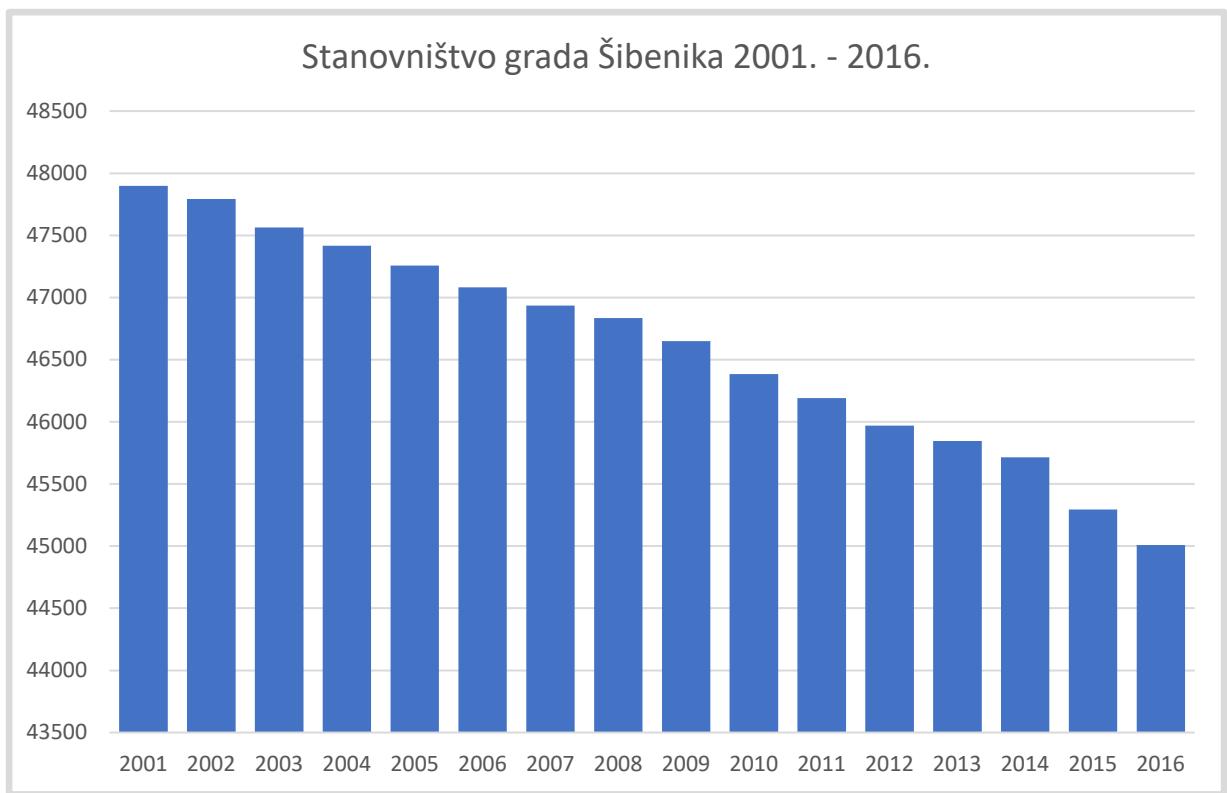
Prema podacima prvog dostupnog popisa stanovništva u Hrvatskoj, Šibenik je imao tek nešto više od 15.000 stanovnika (1857. godine). Porast broja stanovnika bilježi se na sljedećih sedam popisa stanovništva te je u razdoblju od 74 godine broj stanovnika narastao za 128%, a 1991. godine je zabilježen maksimum broja stanovnika – 55.842. Godina 1991. je prijelomna u demografskom smislu jer s njom započinju negativni demografski trendovi gubljenja stanovništva potaknuti starenjem stanovništva, ali i određenim ratnim gubicima i iseljavanjem.

Prema popisu iz 2011. godine administrativno područje Grada Šibenik ima 46.332 stanovnika, s prosječnom gustoćom naseljenosti od 107 stanovnika po km².

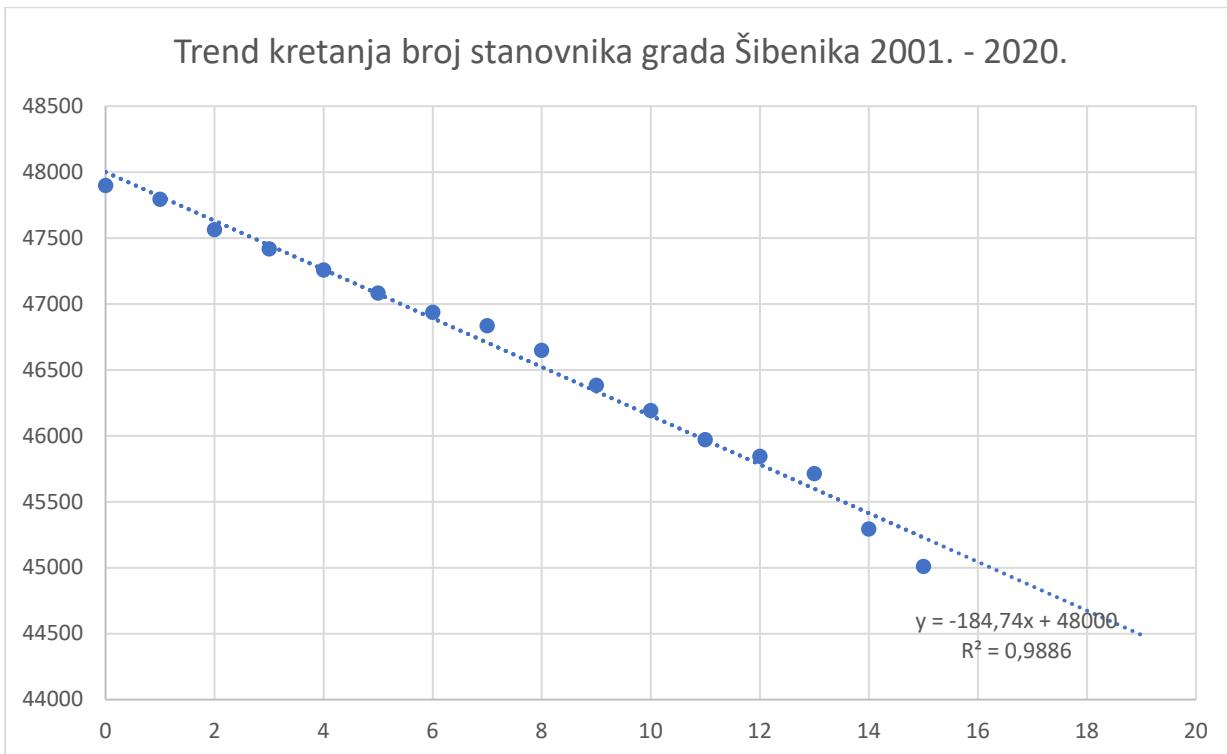
Žene čine 52% populacije, a prosječna starost je 43,4 godine.

¹⁸ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema spolu i starosti, http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf

¹⁹ Agencija za obalni linijski pomorski promet, Promet putnika i vozila na državnim linijama usporedba 2015/2016.

Grafikon 1:Izvor: Državni zavod za statistiku

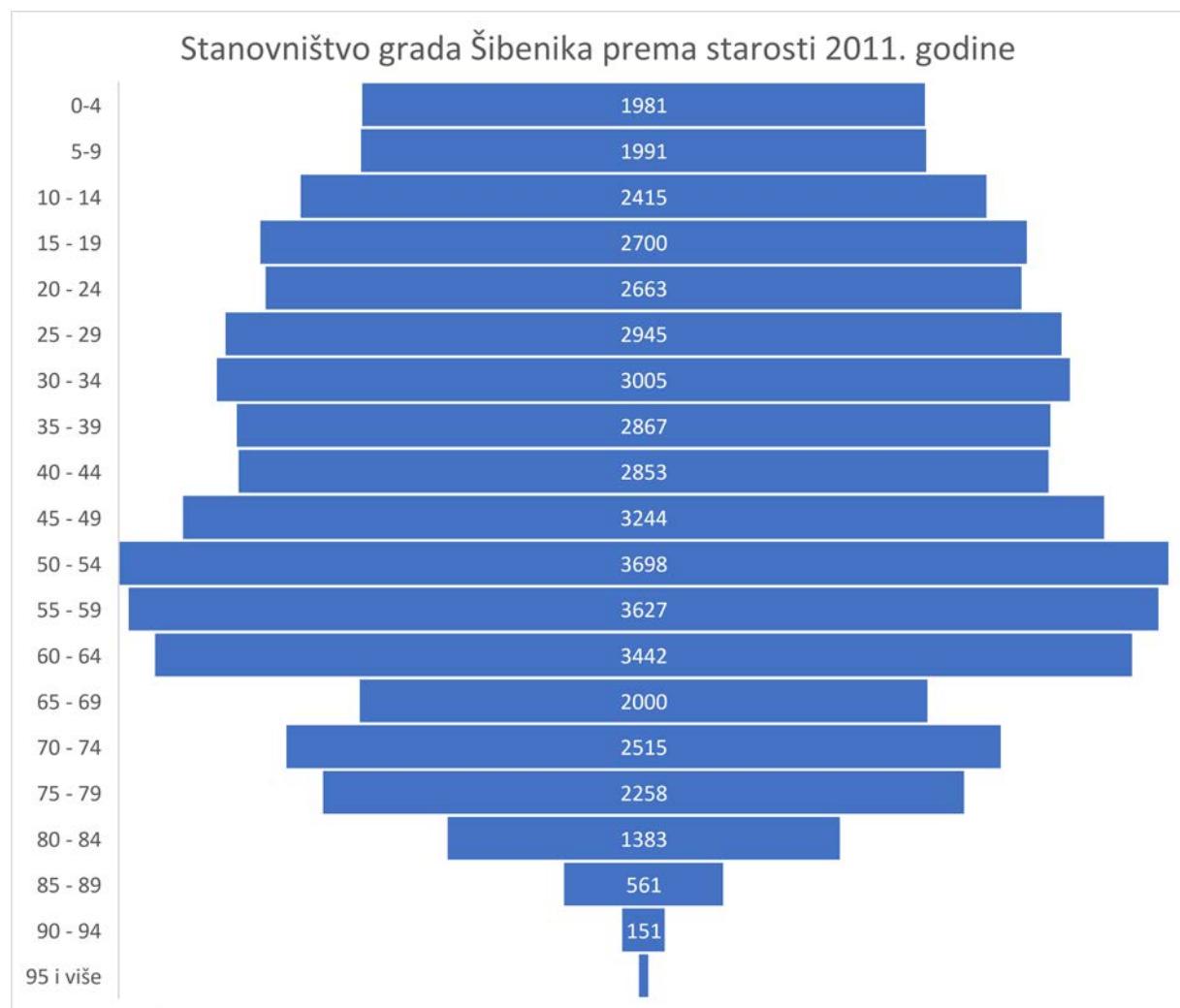

Grafikon 2:Izvor: Državni zavod za statistiku, izračun trenda kretanja stanovnika grada Šibenika 2001. – 2020.

Iiseljavanje i migracije stanovništva u potrazi za boljim životnim uvjetima i školovanjem također su razlozi konstantnog pada broja stanovnika. Iako se iz Šibenika godišnje iseljava prosječno 892 osobe, isto tako u Šibenik doseljava u prosjeku 831 osoba. Procijenjeni migracijski saldo u 2016. godini je -60 osoba.

Vitalni indeks koji pokazuje broj živorođenih osoba na 100 umrlih je već godinama niži od 100. primjera radi u 2011. godini iznosio je 79,3, dok je u 2017. godini taj indeks 57,4.

Indeks starosti je 135,8, ovaj broj pokazuje omjer broja starih 60 i više godina i mlađih u dobi do 19 godina. Kritična vrijednost je 40, a granična vrijednosti 100 nam govori da na svakog starog stanovnika dolazi jedan mladi. U Šibeniku na jednog starog stanovnika dolazi manje od jednog mladog odnosno stanovništvo Grada Šibenika je staro i odumire.

Grafikon 3: Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis 2011.

Najveći broj stanovnika odnosno njih 15% staro je između 50 i 60 godine, 13% populacije ima između 40 i 50 godina, dok je 12 % mlađih od 20 do 30 godina.

3 Analiza kulturnog sektora na području Grada Šibenika

3.1 Grad Šibenik

Grad Šibenik kao jedinica lokalne samouprave u svom proračunu osigurava sredstva za ispunjenje javnih potreba u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti na području Grada Šibenika, odnosno akcije i manifestacije od interesa za Grad Šibenik, a osobito:

- djelatnosti i poslovi ustanova kulture, udruženja i drugih organizacija u kulturi, kao i pomaganje i poticanje umjetničkog i kulturnog stvaralaštva,
- akcije i manifestacije u kulturi što pridonose razvitu i promicanju kulturnog života,
- investicijsko održavanje, adaptacije i prijeko potrebni zahvati na objektima kulture,
- sufinanciranje programskih djelatnosti udruga tehničke kulture koje su, svojom djelatnošću, od interesa za Grad Šibenik.

Navedene javne potrebe su pod ingerencijom Upravnog odjela za društvene djelatnosti Grada Šibenika, koji obavlja poslove iz oblasti kulture, tehničke kulture, sporta, predškolskog odgoja, školstva, socijalne skrbi i zdravstva.

Upravni odjel potiče kulturno i umjetničko promicanje Grada, osiguravajući sredstva za zadovoljavanje potreba u kulturi, potiče sponzorstvo i donatorstvo u kulturi, koordinira izradu i odabir programa javnih potreba u sportu i tehničkoj kulturi, te praćenje, kontrolu i realizaciju programa za razvitak sporta i tehničke kulture. Upravni odjel također prati rad javnih i drugih ustanova iz oblasti za koje je ustrojen, radi odgovarajućeg ostvarivanja interesa i potreba građana u tim oblastima.

Ustrojstveno Odjel se sastoji od pročelnice koja upravlja Odjelom i referenata podijeljenih po oblastima kojima Odjel upravlja:

- Referent za odgoj, obrazovanje i udruge civilnog društva
- Referent za kulturu, socijalnu skrb i zdravstvenu zaštitu
- Referent za zaštitu i očuvanje kulturne baštine
- Referent za socijalnu skrb
- Savjetnik za društvene projekte

Kako bi pospješio provedbu svojih kulturnih politika te građanima zadovoljenje njihovih kulturnih potreba Grad Šibenik osnivač je slijedećih ustanova u kulturi:

- Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku
- Gradska knjižnica „Jurja Šižgorića“
- Muzej grada Šibenika
- Galerija sv. Krševana
- Tvrđava kulture Šibenik

Upitnikom namijenjenom Gradu Šibeniku ispitivani su stavovi predstavnika Grada Šibenika (2) o sustavu financiranja, umrežavanju i suradnji u gradu među dionicima te stavovi o stanju kulture u gradu Šibeniku. Izdvajanja u kulturi od strane Grada Šibenika u posljednje tri godine su se povećala.

Predstavnici Grada Šibenika procjenjuju kako su finansijska sredstva i ljudski kapaciteti najveći nedostatak kulturnog sustava u gradu. Uz to, kao nedostatak, navode i prostorne kapacitete te nedovoljno sudjelovanje lokalnih kreativnih poduzetnika u sustavu kulture.

Predstavnici Grada Šibenika smatraju kako građani i udruge trebaju imati priliku sudjelovati u donošenju odluka o budžetu za kulturu i to kroz provedbu javnih rasprava na temu, a sudioničko upravljanje smatraju bitnim faktorom koji će doprinijeti razvoju sustava i povećanju kvalitete kulturne ponude. Postoji određeno neslaganje u viđenju funkcije gradskih površina u smislu njihovog besplatnog korištenja od strane udruga, ustanova i građana.

Tendencija je Grada Šibenika uvođenje jasnijih kriterija za dobivanje finansijskih sredstava za programe kao i planiranje strateškog ulaganja u kulturne programe. Na lokalnoj razini Grad surađuje na više od 10 kulturnih programa, dok je taj broj na regionalnoj i nacionalnoj razini do 10 projekata, a smanjuje se na do 5 projekata međunarodno.

Postoji određeno neslaganje u pogledu percipirane uloge gospodarskih subjekata u kulturi i poticajima za njihov doprinos kulturnoj ponudi grada. Grad vidi poduzetnike u kulturi kao bitan doprinos u budućim suradnjama, ali ne postoji jednoznačno slaganje oko toga pripada li im pravo na korištenje gradske infrastrukture, javnih površina i finansijskih poticaja. Kulturna ponuda grad Šibenika ocijenjena je ocjenom vrlo dobar - 4. Također, procjenjuju kako je kulturna ponuda sezonalna, zbog čega treba razvijati modele kojima će se raspršiti na čitavu godinu.

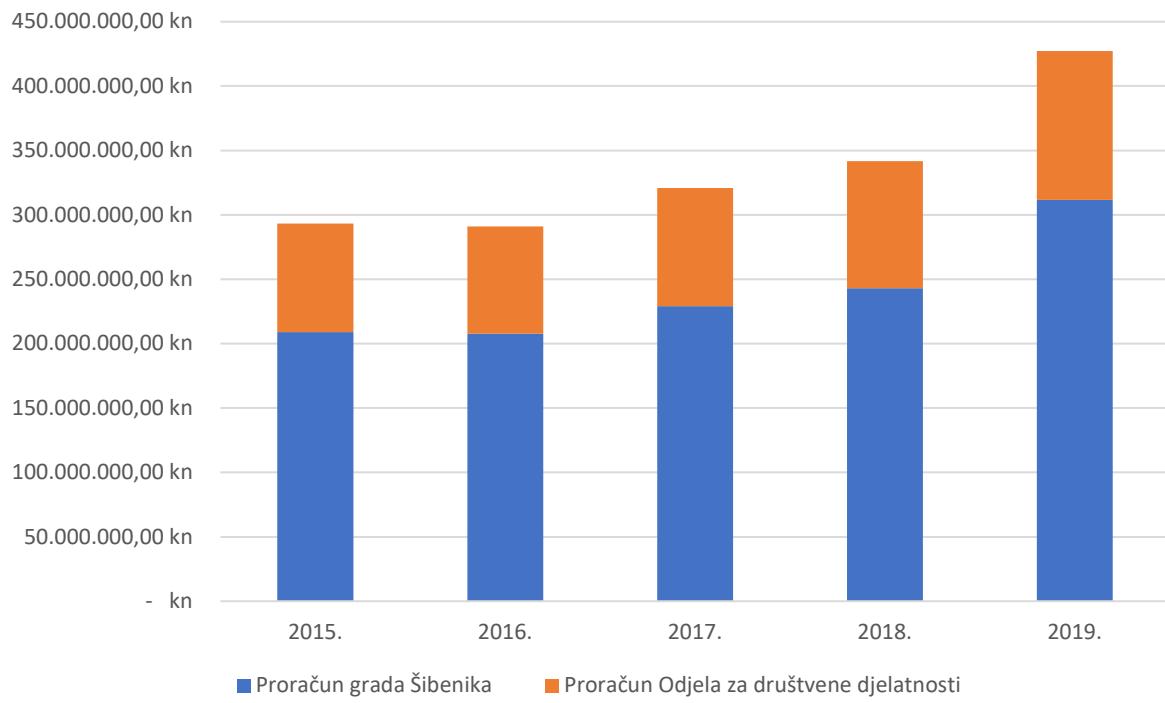
3.2 Kako Grad Šibenik financira kulturu

Proračun Grada Šibenika se zadnjih pet godina povećavao (izuzev 2017. godine), sukladno s tim i sredstva namijenjena aktivnostima Odjela za društvene djelatnosti. Sredstva namijenjena ovom Odjelu se uvijek kreću na razini 40% ukupnog proračuna Grada Šibenika.

Sredstva iz proračuna koja su namijenjena Odjelu za društvene djelatnosti dijele se prema po oblastima kojima Odjel upravlja: predškolski odgoj, socijalna i zdravstvena zaštita, civilno društvo, osnovno školstvo, sport, kultura i tehnička kultura (Tablica 1.).

Sredstva u proračunu predviđena za financiranje kulture i tehničke kulture su zadnje dvije godine narasla gotovo za četvrtinu. U proračunu za 2019. godinu su na razini 38,4% proračuna Odjela za društvene djelatnosti, odnosno 44.309.000 kn.

Kretanje proračuna grada Šibenika i raspoloživih sredstava Odjela za društvene djelatnosti 2015. - 2019.

Grafikon 4: Izvor: Grad Šibenik, Proračun u malom 2015. - 2019.

Struktura proračuna Odjela za društvene djelatnosti 2019.

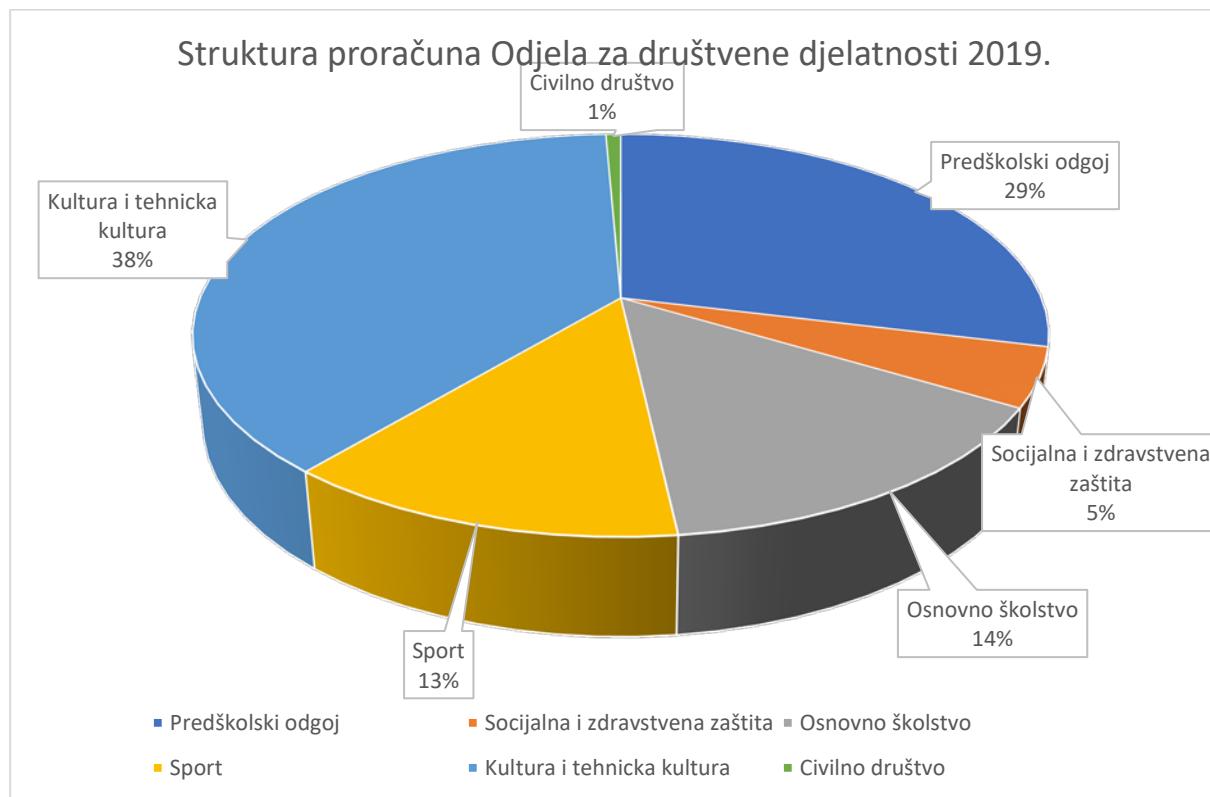
Predškolski odgoj	33.451.000,00 kn	28,87%
Socijalna i zdravstvena zaštita	5.469.000,00 kn	4,72%
Osnovno školstvo	16.964.000,00 kn	14,64%
Sport	14.910.000,00 kn	12,87%
Kultura i tehnička kultura	44.309.000,00 kn	38,24%
Civilno društvo	780.000,00 kn	0,67%
UKUPNO	115.883.000,00 kn	100,00%

Tablica 1: Grad Šibenik, Proračun u malom 2015. - 2019.

Najviše sredstava iz proračuna odlazi na financiranje Kulture i tehničke kulture (38,24%) zatim za financiranje sustava predškolskog odgoja (28,87%). Najmanja stavka su udruge civilnog društva i na njih obično odlazi 0,7% proračuna Odjela za društvene djelatnosti koja se dodjeljuju putem javnog poziva.

Kultura i tehnička kultura

Uz djelatnost i programe ustanova u kulturi Grad Šibenik financira programe zaštite spomenika kulture, rekonstrukciju bivšeg kina „Odeon“, manifestacije u kulturi te programe udruga u kulturi i pojedinačne aktivnosti u kulturi. U okviru programa tehničke kulture financira se rad udruga, studentske stipendije, te dio programa Pučkog otvorenog učilišta.

Grafikon 5: Izvor: Grad Šibenik, Proračun u malom 2015. - 2019.

Osnovno školstvo

U osnovnom školstvu financiraju se materijalni troškovi te investicijsko i tekuće održavanje i kapitalna ulaganja u devet osnovnih škola kojima je Grad Šibenik osnivač, kao i program produženog boravka učenika.

Predškolski odgoj

U području predškolskog odgoja financiraju se djelatnost dječjih vrtića „Šibenska maslina“ i „Smilje“, kojima je osnivač Grad Šibenik te dio programa u predškolskim ustanovama kojima Grad Šibenik nije osnivač („Žižula“, „Osmijeh“, „Sunce“, „Brat Sunce“, „Blažena Hozana“).

Sport

U području sporta financira se djelovanje Javne ustanove „Športski objekti Šibenik“, programi sportskih klubova, rad Zajednice sportskih udruga, stipendiranje vrhunskih sportaša, sportska ambulanta te ostali sportsko-rekreativni programi udruga i pojedinaca.

Socijalna i zdravstvena zaštita

Grad Šibenik, u okviru zdravstvenog programa, sufinancira rad Doma zdravlja Šibenik, rad otočnih ambulanti i projekt „Grad prijatelj djece“. U okviru socijalnog programa, dodjeljuje pomoći za podmirenje troškova ogrjeva i stanovanja, pogrebnih troškova te se pomaže u prevladavanju drugih teškoća; pruža se pomoć roditeljima za novorođeno dijete te sufinancira program pomoćnika u nastavi.

Financiraju se programi „Centra za pružanje usluga u zajednici“, Prihvatalište za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, Pučka kuhinja i Prenoćiste za beskućnike pri Caritasu biskupije Šibenik, te programi udruga „Kamenčić“ i „Centra za socijalnu inkluziju“.

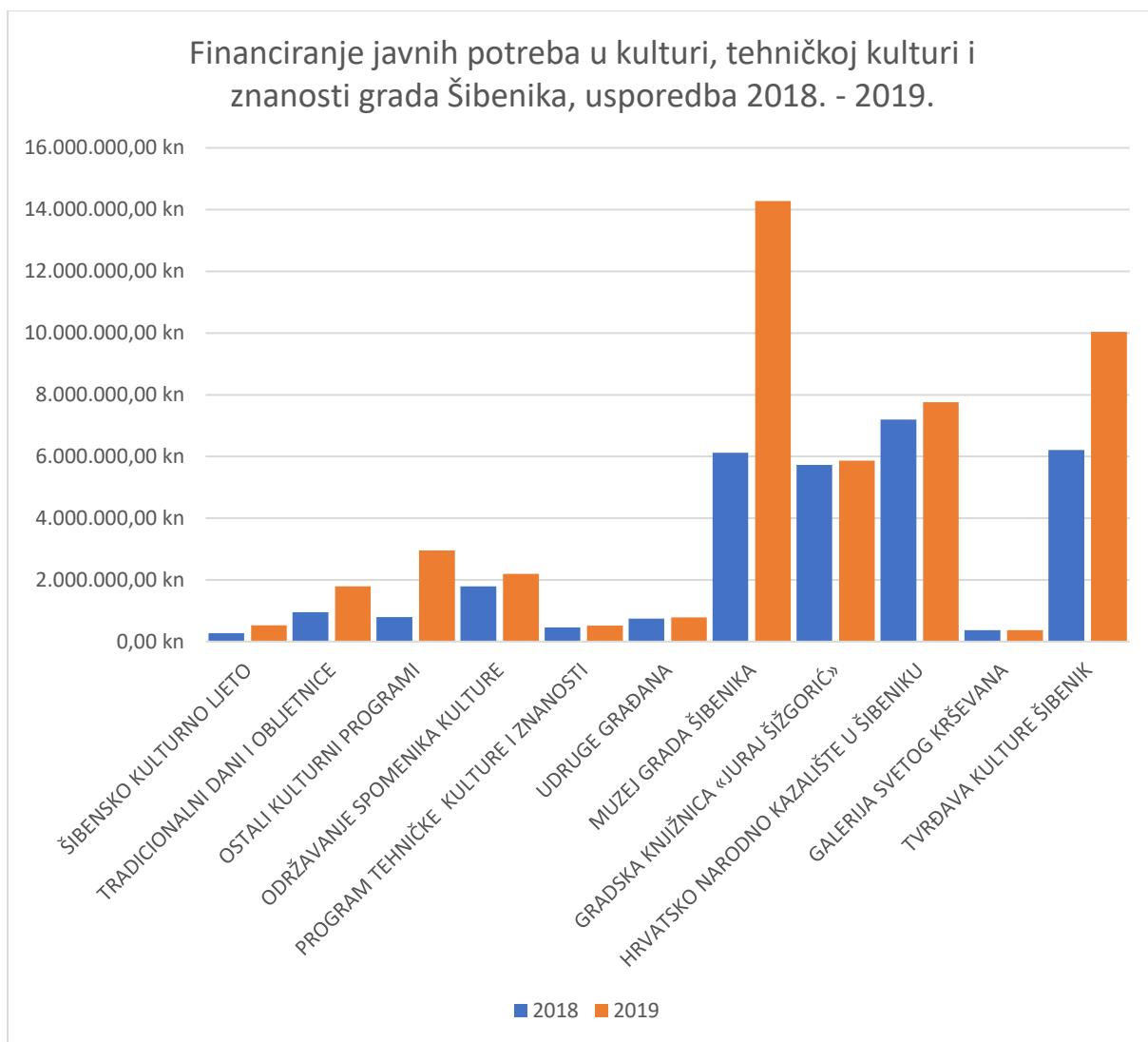
3.3 Programi javnih potreba u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti grada Šibenika

Javne potrebe u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti Grada Šibenika za koje se sredstva osiguravaju iz proračuna Grada Šibenika, jesu kulturne djelatnosti i poslovi, akcije i manifestacije od interesa za Grad Šibenik.

Javne potrebe u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti Grada Šibenika za 2019. godinu utvrđuju se prema programima i prioritetima financiranja kako slijedi:

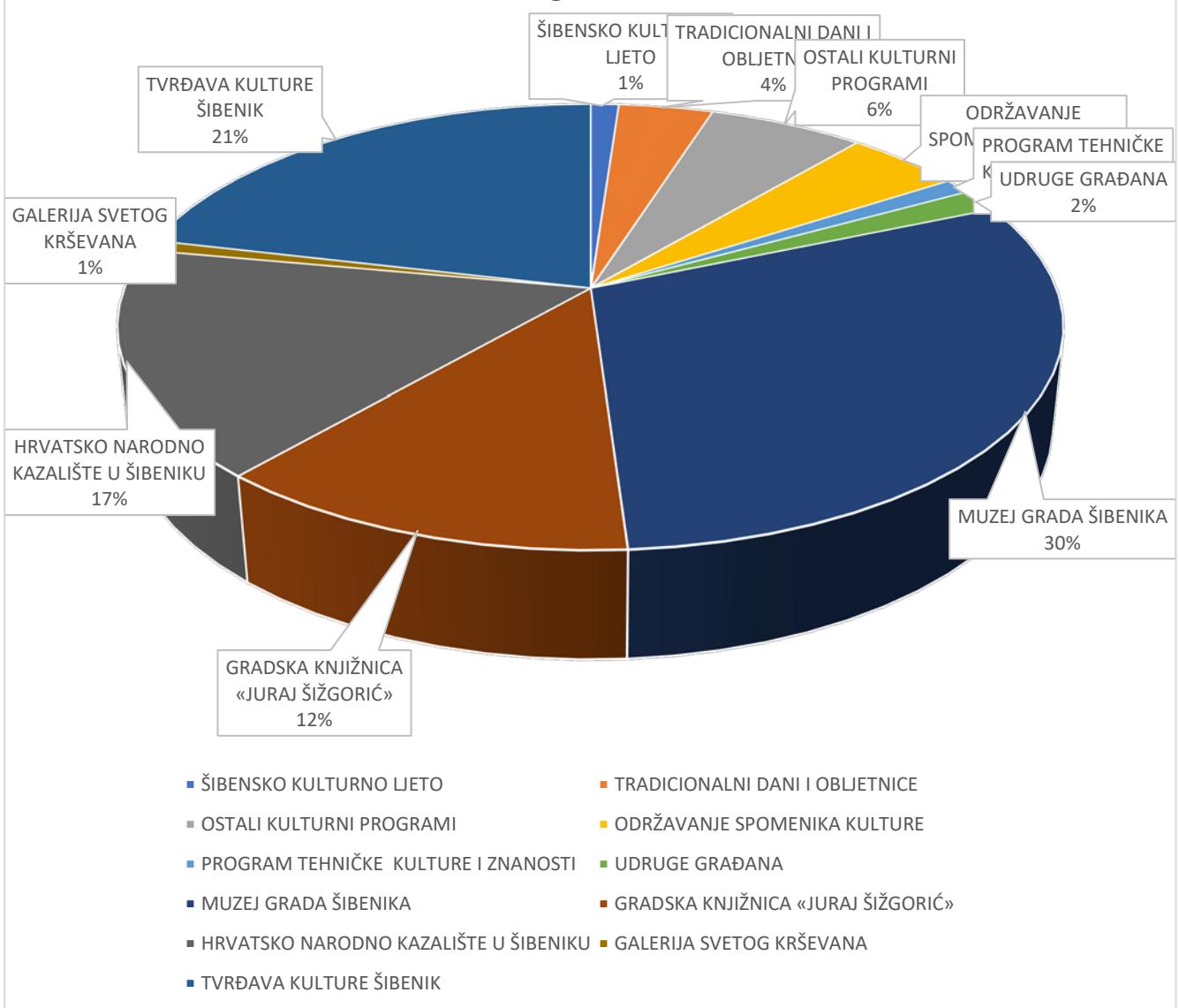
1. **Šibensko kulturno ljeto** - promicanje kulture suvremenog i tradicionalnog izričaja renomiranih umjetnika na atraktivnim lokacijama u gradu, te obogaćivanje kulturne i turističke promidžbe grada. Šibensko kulturno ljeto obuhvaća manifestacije Šibensko kulturno ljeto i Svibanjske glazbene večeri.
2. **Tradicionalni dani i obljetnice** - U cilju očuvanja tradicije, obilježavanja značajnih datuma iz povijesti grada, zaslužnih povijesnih ličnosti, organiziranog djelovanja građana, te stvaranja blagdanskog i obljetničkog ugodja i raspoloženja, isticanja stvaralačke motivacije za status uspješnog i zaslužnog građana grada, Grad Šibenik obilježava: Dan Grada, adventska događanja - «Božićne čarolije» i doček Nove godine, Rujanski ratni podvig, pokladne svečanosti, projekt osvjetljavanja podmorja šibenske luke „Light is life“ i slične obljetnice.
3. **Ostali kulturni programi** - temeljem prijava na javni poziv za programe javnih potreba u kulturi, sredstva se osiguravaju za različite programe u kulturi, aktivnosti građana u udrugama u području kulture i umjetnosti (glazbe, orkestri, zborsko pjevanje, festivali, plesno-scenske aktivnosti, izložbe, revije i tribine, filmska djelatnost i slične kulturne manifestacije), te za rekonstrukciju bivšeg kina „Odeon“ u višenamjensku dvoranu i izradu kulturne strategije grada Šibenika.
4. **Održavanje spomenika kulture** - pomoć u obnovi i investicijskom održavanju spomenika kulture, financiranje istraživačkih i konzervatorskih radova u cilju zaštite kulturne spomeničke baštine te izrada dokumentacije za obnovu kulturne baštine u okviru projekata Sanacija spomenika kulture, Pomoć crkvenim objektima, Postavljanje spomenika znamenitim Šibenčanima.
5. **Program tehničke kulture i znanosti** - stipendiranje redovitih studenata preddiplomskih i diplomskih studija s prebivalištem na području Grada Šibenika, potpore nadarenim učenicima osnovnih i srednjih škola u pojedinim projektima i aktivnostima, obrazovnim programima Pučkog otvorenog učilište i aktivnosti Savjeta mladih

6. Udruge građana - na temelju prijava na javni poziv za programe javnih potreba sredstva se osiguravaju za različite programe i projekte udruga civilnog društva.
7. Muzej grada Šibenika
8. Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“
9. Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku
10. Galerija svetog Krševana
11. Tvrđava kulture Šibenik

Grafikon 6: Izvor: Programi javnih potreba u kulturi tehničkoj kulturi i znanosti Grada Šibenika za 2018. i 2019. godinu

Struktura financiranja kulturnih potreba u gradu Šibeniku u 2019. godini

Grafikon 7: Izvor: Programi javnih potreba u kulturi tehničkoj kulturi i znanosti Grada Šibenika za 2019. godinu

Najveći dio sredstava iz proračuna za financiranje kulture grada Šibenika u 2019. godini predviđen je za financiranje Muzeja grada Šibenika, dok je za udruge građana predviđeno 2% ili 780.000 kn.

3.4 Javne ustanove u kulturi osnivača Grada Šibenika

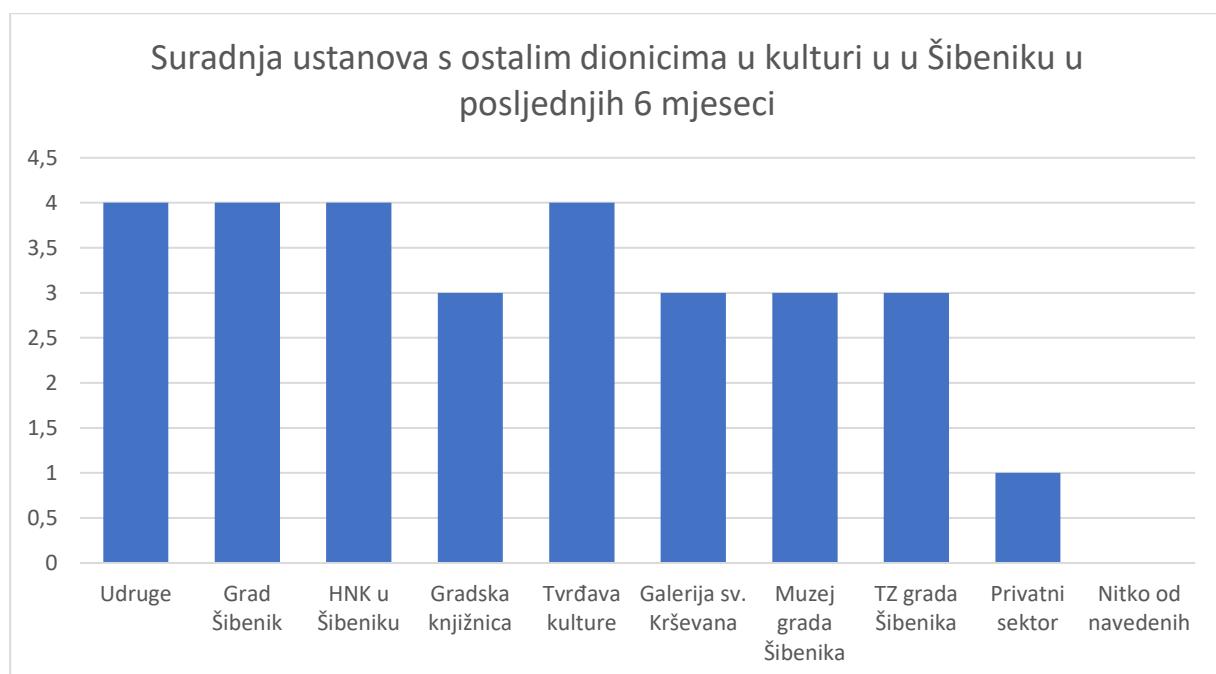
Grad Šibenik u svrhu osiguranja zadovoljenja kulturnih potreba svojih građana osnovao je pet javnih ustanova koji su nositelji kulturne ponude grada. Za funkcioniranje ovih javnih ustanova u proračunu Grada Šibenika za 2018. godinu izdvojeno je 33.062.000 Kn, a u 2019. godini 38.318.000 Kn.

Tijekom provođenja projekta Krešimir upitnikom za ustanove u kulturi ispitivana je vrsta i kvaliteta suradnje Ustanova i OCD-a, kao i percepcija vodećih osoba u Ustanovama o stanju u kulturi grada Šibenika. Anketom su prikupljena 4 odgovora od 5 voditelja javnih ustanova (jedan zbog obaveza nije sudjelovao).

Sve anketirane ustanove imaju donesene Planove i programe rada (4/4), jasno izražene misije i vizije (2/4), dok tek jedna od 4 ima i razvijen strateški okvir.

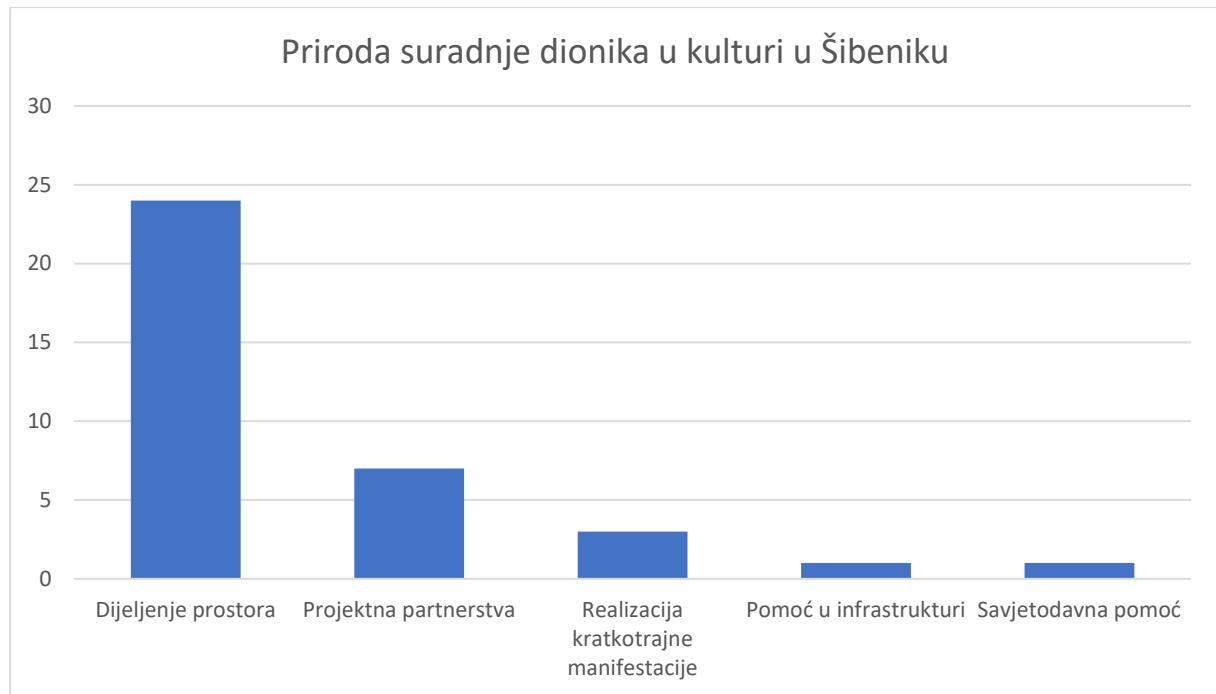
Javne ustanove, za razliku od OCD-a, imaju velik broj zaposlenika (jedna ustanova ima jednog, dvije ustanove 25, a jedna 34 zaposlenika). Ustanove se većinom financiraju iz proračuna Grada Šibenika, manjim dijelom iz proračuna Ministarstva kulture, a jedna ustanova procjenjuje kako se u najvećoj mjeri financira iz vlastitih prihoda. Sve ustanove imaju javno objavljene i dostupne finansijske izvještaje. Najveći dio sredstava ustanova izdvaja se za plaće zaposlenika 10-60%, 10-30% na ulaganje u infrastrukturu, 10-60% na program, 10% na razvoj publike.

Što se suradnji s organizacijama civilnog društva na realizaciji kulturnih programa u 2018. godini tiče možemo kazati da međusektorska suradnja postoji. U prethodnoj godini ustanove su ostvarile najmanje 5, a najviše 15 suradnji na realizaciji kulturnih programa, a u tekućoj godini uključene su u više od 10 suradnji (dvije ustanove), odnosno, po jedna ustanova u do 5 suradnji i jedna manje od 5 suradnji na lokalnoj razini. Omjeri se mijenjaju u slučajevima regionalnih i međunarodnih suradnji što je i očekivano. S Gradom, udrugama i odgojno-obrazovnim ustanovama surađuje se kontinuirano, a najmanje suradnje se ostvaruje s poslovnim sektorom.

Grafikon 8: Izvor: Istraživanje stanja ustanova u kulturi grada Šibenika 2019.

Najčešća priroda suradnje s nekim od dionika u kulturi bila je dijeljenje prostora, zatim različita projektna partnerstva, realizacija kratkotrajne manifestacije.

Grafikon 9: Izvor: Istraživanje stanja ustanova u kulturi grada Šibenika 2019.

Anketirani predstavnici Ustanova u potpunosti se slažu da bi modeli sudioničkog upravljanja bili pozitivna promjena u načinu vođenja i izvođenja kulturnih programa u gradu, a djelomično se slažu da bi predstavnička tijela poput Kulturnog vijeća, Savjeta mladih i sličnih tijela trebala imati veću mogućnost sudjelovanja u donošenju odluka o financiranju u kulturi (2/4). Zanimljivo je da smatraju kako građani ne bi trebali imati značajniji utjecaj na raspodjelu sredstava za kulturne programe u Šibeniku, već bi to trebala odradivati struka (3/4).

Ukupnu kulturnu ponudu grada Šibenika anketirani predstavnici ustanova u kulturi ocjenjuju ocjenom vrlo dobar (4). Smatraju da je Šibenik grad kulture i da je kulturna ponuda bogata i raznolika. Svi su otvoreni prema različitim umjetničkim formama te smatraju da treba jednako njegovati tradicionalni i suvremeni kulturni izričaj te da Grad promiče raznolikost kulturne ponude. Upitani da procjene što bi trebalo mijenjati u postojećoj kulturnoj ponudi grada, odgovorili su kako bi poduzetnici trebali više podupirati lokalne kulturne manifestacije. Također, smatraju da treba mijenjati prostorne kapacitete, javne gradske površine i njihovu namjenu te umrežavanje. Tek djelomično bi mijenjali sustav financiranja, a zadovoljni su participacijom i praćenjem medija u podupiranju kulturnih manifestacija u gradu.

Najlošijom sastavnicom kulturnog sustava u gradu Šibeniku smatraju nedovoljnu zainteresiranost građana za kulturna događanja, zatim manjak finansijskih sredstava i ljudskih kapaciteta. Najvećom prednošću smatraju svijest o važnosti kulture, suradnju djelatnika i dionika u kulturi te raznolikost i brojnost programa.

3.4.1 Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku (www.hnksi.hr)

Glavne djelatnosti Hrvatskog narodnog kazališta u Šibeniku su organiziranje vlastite dramske produkcije, kazališnih gostovanja, koncerata i raznih radionica, organizacija Međunarodnog dječjeg festivala u Šibeniku, okruglih stolova i međunarodne kulturne suradnje.

Na dan 31. prosinca 2018. godine HNK u Šibeniku imalo je 22 zaposlenika, organiziranih u sedam organizacijskih jedinica: ured ravnatelja, računovodstvo, ured propagande i marketinga, umjetnički suradnici, ured tehnike, glumački ansambl i ured Međunarodnog dječjeg festivala.

Ukupni prihodi HNK Šibenik u 2018. godini iznosili su 8.654.468,00 kn²⁰.

HNK u Šibeniku tijekom 2018. je samostalno organiziralo i sudjelovalo u organizaciji i realizaciji mnogobrojnih kulturnih programa od gradskog i županijskog interesa.

U sveukupno 620 termina kazalište je organiziralo je 2 praizvedbe, 152 vlastita programa, 288 jednosatnih radionica u okviru Dramskog studija „Ivana Jelić“ za polaznike osnovnog i srednjoškolskog uzrasta i Dječjeg zbora „Zdravo maleni“; 82 glumačke i tehničke proba za potrebe realizacije programa, sudjelovalo u organizaciji i tehničkoj podršci za 80 programa od javnog interesa za potrebe Grada Šibenika, Šibensko - kninske županije, TZ Grada Šibenika i Šibensko - kninske županije, brojnih glazbeno - scenskih programa raznih Festivala i ostalih ustanova koji su se održali na području grada i županije.

HNK u Šibeniku organiziralo je 58. međunarodni dječji festival Šibenik - Hrvatska u okviru kojeg je realizirano 165 programa, kao i 11. festival klasične glazbe „Musica Appassionata“ u okviru kojeg je realizirano 6 programa.

58. međunarodni dječji festival Šibenik

58. međunarodni dječji festival Šibenik - Hrvatska je održan od 16. do 30. lipnja 2018. godine u gradu Šibeniku, s disperzijom programa na području Šibensko - kninske županije.

58. međunarodni dječji festival Šibenik - Hrvatska je održan u organizaciji Hrvatskog narodnog kazališta u Šibeniku uz potporu Grada Šibenika, Ministarstva kulture RH, Šibensko - kninske županije i Hrvatske turističke zajednice.

Tijekom trajanja 58. Festivala, u periodu od 16. do 30. lipnja 2018. godine izvedeno je 160 programa u 363 termina na 3 službene festivalske pozornice, na trgovima i ulicama grada Šibenika i na području Šibenska - kninske županije, koje smo tehnički ospособili za održavanje programa.

Musica Appassionata

Musica appassionatta, festival je klasične glazbe koji se u organizaciji Hrvatskog narodnog kazališta u Šibeniku odvijao krajem srpnja i početkom kolovoza. Tijekom njegovih 11 izdanja na festivalu su

²⁰ Izvješće o radu Hrvatskog narodnog kazališta u Šibeniku za 2018. godinu te godišnje finansijsko izvješće za 2018. godinu.

nastupali eminentni umjetnici iz zemlje i inozemstva kao što su: Zagrebački solisti, Edin Karamazov, Stefan Milenković i mnogi drugi.

Festival je ukinut odlukom Gradskog vijeća Grada Šibenika 13.lipnja 2019. godine.

Zadnji, 11. Festival klasične glazbe „Musica Appassionata“ održan je od 18. srpnja do 8. kolovoza. Tijekom festivalskog razdoblja je održano 6 glazbenih programa, koji su održani na atraktivnim gradskim lokacijama, s ciljem ambijentalnog ugodjaja te promicanja bogate arhitektonske kulturne baštine grada.

3.4.2 Gradska knjižnica „Jurja Šižgorića“ (www.knjiznica-sibenik.hr)

Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“ Šibenik nositelj je knjižnične djelatnosti u Šibensko-kninskoj županiji, kao matična knjižnica za narodne i školske knjižnice na njezinu području.

Glavne aktivnosti knjižnice su nabava, stručna obrada, čuvanje i zaštita knjižne i ne knjižne građe, izdavanje knjiga, brošura, prospekata i sličnih publikacija. U Knjižnici su ustrojene sljedeće odjeli: znanstveni odjel, narodni odjel, dječji odjel, audiovizualni odjel, odjel za vizualnu kulturu i zavičajna zbirka. Uvedeni su i novi sadržaji: Igraonica i Računalna radionica u sklopu Dječjeg odjela; Studijska čitaonica, Čitaonica dnevnog tiska, Galerija (za izložbe slika i drugih umjetničkih radova) i Multimedijalna dvorana (za predstavljanja, sastanke, seminare, projekcije, tribine, predavanja itd.).

Ukupni prihodi Gradske knjižnice u 2018.²¹ iznosili su 5.645.759,98 kn. Od toga su sredstva iz proračuna iznosila 5.007.399,28 kn: osnivač, Grad Šibenik, osigurao je 4.412.515,12 kn, Šibenska-kninska županija 20.000,00 kn a Ministarstvo kulture 574.884,16 kn. Vlastiti prihodi i ostali izvori iznosili su 623.527,70 kn (vlastiti prihodi 607.324,90 kn a ostali izvori 16.202,80 kn).

Knjižnica raspolaze s ukupno 3.100 m² prostora, od čega 50 m² otpada na spremišni prostor u tzv. Plavom neboderu.

U 2018. godini u Gradsku knjižnicu se upisao 4.991 član, od toga je novoupisanih korisnika bilo 903, a onih koji su obnovili članstvo 4.088.

Aktivnih posuđivača s registriranim posudbom (odnosno onih koji su u 2018. barem jednom posudili građu) bilo je 5.810, a aktivnih korisnika prema statusu članstva ukupno 7.127.

Ukupan broj posudbi (obrtaj fonda) iznosio je 200.292 jedinica, od toga na posudbu u Knjižnici otpada 80.605, a na posudbe izvan Knjižnice 119.687 jedinica. Knjiga je posuđeno 91.585, AV i elektroničke građe 28.026, a ostale građe 32 jedinice.

Tijekom 2018. godine u Knjižnici su održana 227 događanja: 47 izložbi, 38 predstavljanja knjiga i časopisa, 34 predavanja, 34 radionice, 17 filmskih večeri, 14 prezentacija (mahom različitih projekata), 10 tribina, 4 konferencije za tisk, 4 književne večeri, 4 projekcije dokumentarnog filma, 3 okrugla stola,

²¹ Izvješće o radu Gradske knjižnice „Juraj Šižgorić“ Šibenik u 2018. godini, zajedno s Financijskim izvješćem za 2018.

3 kongresa, 2 glazbeno-poetske večeri, te po jedna projekcija animiranog filma, glazbena večer, projekcija igranog filma, kviz, pjesnička večer, lutkarska predstava, seminar, stručni skup i znanstveno-stručni skup.

3.4.3 Muzej grada Šibenika (www.muzej-sibenik.hr)

Muzej grada Šibenika se brine za šibensku i hrvatsku kulturnu baštinu i to: prikupljanjem, istraživanjem, zaštitom, stručnom obradom, izradom dokumentacije, prezentacijom u svrhu boljeg poznavanja šibenske povijesti, te praćenjem suvremenih dostignuća u razvoju najpoznatijih svjetskih muzeja. Uz navedeno, obavlja konzervaciju arheoloških i povjesnih lokaliteta radi njihove primjerene prezentacije posjetiteljima; te sudjeluje u pripremi i provedbi kulturnih projekata iz međunarodnih fondovima.

Muzej grada Šibenika je muzej kompleksnog tipa, a sastoji se od arheološkog , kulturno- povjesnog, odjela novije povijesti i etnografskog odjela. Unutar Muzeja djeluje i restauratorska, te konzervatorska radionica.

U svojim zbirkama čuva brojne predmete muzejske vrijednosti značajne za proučavanje šibenske prošlosti od najstarijih vremena do današnjih dana.

Cjelokupan fundus Muzeja podijeljen je u zbirke: arheološki odjel (prapovijest, antika, srednji vijek i podmorska), kulturno - povjesni odjel i odjel novije povijesti (lapida, starih majstora, starih grafika, oružja, starih fotografija, razglednica, arhivalija, galerijsku, zbirku raritetnih izdanja, arhivalija, kartografsku, numizmatičku, nakita, namještaja, keramike, predmeta svakodnevne upotrebe, liturgijskih predmeta, glazbenih instrumenata). Ukupan broj muzealija je oko 150.000.

Izvori financiranja Muzeja grada Šibenika su: proračun Grada Šibenika sa 62,75%, Republika Hrvatska 31%, vlastiti prihod 5,83 %, sponzorstvo 0%, donacije 0,06%. Prema podacima iz Izvješća o radu Muzeja grada Šibenika za 2018. godinu ukupni prihodi iznosili su: 6.425.812 kn.

U 2018. godini sve programe Muzeja pogledalo je 28.306 posjetitelja, od čega stalni postav i povremene izložbe 8.221 posjetitelja. 20.085 posjetitelja sudjelovalo je u različitim edukacijskim programima, različitim manifestacijama, te su posjetili izdvojene zbirke i lokalitete.

Muzej grada Šibenika nositelj je projekta „KULTajmo u Šibeniku!: Razvoj civilnog sektora kroz aktivnosti u kulturi“ financiranog financiranog iz poziva na dostavu projektnih prijedloga Ministarstva kulture „Kultura u centru - potpora razvoju javno-civilnog partnerstva u kulturi“ iz Europskog socijalnog fonda, Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.“. Ovaj projekt Muzej grada Šibenika provodi u partnerstvu s Gradom Šibenikom, Udrugom slijepih i Šibensko-kninske županije, udrugom Mladi u EU te Fotoklubom Šibenik.

KULTajmo u Šibeniku ima svrhu jačanja obrazovnih kapaciteta policy makera o umrežavanju javnog i civilnog sektora, umrežavanje udruga različitih djelatnosti te jačanje kapaciteta Muzeja grada Šibenika u povećanju dostupnosti kulturnog/edukativnog sadržaja građanima Šibenika, smanjujući socijalnu isključenost.

[3.4.4 Galerija sv. Krševana \(\[www.galerija-sv-krsevana.hr\]\(http://www.galerija-sv-krsevana.hr\)\)](http://www.galerija-sv-krsevana.hr)

Grad Šibenik je osnivač Galerije sv. Krševana koja se u dva izložbena prostora bavi izložbeno-galerijskom djelatnošću. Sjedište i centralni galerijski prostor nalazi se u ulici Don Krste Stošića bb. Za svoje potrebe koristi i prostor Galerija Matija u ulici Petra Nakića bb.

Glavna djelatnost Galerije je organiziranje samostalnih i skupnih izložbi likovnih umjetnika iz Hrvatske i inozemstva, te informiranje javnosti o suvremenim kretanjima u likovnom stvaralaštvu. Galerija se povremeno također bavi i likovno pedagoškim radom s mladima. Uz izdavaštvo i stručnu pomoć koju pruža zainteresiranim pojedincima i grupama, sa sličnim institucijama surađuje na brojnim projektima. Osobito nastoji djelovati na podizanju razine vizualne kulture i sveukupnog kulturnog standarda u sredini u kojoj djeluje. Stalna djelatnost Galerije je i prikupljanje djela suvremene likovne umjetnosti, koje povremeno predstavlja javnosti. Dio fundusa Galerije izložen je u reprezentativnim javnim prostorima grada Šibenika.

Ukupni prihodi Galerije sv. Krševana u 2018. godini iznosili su 360.000,00 kn: 290.000,00 kn od Grada Šibenika, 30.000,00 kn od Županije šibensko-kninske te od Ministarstva kulture 40.000,00 kn.²²

Galerija sv. Krševana provodi stalni i kontinuirani umjetnički program te je u 2018. godini organizirano 13 izložbi hrvatskih i inozemnih umjetnika.

[3.4.5 Tvrđava kulture Šibenik \(\[www.tvrdjava-kulture.hr\]\(http://www.tvrdjava-kulture.hr\)\)](http://www.tvrdjava-kulture.hr)

Javna ustanova u kulturi Tvrđava kulture Šibenik skrbi o fortifikacijskoj baštini grada Šibenika te upravlja njezinim održivim korištenjem organizacijom kulturnih događanja za građane i posjetitelje grada Šibenika. Ustanova, koja je osnovana 2016. godine danas upravlja dvjema revitaliziranim šibenskim tvrđavama, Tvrđavom sv. Mihovila i Tvrđavom Barone te svim njihovim novoosmišljenim sadržajima, kao i informacijskim uredom City Point u centru šibenske gradske jezgre.

Djelovanje JUK Tvrđava kulture usmjeren je na: upravljanje kulturnom baštinom na suvremen i inovativan način koji uključuje i financijsku samoodrživost; jačanje percepcije šibenskih tvrđava kao platforme za promociju kulturnih i kreativnih industrija kroz organizaciju kulturnih događanja; pružanje atraktivnih, kulturno-zabavnih sadržaja - bilo da se radi o edukativnim, glazbenim, filmskim, plesnim ili gastronomskim programima; razvoj i edukacija kulturne publike te aktivno poticanje i širenje interesa za kulturno-povijesnu baštinu, njene sadržaje i programe u javnosti. Ustanova priprema i kandidira kulturne projekte prema međunarodnim fondovima, koordinira pripremu i kandidiranje kulturnih projekata drugih subjekata prema međunarodnim fondovima, te koordinira kulturno-umjetničke aktivnosti od interesa za grad Šibenik u svrhu kulturnog, turističkog i gospodarskog razvoja Grada Šibenika.

²² Izvješće o radu i ostvarenom programu sa finansijskim izvješćem Galerije svetog Krševana Šibenik u 2018. godini

3.4.6 Kulturno vijeće Grada Šibenika

Kulturno vijeće Grada Šibenika²³ je savjetodavno tijelo koje se osniva pri Gradu Šibeniku.

Na javni poziv Grada Šibenika, šibenske udruge iz područja kulture i umjetnosti podnose prijedloge kandidata za članove Kulturnog vijeća Grada Šibenika. Na temelju pristiglih prijedloga gradonačelnik Grada Šibenika odabire i donosi rješenje o imenovanju članova Kulturnog vijeća. Vijeće se sastoji od predsjednika i šest članova. Predsjednika Vijeća među sobom biraju članovi Vijeća većinom glasova.

Vijeće predlaže ciljeve kulturne politike i mjere za njezino provođenje, sudjeluje u predlaganju godišnjih programa javnih potreba u kulturi za koje se sredstva osiguravaju u proračunu Grada Šibenika, te prati ostvarivanje prihvaćenih programa. Vijeće podupire i nastoji osigurati utjecaj kulturnih djelatnika i umjetnika na donošenje odluka važnih za kulturu i umjetnost.

Vijeće posebno razmatra mjere za poticanje i promicanje djelatnosti ustanova u kulturi, profesionalnog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnog amaterizma i alternativnog stvaralaštva, projekata kulturno-umjetničkih manifestacija, programa obnove, sanacije i zaštite nepokretnih i pokretnih dobara kulturne baštine, te Gradonačelniku, odnosno Gradskom vijeću, predlaže mjere za njihovo unapređenje.

Članovi kulturnog vijeća u okviru svojih područja vide prostor i potencijal za izmjene i unaprjeđenja u kulturnoj sferi grada te ističu značaj strateških planova u kulturi grada Šibenika na čemu će najprije početi raditi.

²³ Odluka o osnivanju Kulturnog vijeća Grada Šibenika („Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije“, broj 1/05 i „Službeni glasnik Grada Šibenika“ broj 9/09 i 2/18). Zakon o kulturnim vijećima (NN 48/04, NN 44/09, NN 68/13).

3.5 Udruge u kulturi

Bežovan (2017) navodi kako je civilno društvo u Hrvatskoj zaživjelo devedesetih godina prošlog stoljeća, u uvjetima rata i finansijske i tehničke podrške međunarodnih organizacija. Civilno društvo u tom periodu djeluje „protudržavnički“ i dojam kojeg organizacije civilnog društva ostavljaju prema vani je negativan. Broj organizacija civilnog društva u RH povećao se s 12.000 tisuća u 90- tima na otprilike 53.000 na kraju 2015. godine. Danas, problem aktivnog sudjelovanja članstva i dalje opterećuje organizacije civilnog društva, jednako kao i koncentracija OCD-a u velike gradove i razvijenije dijelove zemlje. Statistički podaci iz 2015. godine prikazuju kako je u ukupnom neprofitnom sektoru bilo oko 21.000 zaposlenih, od čega oko 10.000 otpada na zaposlene u organizacijama civilnog društva (najviše je bilo sportskih organizacija, nakon kojih odmah slijede organizacije u kulturi).

Organizacije u kulturi intenzivnije se osnivaju od 2000-tih i kreiraju „nezavisan kulturni sektor“, stoga je najčešća podjela na: institucionalne; javne - uz podršku države i nezavisne - uz podršku stranih izvora financiranja od 90-tih (Bežovan, 2017). Općenito, u Hrvatskoj vlada trend kontinuiranog nepovjerenja i skepticizma u civilni sektor. Jačanjem utjecaja Europske unije dolazi do profesionalizacije i jačanja odgovornosti (posebno u smislu preuzimanja usluga i programa od institucija) civilnog sektora, njegove europeizacije.

Od svih registriranih udruga u RH (52.294) prema podatcima iz registra udruga 23% ih je registrirano u Zagrebu, od čega 10% u kulturi. Uvidom u registar Udruga RH vidljivo je da grad Šibenik početkom 2019. godine ima registrirano 679 udruga što čini 1,2% ukupnog broja udruga u Hrvatskoj. Od toga je 86 udruga registriranih u području kulture i umjetnosti, što čini 12% udruga u gradu Šibeniku.

Najstarije kulturne udruge koje u djeluju u Šibeniku su Šibenska narodna glazba i Šibensko pjevačko društvo „Kolo“. Šibenska narodna glazba je limeni puhački orkestar koji neprekinuto djeluje već 170 godina, od daleke 1848. godine To je najdugovječnija udruga u Šibeniku koja je u svom djelovanju imala preko 12.500 nastupa. ŠPD Kolo je malo mlađe i kontinuirano djeluje od 1899. godine. Već 120 godina čuva tradiciju višeglasnog pjevanja, njeguje hrvatsku kulturnu baštinu, zajedništvo i multikulturalnu suradnju. Ove dvije udruge u Šibeniku izdignule su se iznad pojma udruge te su postale dio kulturnog identiteta grada Šibenika, odnosno njegove kulturne institucije.

Najveći dio udruga u kulturi koje danas djeluju u Šibeniku osnovano je nakon 2010. godine u godinama tzv. turističkog i gospodarskog buđenja Šibenika, nakon ratnih 90-tih te gospodarsko tranzicijskih 2000-tih. Uzlet organizacije i društveni entuzijazam potaknut je „meteorskim“ uspjehom glazbeno ekološkog Terraneo festivala koji se u Šibeniku održavao od 2011. - 2013. godine. Iako je festival brzo ugašen, u gradu je ostao opći dojam kako se lokalnim angažmanom može nešto poduzeti i ostvariti promjena. Nakon Terranea udruge se često osnivaju u svrhu organizacije pojedinog, najčešće glazbenog/festivalskog događanja u ljetnoj sezoni u vrijeme kada se stanovništvo područja poveća nekoliko puta, pa je i potražnja za različitim događanjima veća. Ovo je razlog zbog kojeg mnoge udruge broje samo nekoliko članova, ne djeluju tijekom cijele godine već se okupljaju samo za organizaciju sezonskog događanja.

Kao što smo već prije naveli Grad Šibenik prati kulturni sektor izdvajanjem 40% proračuna za Upravni odjel za društvene djelatnosti. Izdvajanja grada Šibenika u 2018. za kulturne djelatnosti iznosila su: 33.618.082,48 Kn, što je 14,8% ukupnog Proračuna. Financiranje kulturnog sektora se provodi kroz proračunske izdatke za: Šibensko kulturno ljeto, Tradicionalne dane i obljetnice (Adventura, doček

Nove godine, Dan grada, Šibenska noć, Light is life...), Održavanje i sanacija spomenika kulture te ostale kulturne programe (sredstva za kulturne udruge i investicije - Odeon). Iz proračuna Grada Šibenika također se financiraju djelatnost ustanova: HNK u Šibeniku, Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, Muzej grada Šibenika, Tvrđava kulture Šibenik, Galerija sv. Krševana.

Iz Proračuna grada Šibenika u 2018. godini za potrebe civilnog društva izdvojeno je 600.000 kn kroz otvoreni poziv za podmirivanje javnih potreba, kojim Grad Šibenik pomaže rad udruga civilnog društva i pojedinačne aktivnosti u civilnom sektoru te djelovanje Savjeta mladih Grada Šibenika.

3.5.1 Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika

Istraživanje je provedeno u svrhu razumijevanja stanja u kulturi grada Šibenika, a kao podloga za izradu Izvješća stanja u kulturi Grada Šibenika i Akcijskog plana sudioničkog upravljanja. Valja napomenuti da nikada prije ovakvo istraživanje među udrugama u Šibeniku nije rađeno.

Podaci o dionicima u kulturi prikupljeni su sredinom veljače 2019. i početkom ožujka 2019. godine. Osobnim intervjuuom su popunjeni anketni upitnici konstruirani putem on line Google docs servisa. Osobni intervju odabran je zbog duljine i opsežnosti samog anketnog upitnika, u svrhu osiguravanja odgovora i zadržavanja interesa za sudjelovanje u tako opsežnoj anketi.

Svim dionicima je objašnjena svrha i cilj istraživanja te zagarantirana potpuna anonimnost u odgovaranju, budući da anketni upitnik ne prikuplja e-mail adrese niti druge podatke kojima bi se ona kompromitirala.

Putem internetske stranice registri.uprava.hr napravljen je inicijalni popis udruga u kulturi koje djeluju na području grada Šibenika. Filteri za upit bili su: Županija - šibensko-kninska, Općina - Šibenik, Naselje - Šibenik, Područje djelovanja - Kultura i umjetnost, s uključenom opcijom Dohvati aktivne.

Iz regista Udruga RH vidljivo je kako grad Šibenik ima 86 udruga registriranih u području kulture i umjetnosti. Od spomenutih 86 Udruga, kontaktiranjem predstavnika organizacija došli smo do broja od 41 aktivne organizacije spremne sudjelovati u anketnom upitniku na projektu Krešimir kojim se ispitivalo stanje, unutarnje ustrojstvo, kapaciteti i drugi uvjeti u kojima te Udruge djeluju. Ostale organizacije su klape, koje su izuzete pojedinačno iz anketiranja zbog brojnosti, iako je uključena njihova krovna i reprezentativna organizacija.

Osim toga, jedna organizacija odbila je sudjelovati jer je projekt procijenila kao neučinkovit i nepotreban. Ostale organizacije su ili neaktivne ili nemaju valjane kontakt podatke.

Od svih registriranih udruga u RH (52.294) prema podatcima iz regista udruga 23 % ih je registrirano u Zagrebu, od čega 10% u kulturi, a 1,2% u Šibeniku, od čega 12% u kulturi (N=679/86).

Anketni upitnik bio je opsežan i sastojao se od deset područja o kojima su udruge bile anketirane:

1. Osnovni podaci
2. Misija, područje djelovanja i aktivnosti

3. Organizacijska struktura udruge
4. Financijska stabilnost
5. Suradnja među udrugama, umrežavanje,
6. Suradnja udruga s jedinicom lokalne samouprave
7. Suradnja udruga s poslovnim sektorom
8. Uključenost zajednice – korisnika u rad
9. Odnos javnosti prema udrugama
10. Suradnja udruga s medijima

3.5.2 Osnovni podaci

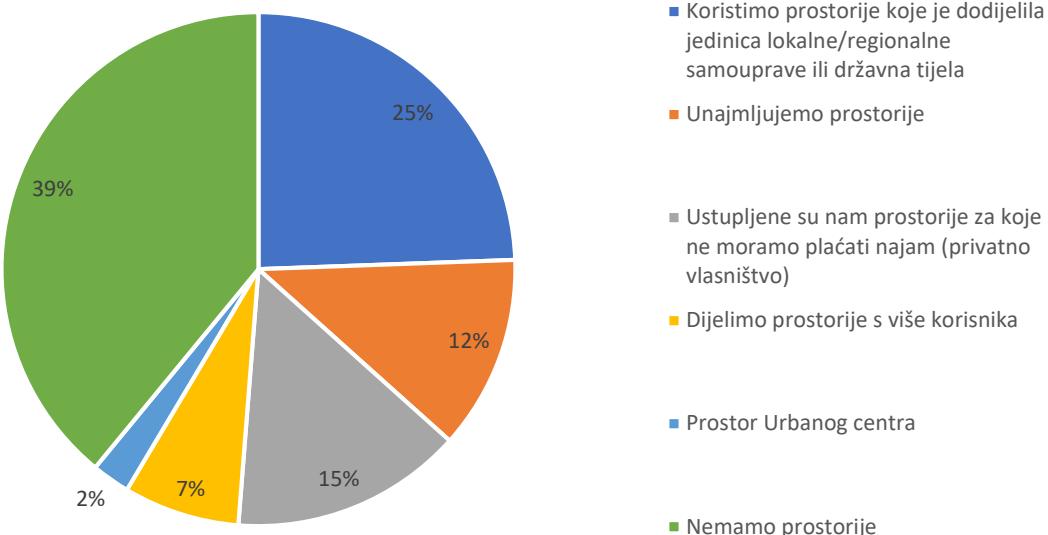
Udruge koje su sudjelovale u anketi registrirane su u 90-tima, s nastankom zakonodavnog okvira i preduvjeta za registraciju udruženja, ali i pojačano u 2000-tima, posebno poslije gospodarske krize, u skladu s promijjenjenom percepcijom javnosti i države prema organizacijama civilnog društva (Bežovan, 2017.). Ipak, osam organizacija nastalo je puno prije njihove registracije (1968/1993, 1899/1998, 1978/2018, 1848/1998, 1991/1998, 1842/1998, 2000/2007, 2011/2013). Radi se organizacijama i udruženjima koja „tradicionalno“ djeluju na ovim područjima, a organizacije su registrirali nakon donošenja zakonodavnih okvira ili neformalnim inicijativama koje su naknadno prepoznale potrebu za registracijom.

Prosječan broj članova organizacije je 48. Organizacije su uglavnom malene i broje ispod 50 članova, a samo rijetke organizacije imaju preko 100 članova (3 od 41).

Iznos u HRK	Frekvencija (broj organizacija)
500.000,00	1
200.000,00	5
100.000,00	14
50.000,00	14
10.000,00	30

Sve anketirane organizacije su u 2018. godini raspolagale budžetom od sveukupno 3.696.700,00 HRK, što bi prosječno iznosilo 92.163,41 HRK po organizaciji. Međutim, samo jedna organizacija prelazi budžet od 500.000,00 HRK, 5 organizacija budžet od 200.000,00 HRK, a čak 14 organizacija prelazi budžet od 100.000,00 HRK.

Imate li prostorije u kojima obavljate svoje aktivnosti?
 (odabratи opciju koja najbolje opisuje situaciju s prostorom u
 kojoj se nalazi vaša organizacija)

Grafikon 10: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Iz Slike 5. vidljivo je kako gotovo polovina organizacija ili nema prostor ili ga samo po potrebi dijeli s drugim korisnicima (prostor Urbanog centra dostupan je za zahtjev pojedine Udruge u slobodnim terminima). $\frac{1}{4}$ svih Udruga (10 od 41) ima prostorije koje je na korištenje dobila od JLS ili nekog državnog tijela. Od organizacija koje koriste prostorije Grada samo dvije raspolažu s godišnjim budžetom manjim od 10.000,00HRK, dok u grupi organizacija koje uopće nemaju prostorije imamo čak 8 takvih organizacija (od 16), ali imamo i 5 organizacija koje nemaju prostorije, a raspolažu s budžetom većim od 100.000,00HRK .

Udruge uglavnom komuniciraju s članstvom i javnošću preko web stranice, Facebook servisa i Instagrama. Ipak, zanimljivo je kako je Facebook najviše korišten alat (36), a prate ga podjednako korišteni Instagram (15) i web stranica (18). Čak 5 organizacija ne objavljuje informacije o sebi i svojem radu on-line.

3.5.3 Misija, područje djelovanja i aktivnosti

Udruge, prema njihovoj percepciji, imaju razvijene misije i vizije (88%) i strateške planove (76%) organizacija. Ispitane organizacije navode i sljedeća prioritetna područja svojeg djelovanja:

PODRUČJE DJELOVANJA	BROJ
SAMO KULTURA - OPĆE	20
KULTURA I EDUKACIJA	8
KULTURA I SPORT	2
KULTURA I UMJETNOST	3
KULTURA I BAŠTINA	1
AKTIVIZAM, UKLJUČIVANJE I SL.	3
NAGLASAK NA GLAZBU	2

Upitane da pojasne prioritetno područje djelovanja organizacije su navodile kako se bave baštinom, organizacijom glazbenih događanja, medijskom kulturom, umjetničkim područjem, glazbeno scenskom djelatnošću, kulturnim turizmom, održivim razvojem i ekologijom te promicanjem ekološke svijesti građana, širenjem kulture znanja, projektnim menadžmentom, plesnom kulturom, arhitekturom i prostorima, promicanjem narodnog kulturnog identiteta, likovnim umjetnostima, radom s djecom, pružanjem usluga marginaliziranim skupinama u društvu, političkim i socijalnim aktivizmom, vojnom tradicijom, suvremenim plesom i neverbalnim teatrom.

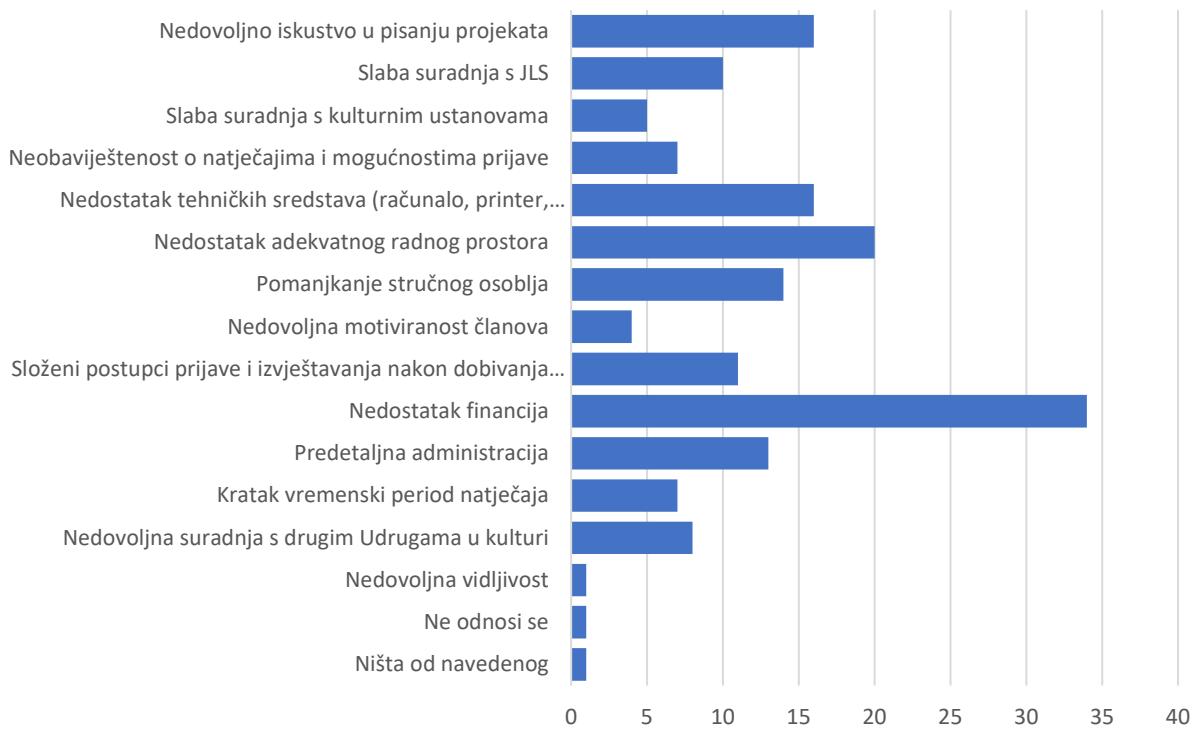
Usporedimo li ovo s mogućnostima za registraciju djelovanja kako ga vidimo u Registru udruga RH gdje se područja kulture i umjetnosti dijeli na audiovizualno područje, interdisciplinarne kulturno-umjetničke djelatnosti, izvedbene umjetnosti, književno – nakladnička djelatnost, kulturna baština, medijska kultura, ostale kulturno-umjetničke djelatnosti, vizualne djelatnosti i strukovne udruge možemo reći kako organizacije koje su sudjelovale u anketnom ispitivanju pokrivaju čitav spektar.

Ciljane skupine kojima se organizacije obraćaju su prvenstveno u gradu Šibeniku i na području Šibensko-kninske županije.

U okviru organizacije najčešće se provode aktivnosti organizacije kulturnih događanja (90,2%), zatim aktivnosti edukacije (63,4%), akcije u lokalnoj zajednici (61%).

U protekloj 2018. godini organizacije civilnog društva provele su 205 projekata, prosječno 5 projekata godišnje. Trenutno, u vrijeme provođenja ankete, organizacije civilnog društva u Šibeniku provode 115 projekta, odnosno 3 u prosjeku po organizaciji. Šest organizacija provedlo je više od 10 projekata tijekom protekle godine, dok njih šest nije provedlo niti jedan projekt.

Koji su najčešći problemi s kojima se susrećete u svom radu?

Grafikon 11: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Najčešći problemi s kojima se susreću organizacije civilnog društva u svom radu su rangirani:

1. Nedostatak financija 82,9 %
2. Nedostatak adekvatnog prostora 48,8 %
3. Nedovoljno iskustvo u pisanju projekata - 39 %
4. Nedostatak tehničkih sredstava (računala i sl. ...) - 39 %
5. Predetaljna administracija - 31,7 %
6. Pomanjkanje stručnog osoblja - 34,1 %
7. Slaba suradnja s JLS - 24,4 %

3.5.4 Organizacijska struktura udruge

Od 41 ispitane organizacije, čak 31 nema zaposlenika što je $\frac{3}{4}$. Kod onih koji zapošljavaju, najčešće zapošljavaju Ugovorom o djelu ili autorskim ugovorom povremeno primaju honorar. Organizacije plaće zaposlenika financiraju projektno ili iz donacija.

U organizacijama, očekivano, odluke se donose na razini Skupštine, Predsjednika i koordinatora projekta, ukoliko za tim mjestom ima potrebe. Tijela upravljanja se u najvećem broju slučajeva sastaju na tjednoj i mjesečnoj razini, a do 5 osoba u najvećem broju slučajeva sudjeluju u radu tih tijela.

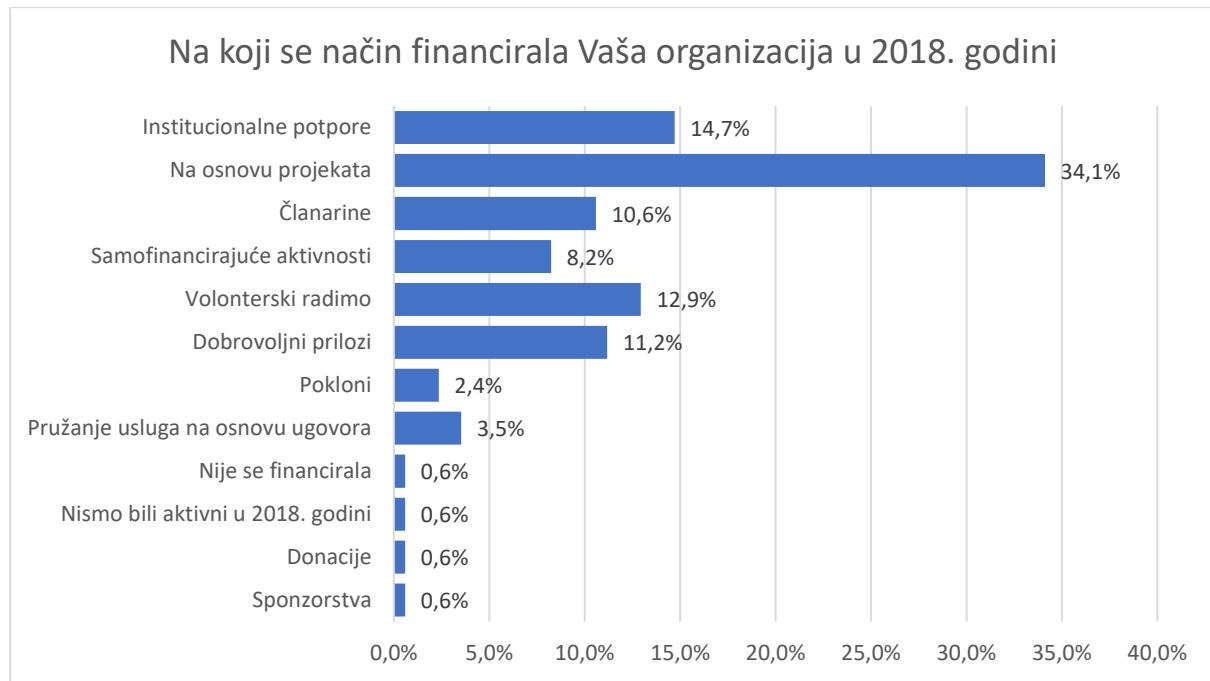
Strateške odluke u organizacijama najčešće donosi Skupština organizacije ili u manjem broju slučajeva Upravni odbor. Operativne odluke vezane uz svakodnevno poslovanje najčešće donosi predsjednik organizacije dok odluke vezane za aktivnosti na pojedinim projektima u najvećem broju slučajeva donose koordinatori projekta.

U donošenju operativnih odluka kod 68,3 % organizacija sudjeluje do 5 članova, kod 24,4 % organizacija u donošenju ovakvih odluka sudjeluje i više članova. Tijela upravljanja organizacije sastaju se na tjednoj bazi (36,6%), mjesечноj (26,8%) dok u 12,2% organizacija tijela upravljanja se sastaju na dnevnoj bazi.

Na pitanje ima li Udruga volontere i koliko, najveći broj organizacija je odgovorio pozitivno, međutim nitko od njih ne vodi zakonski propisanu evidenciju. Odgovori su varirali od svi članovi su volonteri do nemamo volontera.

48,8% organizacija je kazalo da volonteri u radu organizacije volontiraju prema potrebi, 21,2% je kazalo da svakodnevno volontiraju, 9,1% odgovorilo je članovi volontiraju jednom tjedno.

3.5.5 Financijska stabilnost

Grafikon 12: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Tijekom 2018. godine organizacije na području grada Šibenika koristile su različite izvore financiranja. Najveći broj organizacija u 2018. godini se financirao na osnovu projekta, gotovo 68,3%, 61% njih dobilo je institucionalne potpore, 53,7 volounterskim radom, dobrovoljnim prilozima i članarinama.

Za 70% udruga Grad Šibenik ocijenjen je kao važan ili iznimno važan izvor financiranja, slijedi Šibensko kninska županija. Ona je za 50% udruga važan ili iznimno važan izvor. Zanimljivo je da se 85% organizacija nikad nije financiralo sredstvima Nacionalne zaklade, niti ostvarilo EU potpore. 70% organizacija nikad nije primilo sredstva Ministarstva kulture ili nekog drugog ministarstva.

U zadnje tri godine za 30% organizacija prihodi su varirali, ali su na kraju ostali isti, za 27% organizacija su varirali, ali su se u prosjeku povećali, dok su se za 15% organizacija uvećavali tri godine za redom. Samo 12 % organizacija je zabilježilo pad prihoda u protekle tri godine.

Organizacije troše najmanje na marketing i putovanja, a najviše na programske aktivnosti ili plaće (kad je primjenjivo). Čak 80 posto organizacija se ne javlja na natječaje EU, a od organizacija koje su se prijavljivale na takve natječaje (N=10) njih 4 su ostvarile financiranje za 1 projekt, 2 organizacije za 2-5 projekata, a jedna za više od 5 europskih projekata. S obzirom da se 10 organizacija uopće javilo na natječaje EU, a njih 7 ostvarilo financiranje možemo reći da postoji potencijal u ostvarivanju značajnijih oblika financiranja, ali uz nedovoljnu aktivnost većeg broja organizacija.

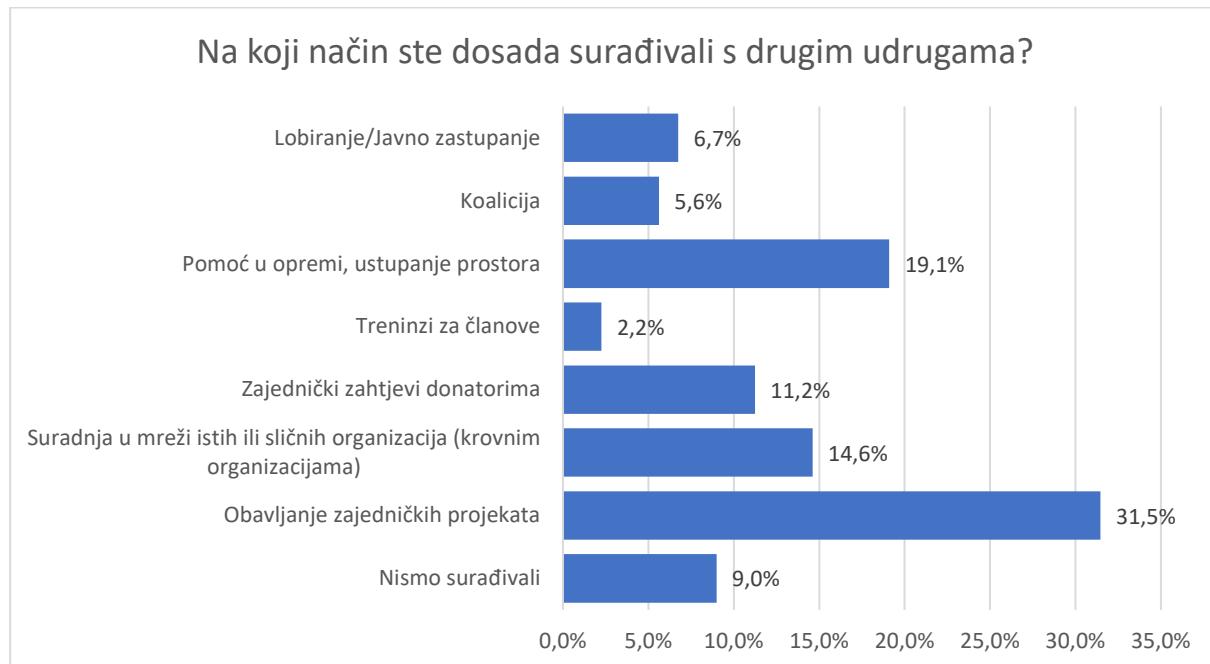
Na natječaje za EU financiranje nikad se nije prijavilo 80,5% udruga.

Udruge koje su se javile na natječaje do sada su prijavile u 80% slučajeva prijavile su između 1 i 5 projekata, a 20% njih i više 5. 57% prijavljenih ostvarilo je potporu za 1 projekt, 28% od 2 do 5 projekata, a 15% udruga ostvarilo je potporu za više od 5 projekata.

71% udruga do sada je završilo provedbu jednog projekta, 29% njih je provelo 2 do 5 projekta. Zadnji odobreni projekt trajao je do 12 mjeseci u 66,66% slučajeva, u 33,33% slučajeva trajao je od 12 do 24 mjeseca.

3.5.6 Suradnja među udrugama i umrežavanje

78% anketiranih udruga surađivalo je na različitim projektima s drugim udrugama.

Grafikon 13: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Najčešće (68,3%) su udruge surađivale na zajedničkim projektima, u 41,5% slučajeva radilo se o pomoći u opremi i ustupanju prostora, 31,7% slučajeva radilo se o suradnji u mreži zajedničkih ili sličnih organizacija, dok su u 24% slučajeva radilo o zajedničkim zahtjevima donatorima.

Na lokalnoj razini 61% udruga uključeno je u 1 do 5 projekata suradnje, dok 36,6% udruga uopće nije surađivalo s udrugama na lokalnoj razini. 53,7% udruga nikad nije surađivalo s drugim udrugama na nacionalnoj razini, a 61% nikad nije surađivalo s drugim udrugama na međunarodnoj razini.

31,7% anketiranih kao najučestaliji motiv suradnje s drugim udrugama navodi izradu i vođenje zajedničkih programa, njih 29,3 % zajedničke interese, motiv suradnje za 9,8% udruga bio je pomoć drugoj udruzi.

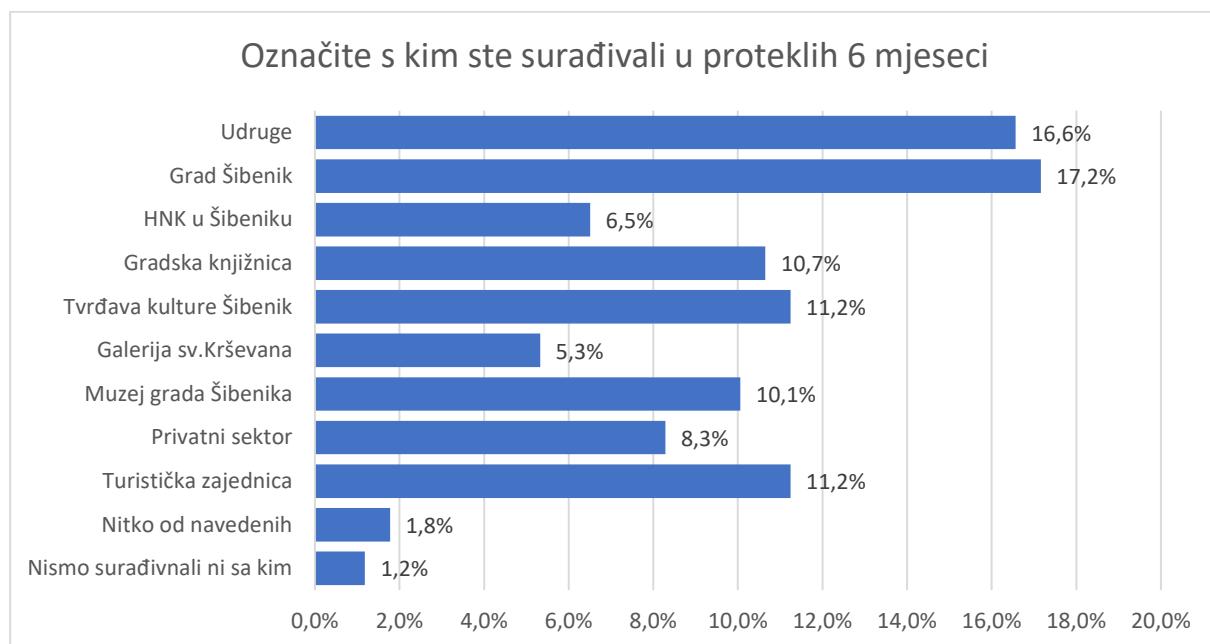
Prosječna ocjena kojom udruge ocjenjuju suradnju među udrugama u Šibeniku je 3.

Polovica svih organizacija ne zna što je sudioničko upravljanje, ali čak 90% njih smatra kako može doprinijeti uspostavljanju takvog oblika upravljanja i želi sudjelovati u dalnjim aktivnostima. 37 organizacija smatra da bi takav model upravljanja donio organizacijama bolje rezultate i podigao kvalitetu. 22 organizacije smatraju kako građani Šibenika trebaju sudjelovati u odlučivanju o raspodjeli sredstava za kulturu ili to već čine putem izabranih predstavnika (6), dok ostale organizacije smatraju kako raspodjelu sredstava treba odrediti struka (7), kako ne trebaju sudjelovati (7) ili ne znaju (5).

3.5.7 Suradnja udruga s jedinicom lokalne samouprave

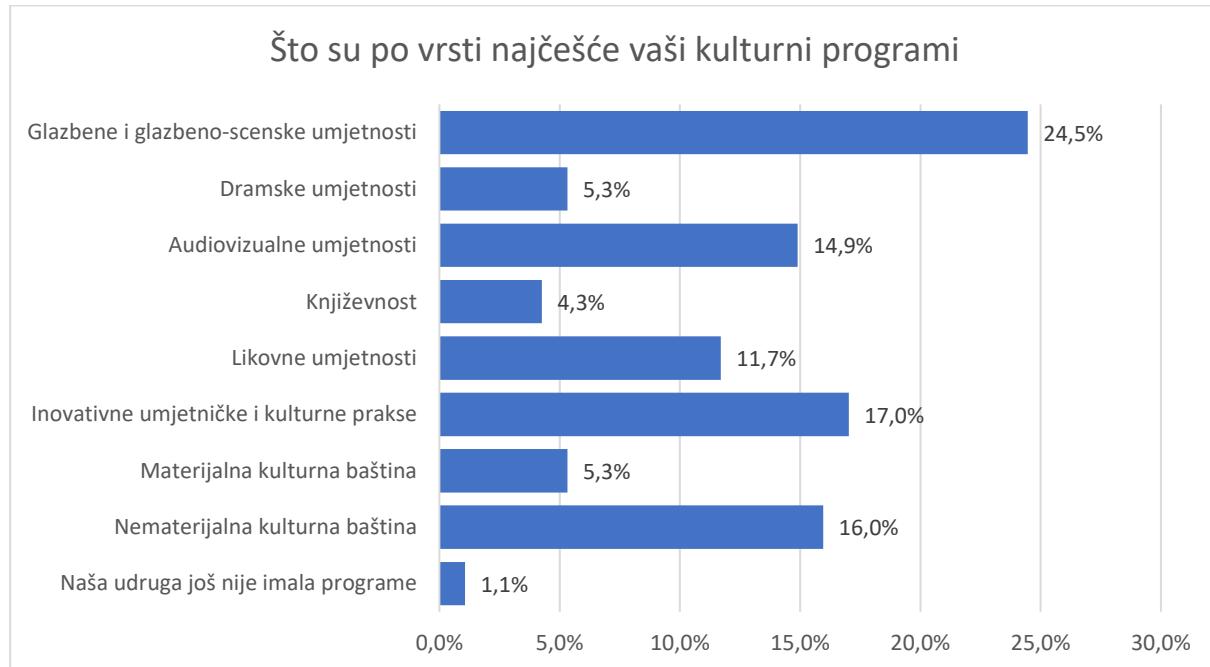
Gotovo 83% Udruga surađuje s Gradom Šibenikom i Ustanovama kojima je Grad Šibenik osnivač.

Najveći broj udruga u proteklih 6 mjeseci ostvario je suradnju s Gradom Šibenikom (70%), zatim drugim udrugama (68%). Od drugih institucija udruge su najviše surađivale s Turističkom zajedicom i JU Tvrđava kulture (46%), zatim Gradskom knjižnicom (44%), pa Muzejom grada Šibenika (42%).

Grafikon 14: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

U najvećem broju slučajeva priroda suradnje između Grada i udruga bila je na realizaciji kratkotrajne kulturne manifestacije (61%), korištenje prostora (58%), surađivali su na zajedničkoj realizaciji programa/projekta kao partneri (53%), infrastrukturu/pomoć u vidu opreme (46%).

Grafikon 15: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Programi koje Udruge provode su najčešće programi glazbene i glazbeno scenske umjetnosti (56%), inovativne kulturne i umjetničke prakse (39%), nematerijalna kulturna baština (36,6%), audiovizualne umjetnosti (34%), likovne umjetnosti (27%).

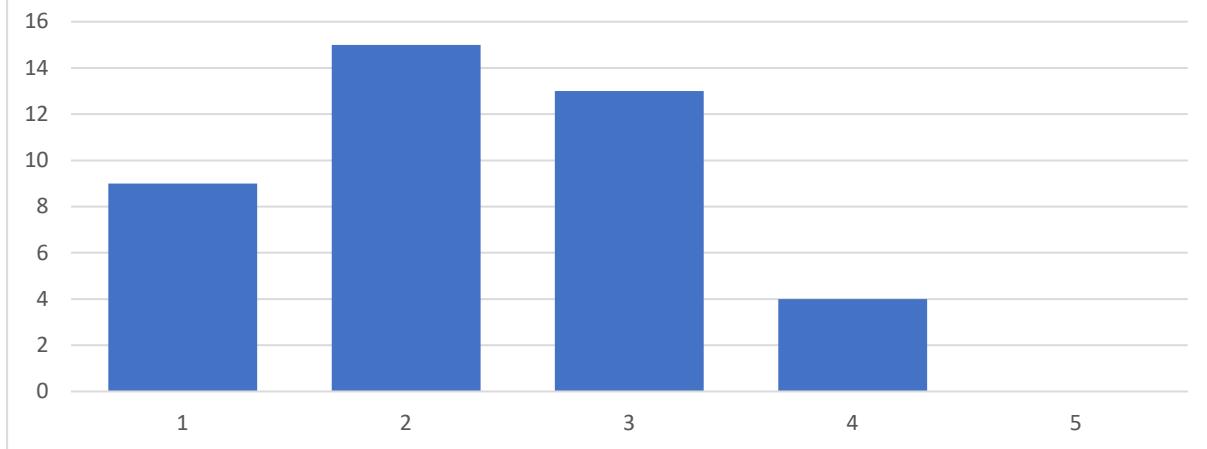
Za organizacije civilnog društva srednja ocjena za ukupnu kulturnu ponudu grada je 3, a smatraju kako treba mijenjati prostorne kapacitete (23), javne gradske površine i njihovu namjenu (20), sustav financiranja u kulturi (25), umrežiti udruge (23), kako poduzetnici trebaju imati više odgovornosti (21) i kako mediji trebaju žustrije pratiti programe udruga (13).

Financiranje i nepostojanje kulturne strategije i jasnije vizije organizacije procjenjuju kao temeljne probleme kulturnog sustava u Šibeniku, dok entuzijazam i potencijal zajednice skupa s prostorima tvrđava i drugom baštinom procjenjuju kao temeljne prednosti.

85% udruga je upoznato s Pozivom za predlaganje financiranja programa/projekata javnih potreba udruga u kulturi i tehničkoj kulturi i javnih potreba udruga civilnog društva Grada Šibenika. 61% Udruga je već koristilo ova sredstva, 7% se prijavilo, ali nije dobilo sredstva dok 32% udruga se nije prijavilo na ova sredstva.

Za 27 organizacija Grad Šibenik osigurava sredstva „uvijek kada treba“ i „uglavnom“ (65 posto odgovora). Uz to, pomoć od Grada organizacije primaju još kroz dodjelu javnih prostora na korištenje u najvećoj mjeri.

Smatrate li da su udruge uključene u procese donošenja odluka o kulturnim politikama u Šibeniku?

Grafikon 16: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

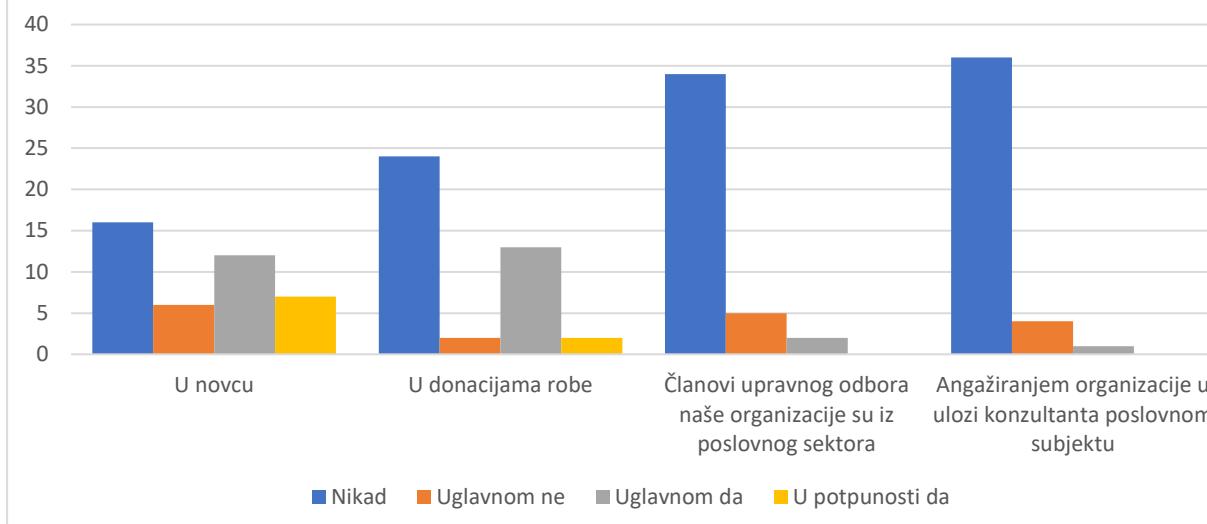
Udruge loše procjenjuju vlastitu mogućnost sudjelovanja u odlučivanju (ukupnom ocjenom 2) što je dobar pokazatelj potrebe za umrežavanjem i osnaživanjem organizacija te uspostavljanjem modela sudioničkog upravljanja.

Udruge prosječnom ocjenom dobar (3) ocjenjuju izjavu tvrdnju da Grad Šibenik potiče suradnju među udrugama na području grada

3.5.8 Suradnja udruga s poslovnim sektorom

70% Udruga je do sada surađivalo s poslovnim sektorom. Najčešći oblici suradnje su donacije u novu i raznoj robi uglavnom na zamolbu udruge.

Na koji način poslovni sektor pomaže vašoj organizaciji

Grafikon 17: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

Udruge se najčešće odužuju poslovnim subjektima objavom logotipa poslovnog subjekta na materijalima udruge.

3.5.9 Uključenost zajednice – korisnika u rad

51% anketiranih udruga izjavilo je da vodi evidenciju o strukturi i broju korisnika. Ispitanici su informiranost korisnika o projektima koje udruge provode ocijenili prosječno vrlo dobrom (34%) i odličnom (32%). Kod upita koji se odnosio na broj krajnjih korisnika projekata udruga, broj korisnika je varirao od 10 do 5000.

3.5.10 Odnos javnosti prema udrugama

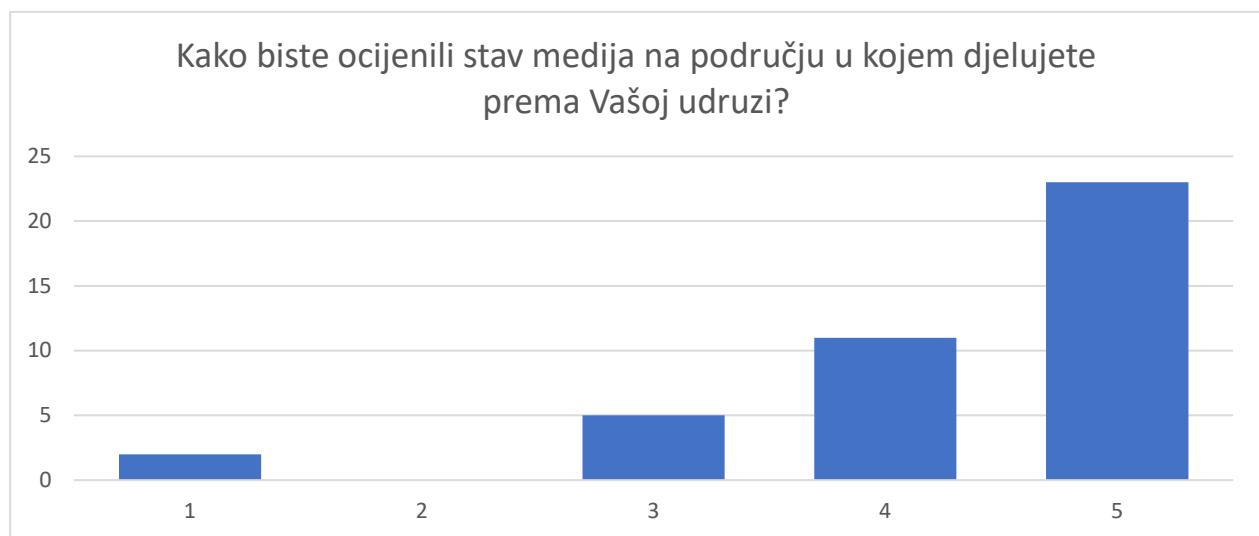
Udruge stav sredine u kojoj djeluju prema civilnom sektoru u cjelini ocjenjuju neutralno, dok stav sredine u kojoj djeluju prema svojoj udruzi ocjenjuju pozitivno.

Informiranost građana u o djelovanju i aktivnostima civilnog društva u svojoj sredini u većini ocjenjuju neutralno, kao i zainteresiranost građana za rad njihove udruge.

3.5.11 Suradnja udruga s medijima

78% udruga obavještava medije o svojim aktivnostima, a mediji u 80% slučajeva prenose sadržaje koje im šalju udruge. 58% udruga je tražilo medijsko pokroviteljstvo za svoje programe.

75% ispitanih udruga ima osobu zaduženu za komunikaciju s medijima. Stav medija na području na kojem djeluju udruge ocjenjuju izrazito pozitivno, prosječnom ocjenom 5 (odličan).

Grafikon 18: Izvor: Istraživanje stanja udruga u kulturi grada Šibenika 2019.

3.6 Međusektorska suradnja

Praksa je pokazala da pristup razvoju, u kojem svaki sektor razvija i provodi svoje programe bez interakcije s drugim sektorima, ne daje poželjne rezultate. Aktivnosti su usitnjene i raspršene, često se preklapaju, a korisnici ostaju zbumjeni. Iako je uloženo puno vremena i sredstava te ljudskog rada ukupni učinak je mali. Danas potreba za suradnjom među različitim sektorima nije upitna, no ostaje pitanje kako do uspješne suradnje i partnerstva.

Društvo može biti uspješno ako svi sektori (javni, poslovni, civilni) imaju svoju ulogu, zajednički ispunjavaju specifične funkcije i pridonose na različite načine. Ni jedan sektor sam nema odgovore i sve kompetencije, zato samo zajedničkim djelovanjem se postiže sinergijski učinak.

Zajedničkim planiranjem, dogovaranjem ciljeva i aktivnosti te zajedničkim provođenjem tih aktivnosti bolje se i učinkovitije mogu pružati usluge, na integriran i održiv način, bilo da se radi o kulturi, obrazovanju ili nekoj drugoj djelatnosti.

U najširem smislu međusektorsko partnerstvo predstavlja zajedničke inicijative i projekte javnoga, poslovnoga i civilnoga (neprofitnoga) sektora za opće dobro, u kojem svaki od partnera donosi određene resurse i sudjeluje u planiranju i odlučivanju o zajedničkim ciljevima te provođenju dogovorenih aktivnosti. U tom kontekstu, projekt KREŠIMIR možemo izdvojiti kao dobar primjer međusektorskog partnerstva između civilnog i javnog sektora u kulturi, u kojemu su uspješno partnerstvo ostvarile jedna javna ustanova u kulturi (Tvrđava kulture Šibenik), jedinica lokalne samouprave (Grad Šibenik) i tri udruge u kulturi (Mladi u EU, ŠUM i Feniks) radi općeg dobra, odnosno jačanja kapaciteta civilnog sektora i umrežavanja dionika u kulturi na području grada.

Tumačeći pak rezultate provedenog istraživanja među udrugama u projektu KREŠIMIR, može se zaključiti da danas u Šibeniku nije slučaj da imamo šire i značajno međusektorsko planiranje, kao ni međusektorsku komunikaciju, a ako komunikacija i postoji ona je obično jednosmjerna. Iako je u provedenoj anketi 82,9% ispitanika odgovorilo potvrđno na pitanje surađuje li njegova organizacija s gradom Šibenikom i javnim ustanovama, najveći broj udruga najviše je surađivao sa Gradom Šibenikom, pa zatim drugim udrugama, turističkom zajednicom i Javnom ustanovom u kulturi Tvrđava kulture Šibenik. Ta suradnja se najčešće odnosi na pomoć pri organizaciji programa donacijama u smislu prostora, rezvizita ili tehnike za održavanje programa. U slučaju Tvrđave kulture Šibenik koja upravlja revitaliziranim tvrđavama sv. Mihovila i Barone, tvrđave kojima ustanova upravlja nisu samo lokacija održavanja programa već i suorganizator događanja koji pruža organizacijsku, producijsku, programsku, marketinšku i finansijsku podršku partnerima/suradnicima.

Gotovo 70% ispitanih organizacija do sada je ostvarilo suradnju sa poslovnim sektorom i to najčešće na inicijativu udruga. Poslovne organizacije su najčešće donirale udrugama novac ili određenu robu, zauzvrat udruge najčešće objavljaju logotip sponzora u materijalima udruge.

Kao primjer međusektorske suradnje možemo navesti i Turističku zajednicu grada Šibenika koja putem javnog poziva dodjeljuje bespovratna novčana sredstava za organizaciju i provođenje manifestacije od lokalnog, regionalnog, nacionalnog i/ili međunarodnog značaja, kao glavnog motiva dolaska turista u destinaciju. Cilj je financirati programe koji pomažu razvoju turizma, te kulturne i povijesne baštine, podizanju kvalitete i količine turističke ponude, razvoju kongresnog, kulturnog, sportskog i ostalih selektivnih oblika turizma, te razvoju sadržaja koji omogućuju poboljšanje kvalitete i produženje turističke sezone. Turistička zajednica putem ovakvog natječaja pokušava zajedno sa organizacijama

civilnog društva i različitim tvrtkama i pojedincima producirati, koordinirati i promovirati zabavno-kulturnu ponudu za turiste tijekom sezone.

Iako dakle u Šibeniku postoje određeni oblici međusektorske suradnje kao veliki nedostatak mogli bismo navesti nedostatak međusektorskog planiranja i strategije, a u nekim slučajevima nema ni unutar sektorskog planiranja jer često se dešava da se organizacije bave neusklađeno istim problemom, žele potaknuti istu ili sličnu promjenu svaka na svoj način pa su često i rezultati niži od očekivanja. Ne mali broj puta se dogodilo i da se mnoga događanja jednostavno terminski preklapaju i jedan drugom oduzimaju pozornost i publiku, što su dionici i izjavljivali tijekom provedenog istraživanja u projektu.

Prema mišljenju mnogih stručnjaka koji sudjeluju u razvojnim procesima, partnerstvo je jedini održivi način da se postigne uspješno društvo. Ostvarivanje partnerstva nije krajnji cilj, ali bez partnerskih odnosa krajnji rezultat uspješnog razvoja zajednice nije moguće postići. Pristupi razvoju temeljeni na partnerstvu prvenstveno donose javnu (opću) korist te osim ekonomskog razvoja pridonose i poboljšanju standarda življenja te očuvanju okoliša. Prostor u kojem se može raditi zajedno za opće dobro je vrlo širok - od izgradnje infrastrukture do izgradnje škola; od pružanja socijalnih usluga do obrazovanja.

4 Analiza kulturne ponude u gradu Šibeniku

Dionici kulturne ponude u gradu Šibeniku su Grad Šibenik i njegove javne ustanove, udruge, te povremeno poduzetnici (najčešće ugostitelji) koji u svojim prostorima samostalno ili u suradnji s udrugama organiziraju različita kulturna događanja (koncerti, izložbe, promocije knjiga i sl.).

Udruge anketirane tijekom provođenja projekta su kao prioritetna područja djelovanja navodile različite djelatnosti vezane za kulturu. Od proučavanja i očuvanja baštine, organizacijom glazbenih događanja, medijskom kulturom, umjetničkim područjem, glazbeno scenskom djelatnošću, kulturnim turizmom, održivim razvojem i ekologijom te promicanjem ekološke svijesti građana, širenjem kulture znanja, projektnim menadžmentom, plesnom kulturom, arhitekturom i prostorima, promicanjem narodnog kulturnog identiteta, likovnim umjetnostima, radom s djecom, pružanjem usluga marginaliziranim skupinama u društvu, političkim i socijalnim aktivizmom, vojnom tradicijom, do suvremenog plesa i neverbalnog teatra. Širina spektra djelovanja udruga može objasniti podatak iz ankete da su u 2018. godini organizacije civilnog društva provele 205 različitih projekata. U vrijeme provođenja ankete (veljača, ožujak 2019.), organizacije civilnog društva u Šibeniku su se izjasnile da provode 115 projekata, odnosno 3 u prosjeku po organizaciji. Šest organizacija provelo je više od 10 projekata tijekom protekle godine, dok njih šest nije provelo niti jedan projekt. Svi navedeni projekti Udruga ne spadaju isključivo u domenu kulture.

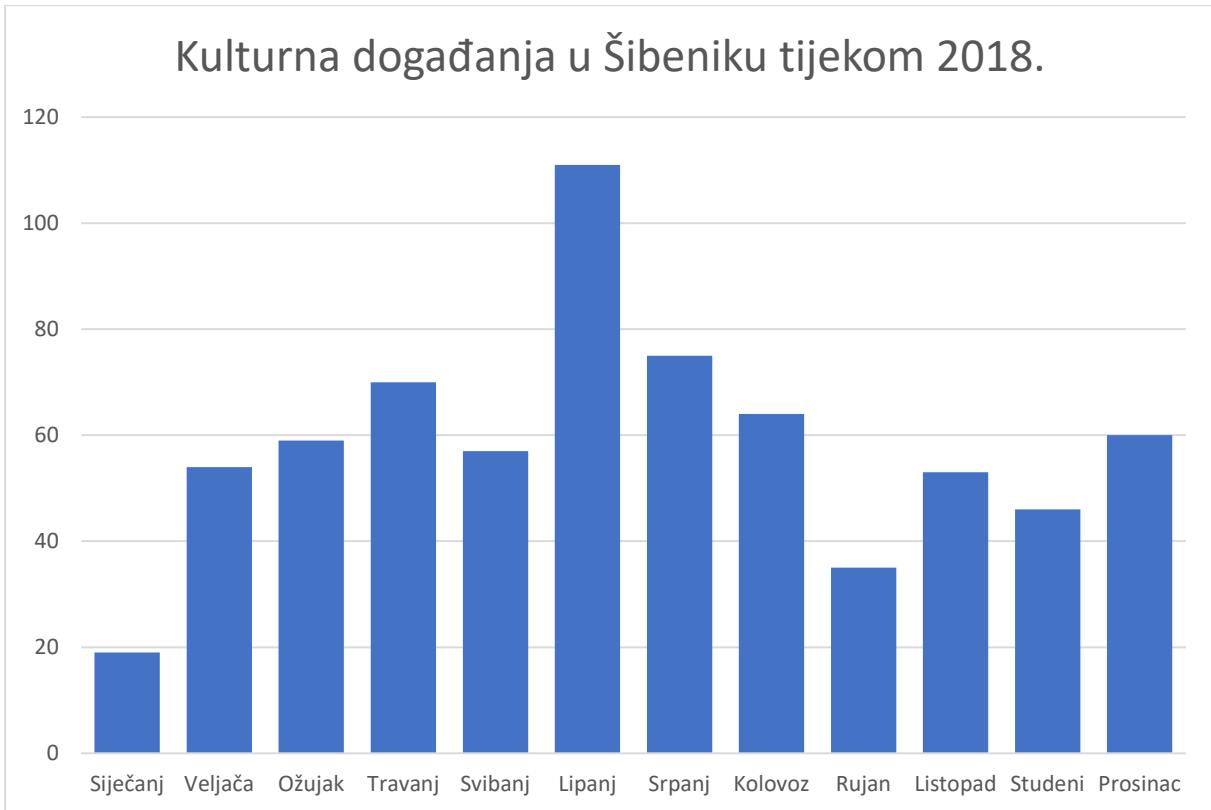
Udruge najčešće provode aktivnosti organizacije kulturnih događanja (90,2%), zatim aktivnosti edukacije (63,4%), akcije u lokalnoj zajednici (61%).

Po vrsti programa udruge najviše provode glazbeno-scenske programe (56,1%), slijede inovativne kulturno-umjetničke prakse (39%), programi vezani za očuvanje nematerijalne baštine (36,1%) i audiovizualni programi (34,1%).

Za ukupnu kulturnu ponudu u gradu Šibeniku, 24 ispitanika od ukupno 41-nog anketiranog, gotovo njih 60%, je ocjenjuju ocjenom dobar - 3. Anketirani voditelji javnih ustanova smatraju da je kulturna ponuda u gradu vrlo dobra (ocjena 4), kao i anketirani predstavnici Grada.

Upitani kako bi poboljšali kulturnu ponudu ispitanici smatraju da je potrebno mijenjati sustav financiranja kulture i stvaranje, otvaranje, privođenje svrsi novih prostornih kapaciteta. Voditelji javnih ustanova smatraj kako bi se kulturna ponuda mogla poboljšati ukoliko bi se u financiranje kulture više uključili privatni poduzetnici te ukoliko bi Grad, Ustanove i udruge više surađivali. Ispitanici iz Grada Šibenika također smatraju da je potrebno jače umrežavanje i suradnja svih dionika u kulturi.

Anketom među udrugama, pregledom Izvješća o radu javnih ustanova, pregledom internetskih i Facebook stranica lokalnih portalova i klubova, tiska i sl. tijekom 2018. godine, a ne ulazeći u kvalitativnu analizu, identificirano je 730 kulturnih događanja koja su se održala u Šibeniku u razdoblju od 1 siječnja do 31.prosinca 2018. godine. što znači da ih je bilo 61 prosječno mjesečno, odnosno 2 dnevno.

Grafikon 19: Izvor: Istraživanje za potrebe izrade Akcijskog plana

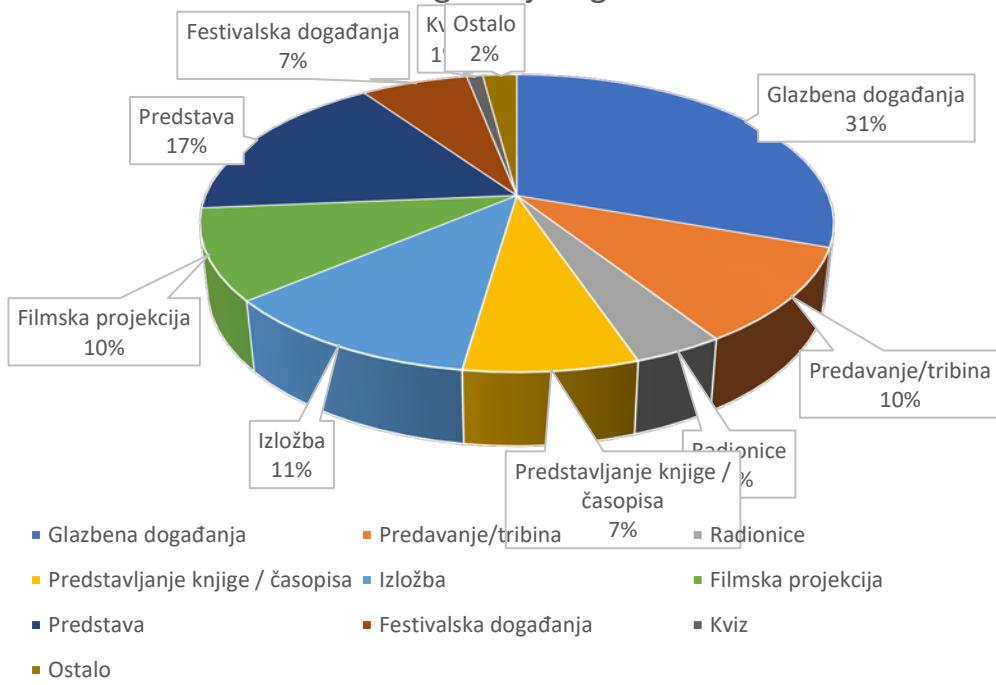
Najviše događanja pobrojano je u lipnju zbog održavanja Međunarodnog dječjeg festivala²⁴ koji u dva tjedna na gradskim pozornicama, ulicama i trgovima kroz predstave, radionice, igraonice, filmske projekcije održi više od 100 kulturnih programa za djecu, a u večernjim satima i za odrasle. Festival uvijek započinje treću subotu u lipnju i traje dva tjedna tijekom kojih ostali dionici u kulturi ne organiziraju druga događanja. Kada bi iz lipnja oduzeli festivalska događanja, broj događanja bi bio dosta manji od svibanjskog.

Tijekom radionica u okviru projekta dosta se govorilo o sezonalnosti u organizaciji kulturnih događanja kao posljedici povećanog broja ljudi na šibenskom području (turizam), ali i o problemu nepostojanja većeg prostora za organizaciju događanja u zimskim mjesecima. U prilog tvrdnji o sezonalnosti, analizom vremenske disperzije događanja možemo zaključiti da se 34% svih godišnjih događanja organizira od lipnja do kolovoza, zatim slijedi pad u rujnu da bi se u listopadu sve vratio na razinu oko godišnjeg prosjeka.

Prema strukturi događanja, naviše je bilo glazbenih događanja (31%) od čega se manje od 20% glazbenih događanja odnosi na klasičnu glazbu. Slijede predstave, one čine 17% događanja, oko 10% događanja su izložbe i filmske projekcije.

²⁴ S obzirom da se događanja na Međunarodnom festivalu djeteta događaju na različitim mjestima u različito vrijeme brojana su pojedinačno, za razliku od festivala koji se događaju na jednoj lokaciji koji su brojni kao jedno događanje svaki dan događanja.

Struktura kulturnih događanja u gradu Šibeniku u 2018.

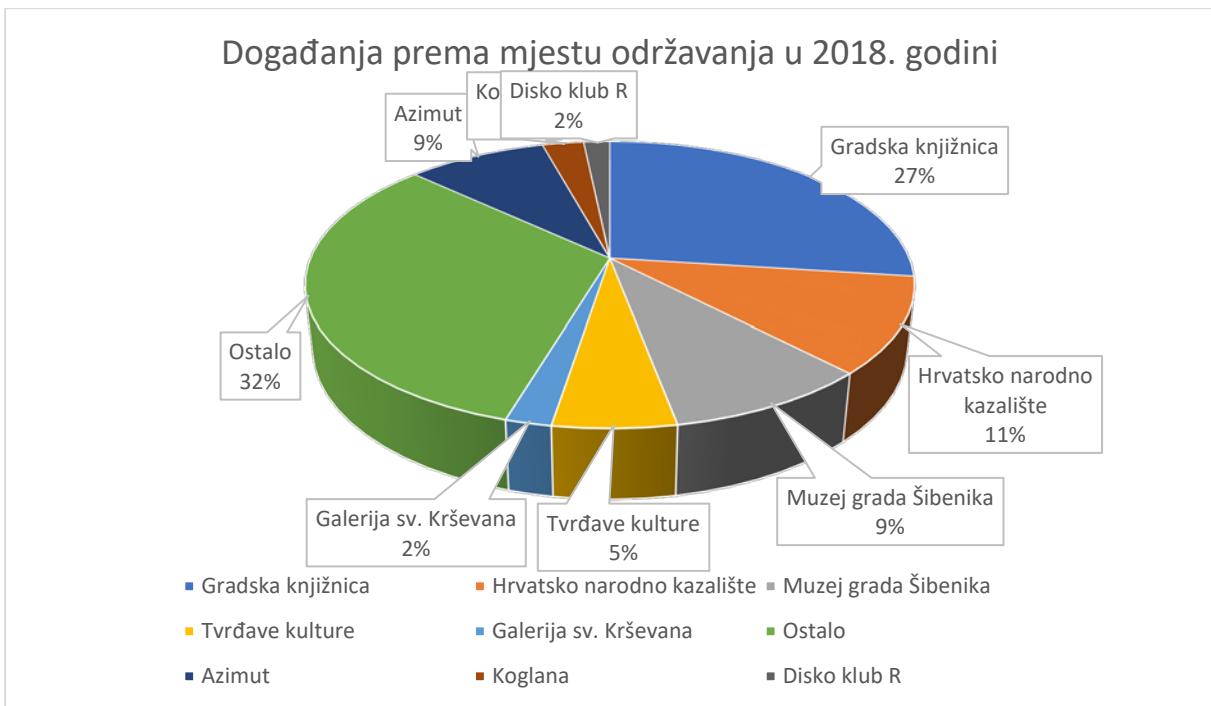

Grafikon 20: Izvor: Istraživanje za potrebe izrade Akcijskog plana

Najveći broj događanja koja smo identificirali, njih 32% održavao se na različitim lokacijama, trgovima, klubovima, caffe barovima. Iako je ovo skupna kategorija ipak smo izdvojili dva gradska klupska prostora koji prednjače po organizaciji „vaninstitucionalnih“ događanja, to su Azimut s 9% događanja i Disko klub R. Tijekom 2018. godine 3% događanja bilo je organizirano u Caffe baru Kuglana, koja se u 2019. ugasila.

27% svih događanja održano ju Gradskoj knjižnici Jurja Šižgorića (27%), slijedi Hrvatsko narodno kazalište s 11%. Gradsku knjižnicu su anketirane udruge navele kao javnu ustanovu s kojom najviše i najlakše surađuju. Ta suradnja je gotovo uvijek - prostor za izvođenje programa. Također valja naglasiti da to što je najviše događanja bilo u Gradskoj knjižnici ne znači i da su to najposjećenija događanja.

Za potrebe izrade ovog Akcijskog plana nismo dobili podatke o broju gledatelja jer udruge ne vode i ne dijele takve podatke.

Grafikon 21: Izvor: Istraživanje za potrebe izrade Akcijskog plana

Šibenik se voli pohvaliti kako je Grad festivala. Najpoznatiji od njih je svakako Međunarodni festival djeteta. Ovaj festival se održava od 1958. godine. U dva tjedna trajanja festivala na šibenskim trgovima i ulicama izvede se preko 100 različitih kulturnih programa namijenjenih prvenstveno djeci. Festival djeteta je najstariji šibenski festival, 2019. godine održao se 59. dječji festival. S vremenom su se razvili brojni drugi festivali, najčešće glazbeni koji obogaćuju ljetnu ponudu zabave.

Turistička zajednica grada Šibenika 2013. godine objavljuje plakat Šibenik - grad festivala, kao turističke dio promidžbe Šibenika na kojem je predstavljeno 18 festivala koji se ljeti održavaju u Šibeniku. Danas na internetskoj stranici Turističke zajednice grada Šibenika²⁵ navedeno je 17 događanja i festivala koja bi posjetitelji Šibenika svakako trebali posjetiti.

Karakteristika prostora povijesne gradske jezgre Šibenika je izuzetna mogućnost transformacije svakog prostora u atraktivno mjesto događaja. Zahvaljujući specifičnom ambijentu, trgovi i ulice se bez velikih intervencija pretvaraju pozornice koje u svaki događaj unose dodanu vrijednost.

Na izuzetno malom prostoru nalazi se više od četrdeset (40) mjesta na kojima se organiziraju zabavna i kulturna događanja. Zbog brojnosti festivala i fantastične kulise šibenskih ulica i trgova na kojima se odvijaju i drugi različiti programi razvijen je slogan pod kojim je promovirana šibenska kulturna ponuda - Grad je pozornica²⁶.

²⁵ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/doga-anja/81.html>

²⁶ Projekt: Revitalizacija Tvrđave sv. Mihovila, "Razvoj branda grada Šibenika kao prvorazredne destinacije kulturnog turizma", kreator[atk], Šibenik, studeni, 2013.

5 Programi financiranja kulture u Šibeniku

Suradnja s udrugama u provedbi javnih politika najčešće se očituje kroz različite oblike finansijske i nefinansijske podrške koje tijela javne uprave pružaju projektima i programima od interesa za opće dobro. Ta vrsta međusektorske suradnje ima veliki potencijal za generiranje brojnih pozitivnih promjena i stvaranje prijeko potrebnih sinergija za održiv društveni i gospodarski razvoj. U kojoj će mjeri taj potencijal biti ostvaren uvelike ovisi o kvaliteti kriterija, standarda i postupaka za dodjelu finansijskih i nefinansijskih podrški, kao i organizacijskim i ljudskim resursima unutar javnih institucija nužnih za uspješno praćenje i vrednovanje ugovorenih modela podrške.

Ostvarenje ciljeva utvrđenih statutom udruge financiraju prihodima iz članarina, dobrovoljnih priloga, donacija i darova, obavljanjem prihodovnih djelatnosti i prihodima od imovine.

Programi i projekti od interesa za opće dobro u Republici Hrvatskoj koje provode udruge mogu se financirati iz državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, fondova Europske unije i drugih javnih izvora. Način financiranja uređen je Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (Narodne novine 26/2015).

Državna tijela financiraju udruge zato što pružaju usluge koje država ili lokalna zajednica nisu razvijale i to najčešće uz manje troškove, jednaku kvalitetu, uključivanje volontera i/ili zapošljavanje stručnjaka te doprinos razvoju društvenog kapitala.

Sredstva iz javnih izvora udruga može dobiti prijavom na javne pozive i natječaje za financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro iz državnog ili lokalnih proračuna ili fondova Europske unije, prijavom na javne pozive i natječaje za institucionalnu podršku radu udruga, kao i obavljanjem djelatnosti koje su posebnim zakonima definirane kao javne potrebe u određenom području (sportu, kulturi, tehničkoj kulturi, humanitarnom djelovanju i sl.).

Lokalni izvori financiranja za udruge u kulturi koje djeluju na području grada Šibenika su:

- Grad Šibenik
- Županija Šibensko-kninska
- Turistička zajednica Županije Šibensko-kninske
- Turistička zajednica grada Šibenika
- Nacionalni park Krka
- Gradski parking d.o.o.

5.1 Grad Šibenik

Javne potrebe u kulturi, tehničkoj kulturi i znanosti Grada Šibenika za koje se sredstva osiguravaju iz proračuna Grada Šibenika, jesu kulturne djelatnosti i poslovi, akcije i manifestacije od interesa za Grad Šibenik, a osobito:

- djelatnosti i poslovi ustanova kulture, udruženja i drugih organizacija u kulturi, kao i pomaganje i poticanje umjetničkog i kulturnog stvaralaštva,

- akcije i manifestacije u kulturi što pridonose razvitu i promicanju kulturnog života,
- investicijsko održavanje, adaptacije i prijeko potrebni zahvati na objektima kulture. sufinanciranje programskih djelatnosti udruga tehničke kulture koje su, svojom djelatnošću, od interesa za Grad Šibenik

Svake godine tijekom mjeseca siječnja gradonačelnik Grada Šibenika raspisuje Javni natječaj za financiranje programa/projekata javnih potreba Grada Šibenika za tekuću godinu.

Predmet javnog natječaja je prikupljanje prijedloga programa/projekata udruga i drugih organizacija civilnog društva, a namijenjeni su zadovoljavanju javnih potreba u područjima kulture, tehničke kulture i udruga civilnog društva Grada Šibenika.

Sredstva su namijenjena financiranju provedbe programa i projekata u sljedećim prioritetnim područjima:

- Prioritetno područje 1. - KULTURA (kulturne akcije i manifestacije u svim djelatnostima, zaštita kulturne baštine, kulturno – umjetnički amaterizam, vizualna umjetnost, arhivska i izdavačka djelatnost, književne manifestacije, likovna umjetnost, glazbena umjetnost, kazališno-scenska i plesna umjetnost, programi koji potiču kulturu mladih i alternativnu kulturu i međunarodna kulturna suradnja);
- Prioritetno područje 2. – TEHNIČKA KULTURA I INFORMATIKA (područje obuhvaća projekte i aktivnosti udruga iz područja tehničke kulture);
- Prioritetno područje 3. – RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA (obuhvaća vannastavne programe i aktivnosti u područjima odgoja i obrazovanja, programe i projekte usmjerenih na osnaživanje djece i mladih za vlastiti razvoj i aktivno djelovanje u društvu, programi s područja socijalne skrbi i humanitarne zaštite, skrbi o osobama s invaliditetom, programi i projekti udruga proizašlih iz Domovinskog rata, umirovljenika i osoba treće životne dobi, programi zaštite zdravlja, te programi ostalih udruga i organizacija civilnog društva koje svojim aktivnostima promiču opće vrijednosti od interesa za Grad Šibenik).

U 2019. godini, ukupno planirana vrijednost Javnog natječaja je 2.351.000 kuna, za što su sredstva osigurana u Proračunu Grada Šibenika. Od toga je za programe iz područja kulture planirano 1.130.000 kuna, za područje tehničke kulture 30.000 kuna, te za područje razvoja civilnog društva 1.191.000 kuna.

5.2 Županija Šibensko-kninska

Javni natječaj za financiranje programa/projekata javnih potreba u kulturi Šibensko-kninske županije raspisuje Upravni odjel za prosvjetu, znanost, kulturu i šport, svake godine obično tijekom mjeseca veljače.

Ovim Javnim natječajem Šibensko-kninska županija poziva udruge i druge organizacije civilnog društva koje svoj rad temelje na potrebama šire lokalne zajednice prema načelima djelovanja za opće dobro, te ispunjavaju sljedeće kriterije:

- da je područje njihovog djelovanja Šibensko-kninska županija;

- da provode programe kojima zadovoljavaju javne potrebe iz područja kulture i tehničke kulture, te su od interesa su za županiju, da pridonose razvitu i općem napretku županije, te promiču njen položaj i ugled;
- da pridonose rješavanju problema koji su važni za lokalnu zajednicu;
- program mora biti besplatan za korisnike, te mora obuhvaćati osobe s prebivalištem na području Šibensko – kninske županije (civilni sektor);
- program mora biti osmišljen tako da je moguće provoditi kontrolu.

Prioriteti za dodjelu sredstava su:

- imaju višegodišnje iskustvo provedbe programa i projekata u područjima za koja su registrirani;
- neposredno rade s korisnicima, te ih uključuju u razvoj i praćenje programa;
- surađuju s drugim udrugama, institucijama i ostalim partnerima;
- razvijaju međunarodnu suradnju, posebice sa susjednim državama i europskim organizacijama.

Ukupno planirana vrijednost Javnog natječaja za programe, projekte i aktivnosti iz područja kulture i tehničke kulture u 2019. godini iznosi 1.045.000 kuna, a planirano je sufinancirati između 50 i 70 programa.

5.3 Turistička zajednica Šibensko-kninske županije

Turistička zajednica Šibensko-kninske županije svake godine, početkom godine, objavljuje Javni poziv za kandidiranje prema programu "Potpore događanjima" u tekućoj godini.

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava za organizaciju događanja na području Šibensko-kninske županije kao motiva dolazaka turista u destinaciju, stvaranja dodatne ponude, poglavito u pred i posezoni.

Za sredstva potpore mogu se kandidirati pravne i fizičke osobe i to: trgovacka društva, obrti, javne ustanove, turističke zajednice i udruge.

5.4 Turistička zajednica grada Šibenika

Temeljem Programa rada za 2019. godinu, Turistička zajednica grada Šibenika objavljuje tijekom mjeseca veljače objavljuje javni poziv za kandidiranje manifestacija za dodjelu potpora iz programa „Potpore za turističke manifestacije“ u 2019. godini.

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Turističke zajednice grada Šibenika za manifestacije od lokalnog, regionalnog, nacionalnog i/ili međunarodnog značaja, kao glavnog motiva dolaska turista u destinaciju, a koje doprinose slijedećim ciljevima:

- razvoju turizma, te kulturne i povijesne baštine,
- podizanju kvalitete i količine turističke ponude,
- razvoju kongresnog, kulturnog, sportskog i ostalih selektivnih oblika turizma,
- razvoju sadržaja koji omogućuju poboljšanje kvalitete i produženje turističke sezone,

- promocija grada Šibenika u zemlji i inozemstvu,
- stvaranju prepoznatljivog imidža turizma grada Šibenika.

Sredstva potpore odobrit će se za organizaciju i realizaciju:

1. Kulturnih manifestacija,
2. Zabavnih manifestacija,
3. Sportskih manifestacija,
4. Eno-gastronomskih manifestacija

Za sredstva potpore mogu se kandidirati pravne i fizičke osobe i to: trgovačka društva, obrti, sportski klubovi, kulturne i druge javne ustanove, udruge.

U 2019. godini proračunska sredstva po ovom javnom pozivu iznosila su 550.000 Kn.

5.5 Nacionalni park Krka

Javna ustanova „Nacionalni park Krka“ raspisuje Javni natječaj za financiranje projekata i programa udruga iz proračuna JU „NP Krka“ za tijekom ožujka.

Putem ovog natječaja Javna ustanova „Nacionalni park Krka“ poziva sve udruge koje ispunjavaju uvjete za prijavu na javni natječaj, a kojima je za realizaciju projekata potrebna finansijska pomoć, da svoje projekte prijave i dostave potrebnu dokumentaciju.

Pravo prijave na natječaj imaju udruge čije su aktivnosti usmjerene na opću dobrobit i poboljšanje kvalitete života društvene zajednice, a kojima je za realizaciju projekata potrebna finansijska pomoć. Preko javnog natječaja dodijelit će se 800.000,00 kn, od čega najmanji iznos traženih sredstava za financiranje pojedinog programa/projekta iznosi 2.000,00 kn, a najveći 15.000,00 kn.

5.6 Gradski parking d.o.o.

Gradski parking d.o.o. je komunalno poduzeće u 100%-tnom vlasništvu grada Šibenika koje se bavi uređenjem prometa u mirovanju, kolodvorskim djelatnostima, održavanjem brodske linije na relaciji Krapanj-Brodarica, održavanjem pauk službe i prijevozom robe u staroj gradskoj jezgri.

Kako bi poticali projekte i aktivnosti u lokalnoj zajednici formirali su fond sredstava iz kojeg financiraju projekte usmjerene na dobrobit lokalne zajednice, čiji je cilj podizanje razine kvalitete života u Šibeniku, te promocija grada Šibenika u Hrvatskoj.

U cilju transparentnosti i davanja šanse svim organizacijama koji žele aplicirati za podršku Gradskog parkingu d.o.o., sponsorstva i donacije dodjeljuju jednom godišnje putem Javnog poziva.

Gradski parking d.o.o. financira projekte i programe iz područja:

- Mladi-sportske aktivnosti djece i mladih, odnosno za djecu i mlade; kulturno- umjetničke aktivnosti djece i mladih, odnosno za djecu i mlade, organizacija izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti.

- Umjetnost i kulturna baština- promocija hrvatske kulture, aktivnosti očuvanja nacionalne i lokalne kulturne baštine, glazbene, scenske i likovne aktivnosti.
- Humanitarno djelovanje- odgojno-obrazovni rad s djecom i mladima s posebnim potrebama.

5.7 Projekt „Idemo do grada“

Turistička zajednica grada Šibenika u suradnji sa Gradom Šibenikom je u po prvi puta u veljači 2019. godine raspisala Javni poziv za kandidiranje manifestacija za dodjelu potpora iz programa „Idemo do grada“ za područje stare gradske jezgre, a odnosi se na potporu manifestacijama koje se organiziraju na području stare gradske jezgre isključivo u vremenu predsezona i posezone.

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Turističke zajednice grada Šibenika (dalje u tekstu: TZGŠ) za manifestacije izvan turističke sezone kao glavnog motiva dolaska turista i posjetitelja u destinaciju, a koje doprinose slijedećim ciljevima:

- razvoju turizma te valorizaciji kulturno-povijesne baštine;
- podizanju kvalitete i količine kulturne i turističke ponude;
- razvoju sadržaja koji omogućuju poboljšanje kvalitete turističke sezone i njezino produženje;
- promociji grada Šibenika, a posebno stare gradske jezgre u zemlji i inozemstvu;
- stvaranju prepoznatljivog imidža turizma grada Šibenika.

Javni poziv za dodjelu potpora iz programa „Idemo do grada“ se odnosi isključivo na manifestacije u predsezoni, odnosno u mjesecu ožujku, travnju i svibnju te podsezoni, odnosno u mjesecu listopadu i studenom.

Javni poziv se odnosi na manifestacije koje će se održati isključivo na području stare gradske jezgre Šibenika kao definirane kulturno-povijesne cjeline.

Proračunska sredstva po ovom javnom pozivu iznose 150.000 Kn a osigurana su od strane Grada Šibenika i TZ grada Šibenika

Sredstva potpore odobrit će se za organizaciju i realizaciju:

1. Kulturno-zabavnih manifestacija;
2. Edukativnih manifestacija;
3. Eno-gastronomskih manifestacija.

Za sredstva potpore mogu se kandidirati pravne i fizičke osobe: trgovачka društva, obrti, sportski klubovi, kulturne i druge javne ustanove, udruge.

TZGŠ može Organizatoru odobriti potporu do maksimalno 80% opravdanih/prihvatljivih troškova manifestacije, odnosno u maksimalnom iznosu od 40.000 kn.

6 Modeli sudioničkog upravljanja u kulturi

6.1 Što je sudioničko upravljanje

Tematika sudjelovanja u kulturnim procesima i sudioničko upravljanje opširno je opisano u priručniku: „Uradimo zajedno. Prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u kulturi u Republici Hrvatskoj“. Zaklade „Kultura nova“ (Zagreb, 2018.)²⁷. Tu će oni koji žele saznati više na ovu temu pronaći teoretsko razmatranje i obrazloženje ključnih pojmoveva za razumijevanje sudioničkog upravljanja u kulturi, pregled sudioničkog upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj te studije slučaja, odnosno sedam primjera dobre prakse sudioničkog upravljanja u Republici Hrvatskoj.

Ljudi su oduvijek na neki način sudjelovali u kulturi, bilo aktivno ili pasivno, kao gledatelji, potrošači. Tradicionalno se pod pojmom sudjelovanja smatralo pohađanje različitih kulturnih događanja i njihovo pasivno konzumiranje različitih kulturnih sadržaja. Razvoj tehnologije pridonio je izgradnji demokratskih standarda u kulturi. Građani žele stvarati i sudjelovati u tijelima i procesima u kojima se odlučuje o kulturnim događajima, a ne samo im prisustvovati.

Sudioničko upravljanje temelji se na sinergiji aktera iz javnih institucija i civilnih inicijativa i organizacija. Dakle, sudioničko upravljanje omogućuje ulazak građana u procese donošenja odluka kroz njihovo osnaživanje u upotrebi demokratskih instrumenata kako bi transformirali institucije te „poboljšali kvalitetu demokracije“ (Wampler i McNulty, 2011.: 3). Stoga u takvim novim pristupima upravljanju najvažnije aktere čine nevladine i neprofitne organizacije te neformalne građanske inicijative koje testiraju različite oblike upravljanja kako bi reagirali i odgovorili na probleme i potrebe u javnom prostoru te utjecali na lokalni razvoj i lokalne politike. U te procese eksperimentiranja s nizom novih participativnih metoda uključuju se silni naporci kako bi se novim i inovativnim modelima upravljanja i institucionalnih formata povezali različiti dionici. Organizacije civilnog društva u tim procesima nastoje poboljšati odnose i način komunikacije s jedinicama lokalne uprave kao i između javnih vlasti i građana što ujedno predstavlja jedan od presudnih elemenata u izgradnji kvalitetnije demokracije.

Koncept sudioničkoga upravljanja možemo definirati kao dijeljenje odgovornosti u upravljanju između različitih dionika koji imaju „ulog u onom što se događa“ (Wilcox, 1994.: 5). Dionici mogu biti lokalna administracija, javne institucije, nevladine organizacije, civilne inicijative, predstavnici lokalne zajednice, umjetnici i drugi. Sudionički model upravljanja podrazumijeva proces davanja ovlasti i osnaživanja svih uključenih za zajedničko donošenje odluka, gdje dakle odluke neće donositi pojedinac nego kolektiv (Sani i suradnici, 2015.: 10). Središnju točku pojma sudioničkoga upravljanja predstavljaju odnosi moći.

Sudjelovanje ili participacija nije novi koncept, još 1969. godine Sherry R. Arnstein u utjecajnom članku Ljestvica sudjelovanja građana (A Ladder of Citizen Participation) piše kako je građanska participacija kategorički termin za građansku moć. Redistribucija moći omogućava da se građani koji je nemaju (have-not citizens), i koji su trenutno isključeni iz političkih i ekonomskih procesa u budućnosti uključuje u određivanje toga kako se: dijeli informacije, postavljaju ciljevi i politike, raspoređuju porezni resursi, upravlja programima, izjednačuju pogodnosti kao što su ugovori i pokroviteljstvo

²⁷ Priručnik u pdf formatu se može pročitati i preuzeti s internetskih stranica:
https://kulturanova.hr/file/ckeDocument/files/Zbornik_Uradimo_zajedno_HR.pdf

(Arnstein, 1969:216). Ključna je razlika između praznog rituala sudjelovanja i stvarne snage potrebne za utjecaj na ishod nekog procesa.

Jedinstvena definicija sudioničkog upravljanja ne postoji, međutim ona najšira koja je dovoljno razvedena i otvorena za puno mogućnosti, mogla bi se sažeti kao dijeljenje odgovornosti u upravljanju između svih uključenih dionika. Ovim procesom radi se na osnaživanju zajednice i otpuštanju autoriteta pojedinaca, države ili tržišta koji bi posljedično doveo do redistribucije moći.

Iako se povezuju i u participativni odnos dovode lokalna uprava i građani, sudioničko upravljanje nije javno-privatno partnerstvo jer civilno-javno partnerstvo je neprofitno orientirano, gdje javni partner (lokalna uprava, grad, država) ulaže određene resurse u realizaciju nečega što je društveno korisno. Način ostvarivanja društvene koristi ne određuje sam nego odabire partnere s civilne scene s kojima ju zajednički definira i izvodi. Suradnja se može ostvariti po pitanju bilo kojeg resursa (šume, vode, znanje) i nije nužno vezana uz prostor ipak većina inicijativa u Hrvatskoj je vezana uz prostor, iako ideja sudioničkog upravljanja proizlazi iz tradicije zajedničkih dobara koja se prvenstveno odnosila na prirodna dobra.

Načela definirana na radnom skupu "Prema institucionalnom pluralizmu: Razvoj društveno-kulturnih centara" na kojima počiva civilno-javno partnerstvo i sudioničko upravljanje:

1. Legitimnost i transparentnost: sloboda sudjelovanja i izražavanja, odluke utedeljene na definiranim politikama, upravljanje i korištenje na temelju definiranih pravila, uvjeta i kriterija, nepristranost izvršnih tijela upravljanja, adekvatan pristup odlukama i slobodan tijek informacija
2. Odgovornost: vjerodostojno obvezivanje i preuzimanje zadataka, jasno definirani subjekti odgovornosti, programsko i finansijsko izvještavanje, kontinuirana evaluacija i revizija, promicanje održivog razvoja i odgovornosti prema okolišu
3. Pravednost: poštivanje zakonskih okvira, dobrovoljno prijavljivanje sukoba interesa (definirani mehanizmi za sprečavanje sukoba interesa), politika prijavljivanja nepravilnosti, administrativne sankcije u slučaju lošeg upravljanja, poštivanje ljudskih prava, suzbijanje diskriminacije po bilo kojoj osnovi, suzbijanje korupcije u svim njezinim oblicima
4. Otvorenost: uključivanje novih dionika, uključivanje novih korisnika, transektorski pristup programima i sadržajima, dostupnost programa, sadržaja i prostora javnosti, otvorena funkcija prostora za različite režime korištenja, spremnost na mijenjanje seta pravila

6.2 Modeli sudioničkog upravljanja

U primjerima koji se tiču zajedničkog okupljanja udruga gotovo uvijek je glavni poticaj za stvaranje neke zajedničke platforme djelovanja udruga bio prostor.

Prostorni resursi pritom mogu poslužiti kao mjera statusa i pozicije aktera u kulturnom sustavu. I dok su upravo brojni objekti nositelji javnoga kulturnog sektora u koji se smještaju raznolike institucionalizirane kulturne djelatnosti, prostorna infrastruktura predstavlja jedan od ključnih nedostataka u radu organizacija civilnog društva u suvremenoj kulturi i umjetnosti što su pokazala

dosad provedena istraživanja o različitim kapacitetima organizacija (Buršić, 2014.; Kardov i Pavić, 2007.; Barada, 2016.), a najrecentnije istraživanje (Primorac i Buršić,) pokazalo je da čak 40,9 % organizacija uopće nema prostor za redovan rad (Barada, Primorac, i Buršić, 2016.:43). Oskudijevanje u prostornim resursima utječe na stabilnost i dugoročnu održivost organizacija, a ujedno utječe na njihovu nedovoljnu vidljivost u javnom prostoru i pridonosi percepciji apstraktnoga djelovanja te njihovoj marginaliziranoj poziciji.

U društveno-kulturnim centrima zajednica se okuplja da bi stvarala, konzumirala i komunicirala. Takvi centri zajednici nude osjećaj pripadnosti i solidarnosti; to su nekonvencionalna mjesta za druženje, opuštanje, razgovor, susrete, produkciju, prezentaciju, edukaciju, savjetovanje i informiranje.

Modeli sudioničkoga upravljanja društveno-kulturnim centrima čine sjecište, odnosno konvergencijsku točku triju različitih interesa, time dajući odgovor na tri različita problema. Jedinice lokalne samouprave trebale bi imati interes staviti u funkciju zapuštene prostore na način koji će biti od koristi građanima, interes saveza udruga i udruga usmjerjen je prema osiguravanju adekvatnih prostora za upotrebu i stabilnih uvjeta za realizaciju njihovih programa, a interes građana bi trebao biti zadovoljavanje svojih kulturnih, umjetničkih i društvenih potreba. Navedena tri interesa vode prema osnivanju društveno-kulturnih centara kao novog tipa institucija u Hrvatskoj temeljenih na suupravljanju uključenih dionika. Radi se o trima srodnim interesima, ali koje artikuliraju različiti akteri.

Jedna od ključnih odrednica sudioničkoga upravljanja stvaranje je novih institucija temeljenih na sudioničkom pristupu te politikama koje ih mogu podržati. Publika mora postati aktivni dionik u stvaranju kulturnog sadržaja putem metoda sudioničkoga upravljanja, javnog savjetovanja, sustav-nog obrazovanja i suradnje s akterima iz kulturnog sektora.

Stvaranje mrežnih organizacija slijedio je i određeni tip formalizacije odnosa kroz osnivanje saveza. Hrvatsko zakonodavstvo ne prepoznaje mreže, clustere, platforme kao zaseban organizacijski oblik, nego ih se u području neprofitnog djelovanja tretira kao udruge, čiji su članovi pravne osobe. Stoga, savezi udruga s pravnog su aspekta udruge kao i sve druge s tom razlikom da njihovo članstvo čine pravne, a ne fizičke osobe. Okvir za upravljanje i odlučivanje u savezu udruga tako je isti kao i u udrugama, a reguliran je Zakonom o udrugama kojim se propisuje da udrugama upravljaju njezini članovi donošenjem odluka natpolovičnom većinom prisutnih članova skupštine udruge koja je najviše tijelo udruge. Osnova za upravljanje savezom udruga tako je članstvo, a ne imovina, odnosno vlasništvo koju udruge unose u savez kao što je to slučaj kod trgovačkih društava.

No, postoji i nekoliko činjenica koje bacaju sjenu na ovu blistavu kvalitetu. Prostori nisu uređeni, oni samo nisu zapušteni, financije kojima upravljaju organizacije civilnog društva i dalje su vrlo skromne, a programima koje rade ponekad nedostaju umjetnička izvrsnost, društveni doseg i uključenost u ekonomski tokove (tzv. samofinanciranje). Dakle, s jedne strane imamo pozitivnu tendenciju, a s druge strane probleme koji ne omogućuju punu aktualizaciju te tendencije.

Poseban izazov za sve prostore predstavlja i činjenica da okupljaju sasvim različite umjetničke, ali i društvene djelatnosti kojima vladaju sasvim različite zakonitosti poslovanja. Ključni izazov koji pojedini dionici ovih sudioničkih procesa artikuliraju povezan je s bojazni da se institucionaliziranjem praksi sudioničkoga upravljanja kroz uspostavu javno-civilnog partnerstva dokida nezavisna pozicija organizacija civilnog društva, čime se potpuno zanemaruje činjenica da svi u procesu sudioničkoga upravljanja zadržavaju svoje autonomne pozicije, interese i potrebe te da se odluke donose u

procesima diskusija i pregovora, a sve u korist ne samo pojedinačnih interesa nego i zajedničkih resursa kojima se upravlja.

Iako bi model sudioničkoga upravljanja trebao osigurati jednakost sudjelovanje i podjednaku raspodjelu odgovornosti svih uključenih.

6.3 Neki primjeri dobre prakse

Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj naslanjaju se na nastojanja civilnog društva i javnih uprava diljem svijeta koji ulažu napore kako bi osigurali kvalitetniju suradnju i stvorili podlogu za aktivniji angažman građana. Unapređenje dijaloga i razine suradnje okupljenih različitih dionika proizlazi iz činjenice da tijekom procesa zajedničkog donošenja odluka, dijeljenja odgovornosti u upravljanju i kontinuiranog kontakta uče jedni od drugih i podižu međusobno povjerenje. Na taj način stvaraju nove interakcije, nove odnose i nove načine angažmana za sve uključene strane te se proširuje njihova socijalna mreža kontakata.

U priručniku Prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj, biblioteke „Kultura nova“ kao studije slučaja navode se sedam centara dobre prakse u Republici Hrvatskoj²⁸:

- Društveno-kulturni centar Lazareti u Dubrovniku
- Društveni centar Čakovec u Čakovcu
- Društveno-kulturni centar u Karlovcu
- Molekula u Rijeci
- Društveni centar Rojc u Puli
- Dom mladih u Splitu
- Pogon – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade u Zagrebu

U svrhu predstavljanja primjera dobre prakse Društveni centar Rojc iz Pule je održao radionicu o sudioničkom upravljanju za predstavnike udruga u Šibeniku, a na studijskom putovanju organiziranom u sklopu projekta članovi udruga u kulturi iz Šibenika posjetili su Pogon u Zagrebu i Bunker u Samoboru.

Uz ove primjere sudioničkog upravljanja koji su nam predstavljeni iz prve ruke i u neposrednom kontaktu, ovdje ćemo predstaviti još i Savez udruga KAoperativa zbog visoke podudarnosti njihovih ciljeva i cilja ovog akcijskog plana - okupiti organizacije koje se bave nezavisnom kulturom na produksijskoj i zagovaračkoj razini te uspostaviti aktivnu mrežu udruga. Njihov rad i razvijeni dokumenti mogu biti dobar primjer i putokaz šibenskim udrugama u cilju planiranja i organiziranja buduće mreže udruga.

²⁸ Dea Vidović: Uradimo zajedno. Prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj, Biblioteka "Kultura nova" Zagreb, ožujak, 2018. Publikacija je dostupna za preuzimanje na: <http://participatory-governance-in-culture.net/> i <http://kulturanova.hr/>

6.3.1 DKC Rojc (<http://rojcn.net.pula.org>)

Unutarnja Vizija Rojca: Rojc je centar društvenih aktivnosti u Puli, s inovativnim oblikom upravljanja koji (istovremeno) omogućuje autonomiju i zajedništvo.

Vanjska Vizija Rojca: Rojc je poticatelj društvenih promjena u smjeru autonomije i zajedništva.

Savez udruga Rojca

Savez udruga Rojca je mreža udruga u Društvenom centru Rojc koja ih okuplja, predstavlja, zastupa njihove interese, potiče međusobnu suradnju i angažirano djeluje u zajednici. Ciljevi Saveza su: izgraditi stabilnu i prepoznatljivu mrežu udruga koja se temelji na suradnji i zajedničkim programima, unaprijediti upravljanje Rojcem utemeljeno na sudioničkom modelu, aktivno djelovati u zajednici i promovirati principe uvažavanja različitosti, solidarnosti i suradnje.

Upravljanje zgradom

Zgradom upravlja Grad Pula, ali postoji tendencija da se razvije novi i učinkovitiji hibridni model javno-civilnog upravljanja zgradom. Grad Pula financira održavanje zgrade s otprilike 200.000 eura godišnje. Ovaj budžet osigurava danonoćnu domarsku službu, usluge čišćenja zgrade, renoviranje, popravke i održavanje zgrade.

Društveni centar Rojc smješten je u centru Pule, u zgradi nazvanoj po nacionalnom heroju iz drugog svjetskog rata-Karlu Rojcu. To je najveća zgrada u gradu površine 16.739 m², s unutarnjim dvorištem, besplatnim parkingom, sportskim igralištima i zelenim površinama. Izgrađena je 1870. godine te pod Austro-ugarskom monarhijom, bila je vojna škola za vrijeme Monarhije, Italije i Jugoslavije sve do 1976., kada postaje vojarna. Jugoslavenska armija napušta Rojc 1991. godine. Početkom 1990-ih zgrada postaje utočište ratnim izbjeglicama. Prvi squoteri i organizacije civilnog društva ulaze nakon njihovog odlaska, kasnih devedesetih.

Grad Pula odlučio je formalizirati postojeću situaciju te se 1999. godine kada se potpisuju prvi ugovori o korištenju prostora. Danas, 106 udruga imaju sklopljene ugovore o korištenju prostora bez plaćanja naknade. Jedina obaveza udruga je plaćanje troškova električne energije.

Udruge su vlastitim zalaganjem i sredstvima uredile svoje prostorije i dale posve novu kvalitetu nekadašnjoj vojarni. Radom i programima udahnule su nov život objektu i gradu i stvorile temelje za daljnji razvoj. Hodnici Rojca nalikuju velikoj galeriji jer je više od 4.000 m² oslikano od strane brojnih umjetnika u sklopu projekta „Krojcberg”.

Udruge raspolažu svojim prostorom, a prema tipu korištenja prostora u Rojcu se nalaze produksijski prostori (ateljei, glazbena i filmska studija, zanatske radionice...), prostori za probe, sportsko-rekreacijski, uredski, prezentacijski, radioničko-konferencijski, klupski, skladišni, servisni i ugostiteljski prostori. Veliki broj umjetnika i raznih grupa koriste ove prostore za svoje aktivnosti.

Ovaj društveni centar već je i međunarodno prepoznat te je svakako poznata kulturna, umjetnička i društvena stanica u regiji na krajnjem sjeveru Mediterana, i krajnjem jugu Srednje Europe. Iako je Pula grad od samo 70.000 stanovnika odiše kozmopolitskim duhom te je kulturno središte regije.

Rojc je jedinstveno mjesto u Hrvatskoj koje okuplja udruge i potiče njihov razvoj. Radi se o svojevrsnom „gradu civilnog sektora”. Ne postoji takvo mjesto gdje surađuje više od 106 najraznovrsnijih korisnika

koji objedinjuju i prezentiraju zajednički program. To je mjesto u kojemu danas "žive" i rade udruge civilnog društva iz djelatnosti kulture, sporta, psihosocijalne skrbi i zdravstva, djece i mladih, skrbi o osobama s posebnim potrebama, zaštite okoliša, tehničke kulture, nacionalnih manjina i ostalih djelatnosti. Ove raznovrsne udruge su uspješan primjer suradnje između gradske vlasti i organizacija civilnog društva.

Građani iz cijele regije, a i šire okupljaju se u Rojcu sudjelujući u mnogim aktivnostima i programima.

Rojc godišnje "proizvodi" stotine aktivnosti, radionica, koncerata, sedam festivala. U prosjeku više od tisuću posjetitelja dnevno prolazi ovom zgradom.

Svaka udruga pruža lokalnoj zajednici svoje programe, a ponekad udruge zajedno organiziraju programe i aktivnosti.

6.3.2 Pogon - Zagreb (<https://www.pogon.hr/>)

POGON - Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade je ustanova u kulturi utemeljena na modelu civilno-javnoga partnerstva, a koju su krajem 2008. godine zajednički osnovali i kojom zajedno upravljaju Savez udruga Operacija Grad i Grad Zagreb. To je izravni rezultat zagovaranja i aktivizma organizacija koje su zahtijevale rješavanje problema nedostatne infrastrukture za rad nezavisne kulture u Zagrebu.

Inicirala ga je koalicija udruga koja se sastojala od dvije nacionalne mreže - jedne mreže nezavisne kulture - Klubtura / Clubture i druge koja okuplja organizacije mladih - Mreža mladih Hrvatske, potom lokalne suradničke platforme Zagreb – Kulturni kapital Evrope 3000 i tri nezavisna kulturna kluba: Močvara, Attack! i MaMa.

Koalicija je započela iscrpan zagovarački proces početkom 2005. godine, nekoliko mjeseci prije lokalnih izbora. Tada su po prvi put potrebe nezavisne kulture i mladih Zagreba jasno artikulirane, javno raspravljane i iznesene u strateškom dokumentu kojega su potpisali budući donositelji odluka. Paralelno s javnim diskusijama, medijskim aktivnostima i protestnim akcijama, koalicija je organizirala niz događaja pod nazivom Operacija:Grad, koji su se svake godine fokusirali na različite teme važne za urbani razvoj suvremenog grada. Kroz različite formate i oblike umjetničkog izražavanja, Operacija:Grad privremeno je zauzimala različite napuštene lokacije i promovirala ideju kulturnog centra na temelju koje je osnovan Pogon. Prva Operacija:Grad održana je u rujnu 2005. u jednom od rijetkih bivših industrijskih prostora koji još nisu bili komercijalizirani (kompleks Badel-Gorica). Deset dana prostor je bio privremeno okupiran s više od 50 programa koje je zajednički organiziralo preko 30 nezavisnih organizacija i u kojima je sudjelovalo preko 15.000 posjetitelja. Tom je prilikom gradonačelnik obećao sačuvati ovaj prostor za javnu namjenu te u njemu smjestiti centar za kulturu i mlade.

Upravljanje

Pogon su zajednički osnovali Grad Zagreb i Savez udruga Operacija Grad koji okuplja organizacije nezavisne kulture i mladih. Ovakav model omogućuje dugotrajnu održivost koja je rezultat uravnoteženoga odnosa između javnog financiranja i nadzora s jedne strane te nezavisnog programiranja i participativnog donošenja odluka s druge.

Uloga Grada Zagreba je osigurati primjerene prostore i osnovna sredstva za temeljno funkcioniranje i odvijanje programa. Produciju programa financiraju organizacije korisnice, odnosno partneri Pogona.

Pogonom upravlja Upravni odbor. Putem Programskog savjeta, kojega među sobom biraju organizacije koje su se uključile u Savez udruga Operacija Grad, u proces donošenja odluka uključeni su i korisnici. Pri izgradnji i pri svim većim izmjenama modela korištenja, osim Programskog savjeta raspravljaju i sve zainteresirane organizacije.

Osnivači nadgledaju rad Pogona, donose važne odluke o djelatnostima i razvoju centra, daju suglasnost na temeljne dokumente i druge akte. Upravno vijeće upravlja Pogonom i sastoji se od tri člana. Jednog člana Upravnog vijeća imenuje Gradska skupština Grada Zagreba iz reda uglednih kulturnih i umjetničkih djelatnika, drugog člana bira skupština Saveza udruga Operacija Grad, dok trećeg člana iz svojih redova biraju stručni djelatnici Pogona na način određen Statutom te imenuju ravnatelja.

Primarna uloga Saveza je da okuplja organizacije koje djeluju na ovom području i tako osigura programe koji će se odvijati u Pagonu. Na taj se način osigurava i dodatno programsko financiranje iz različitih domaćih i stranih izvora. Učlanjivanjem u Savez, sve organizacije koje to žele, mogu ravnopravno sudjelovati u upravljanju centrom. Članstvo u Savezu nije uvjet za korištenje resursa Pogona.

Ključna uloga Grada Zagreba je osigurati primjerene prostore i osnovna sredstva za temeljno funkcioniranje Pogona i odvijanje programa. Grad također ima ulogu javnog nadzora korištenja gradske imovine te nadgledanja rada centra kao javne ustanove. Uloge, ovlasti i odgovornosti osnivača precizno su definirane i u temeljnim dokumentima.

Organizacijska struktura

Upravno vijeće upravlja Pogonom, donosi temeljne dokumente o radu Pogona i odlučuje o raspodjeli finansijskih sredstava Pogona.

Ravnatelj organizira i vodi rad i poslovanje Pogona te ga zastupa prema trećim osobama. Nakon provedenoga javnog natječaja ravnatelja predlaže Upravno vijeće, a imenuje ga Skupština Grada Zagreba. Ravnatelj se imenuje na vrijeme od četiri godine. Odgovoran je za ukupni rad centra, a upravlja centrom u suradnji s Upravnim vijećem, Programskim savjetom, zaposlenicima i drugim suradnicima.

Programski savjet stručno je savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika organizacija civilnog društva koje raspravlja o pravilima i procedurama korištenja resursa (modelu rada), programskom usmjerenju i dugoročnim programskim planovima te razmatra eventualne žalbe na odluke koordinatora programa. Programski savjet ima pet članova, a oni se biraju iz redova članova Saveza udruga Operacija Grad na mandat od tri godine.

Godišnje se na lokacijama kojima upravlja POGON održi preko 180 kulturnih događanja u nezavisnoj produkciji.

6.3.3 Bunker – Samobor (<https://www.samobor.hr/bunker>)

Najveći centar za mlade u Hrvatskoj, samoborski Bunker, započinje s radom u četvrtak, 27. travnja, a otvorenje će se slaviti kroz cijeli vikend.

Centar za mlade - Bunker, uređen je na prostoru bivše vojarne Taborec, u Ulici Savke Dabčević Kučar 8 u Samoboru. Na 1300 m² prostora i koliko je koštalo preuređenje starog časničkog restorana u bivšoj samoborskoj vojarni, moći će puno toga - velika multimedijalna dvorana, odnosno "chill out" zona, namijenjena je koncertima, predstavama, projekcijama filmova i zabavi općenito, "study room" je prostorija u potpunosti opremljena za učenje, pisanje seminarskih radova i slično, uz mogućnost razmjene knjiga - „book crossing“. Osim toga tu je i prostor namijenjen radu udruga, info centar i galerijski prostor te kafić i vanjski prostor (in line skate hocky igralište).

Grad Samobor je u uređenje ovog prostora uložio gotovo 5 mil. kuna. Grad Samobor odlučio se za ovu investiciju kako bi mladima osigurao kvalitetnije mogućnosti provođenja slobodnog vremena, a program se temelji na provedenim fokus grupama sa srednjoškolcima i osnovnoškolcima, istraživanjima i prijedlozima mlađih.

Bunker je namijenjen svim mladima, počevši od osnovnoškolaca viših razreda do onih malo starijih, 29 - godišnjaka, ali i onih koji se tako osjećaju.

U sklopu Bunkera mlađima je omogućeno i besplatno savjetovanje, koje u sklopu projekta „Niste sami“ provodi udruga Nova budućnost. Savjetovanje je anonimno i namijenjeno svim mlađim osobama koje žele stručni razgovor i podršku u rješavanju svojih problema. Provode ga socijalni radnici i psiholozi s bogatim iskustvom u radu s mlađima.

Kroz program DOPRI – Dođi, predloži, izvedi, pruža im se mogućnost da sami osmisle i predlože programe koje žele provoditi u Bunkeru, kako bi se potaknulo njihovo uključivanje i aktivizam. O svim tim programima i budućim aktivnostima koje će se odvijati u Bunkeru govorila je ravnateljica POU Samobor Jelena Vojvoda, koja će voditi, koordinirati i s mlađima osmišljavati aktivnosti koje će oni predložiti.

Upravljanje

Centar za mlade BUNKER upravlja javna ustanova POU Samobor. Upravljački model osmišljen je na način da u direktnoj komunikaciji na različitim radionicama i fokus grupama s mlađima i udrugama koje brinu o mlađima pruža mogućnost da izravno osmislite, kreiraju, vode i organiziraju razna zabavna, kulturna i edukativna događanja u Centru.

U Centru se tako u suradnji javnog i civilnog sektora te neformalnih inicijativa mlađih nude raznovrsni sadržaji i programi poput koncerata, predstava, projekcija filmova, radionica, izložbi i slično; a krajnji cilj ovog modela upravljanja jest dugoročno utjecati na razvoj civilnih inicijativa koje bi u budućnosti mogle preuzeti upravljanje Centrom. Na ovaj način Bunker potiče društveno uključivanje mlađih i aktivizam.

6.3.4 KAoperativa (<http://kaoperativa.org/>)

Platforma KAoperativa nastaje 2012. dok s projektnim aktivnostima započinje 2013. godine. Platforma je okupljena zbog povezivanja i jačeg utjecaja organizacija nezavisne kulture na lokalnu kulturnu politiku. Koncept platforme je okupiti karlovačke organizacije koje se bave nezavisnom kulturom na produkcijskoj i zagovaračkoj razini te uspostaviti aktivnu mrežu udruga koja će zagovarati za bolju poziciju nezavisne kulturne scene počevši od uvjeta za rad, financiranja i vidljivosti s fokusom na prostorne resurse koji su označeni kao glavni problem.

Platformu čine članice: udruge Art Root, Carpe Diem, Eko Pan, F.R.E.E.D.A.N.C.E., Infinitum, Izvan fokusa, KA-MATRIX, Kinoklub Karlovac, Polka, Poluga, Studio 8 i Savez udruga KAoperativa. Okupljene udruge, inicijative i pojedinci zaslužne su za brojne manifestacije u Karlovcu, poput Nepokorenog grada, LED Festa, Karlovac Dance Festivala, Riječnog kina, Four River Film Festivala, KAbine, PickUp festivala, Udara groma, volonterskih kampova, Artike, Foto dana mladih i brojnih drugih, koje se održavaju tijekom godine.

Glavni cilj platforme je rješavanje prostornih potreba kroz upravljanje i programiranje društveno-kulturnog centra smještenog u zgradi Hrvatskog doma gdje bi uz nekoliko drugih gradskih lokacija bile zadovoljene prostorne potrebe nezavisne kulturne scene koje uključuju klub, prostor za vježbanje bendova, atelje, galeriju, izvedbeni prostor, plesni studio, nekoliko ureda.

KAoperativa s Gradom Karlovcom 2014. godine provodi projekt definiranja modela održivosti budućeg društveno-kulturnog centra u zgradi Hrvatskog doma. Iste godine organizacije okupljene u platformu osnivaju savez udruga s namjerom preuzimanja upravljanja Malom scenom. U travnju 2016. savez udruga KAoperativa s partnerskim organizacijama službeno preuzima upravljanje Malom scenom Hrvatskog doma. Od tad se brine o uređenju, održavanju i programima u ovom dijelu zgrade i na taj način dodatno pridonosi unaprjeđenju uvjeta za rad lokalne nezavisne kulturne scene, njezine vidljivosti i pozicije kao i ukupnog rasta društvenog kapitala grada Karlovca.

Prostor Male scene Hrvatskog doma trenutno se redovito ili povremeno koristi kao prostor za vježbanje lokalnih glazbenih sastava, glazbeno-scenska događanja (koncerte, partije elektroničke glazbe, slušaonice), predstavljanja i intervjuje umjetnika, izložbe, književne večeri, druženje za mlade uz društvene igre, radionice (diy, dj, audio produkcija), okrugle stolove, tribine, debate i predavanja, projekcije filmova, sajmove rabljenih stvari i handmade i slično. Stav KAoperative je da su građani pozvani raspravljati o svim javnim temama pa tako i o budućem društveno-kulturnom centru. Hrvatski dom se danas smatra isključivo prostorom za "alternativce" i "one drugačije", što se ponavlja kroz veće programe i projekte. KAoperativa, kao pokretač promjena u gradu, Malu scenu vidi kao prostor nezavisnih otvoren svim građanima te početak novog poglavlja razvoja Hrvatskog doma.

Prostor Male scene i pripadajućih prostorija obuhvaća sljedeće prostorije u zgradi Hrvatskog doma: dvorana za glazbeno-scenska događanja površine cca 120 m^2 s prostorom pripremljenim za obavljanje ugostiteljske djelatnosti, prostorija za izvođače i upravitelja (tehnička prostorija/ured) površine 12 m^2 , sanitarnе prostorije za posjetioce (ženski i muški, prilagođeni za osobe s invaliditetom), sanitarnе prostorije za djelatnike koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost, skladišni prostor za ugostiteljsku djelatnost, dvije prostorije za vježbanje glazbenih sastava površine 13m^2 i 22 m^2 , pristupno stubište i hodnik koji povezuje prostorije za vježbanje glazbenih sastava i sanitarnе prostorije.

Namjera KAoperative je Malu scenu otvoriti za cijelodnevni boravak i klub, prostor koji će živjeti i dati značaj Hrvatskom domu, proširiti postojeće programe i dodatno uključiti učenike srednjih škola, studente, volontere i građane iznad 35 godina.

Jedan od zanimljivih sljedećih koraka u oživljavanju zgrade Hrvatskog doma je i uređenje zajedničkog radnog prostora (co-working), posebno u područjima poduzetništva u kulturi, novim medijima, kreativnim industrijskim i slično. KAoperativa je otvorena i poziva na suradnju lokalne start-upove za realizaciju ideja kroz zajedničke projektne aktivnosti.

Upravljanje

Grad Karlovac je vlasnik zgrade Hrvatskog doma, u okviru koje se nalazi prostor Male scene i pripadajućih prostorija.

Model upravljanja Malom scenom Hrvatskog doma temelji se na zajedničkoj suradnji Grada Karlovca i jedne ili više partnerski povezanih organizacija civilnog društva.

Grad Karlovac za svaku proračunsku godinu osigurava sredstava potrebna za podmirenje bazičnih režijskih troškova u fiksnom godišnjem iznosu. Sve ostale troškove, koji prelaze iznos bazičnih režijskih troškova snosi upravitelj, uz participaciju u podmirivanju režijskih i ostalih troškova od strane ostalih korisnika prostora. Iznos participacije utvrđuje se u ovisno o vrsti, načinu, svrsi i vremenu korištenja prostora.

Upravitelj Male scene Hrvatskog doma bira se putem javnog natječaja, koji raspisuje Grad Karlovac, na period od godinu dana, s ciljem osiguravanja prostora za razvitak i rad nezavisne kulturne i društvene scene i kulture mladih i za mlade u Karlovcu, te pružanja podrške provođenju koncertnih, audio vizualnih, glazbeno scenskih, izložbenih, plesnih, edukacijskih, performing, produksijskih i novomedijskih djelatnosti.

Programsko vijeće Male scene Hrvatskog doma osniva se rješenjem gradonačelnika na mandat od godine dana s ciljem nadzora provođenja programa, koordinacije i promocije aktivnosti koje pružaju u prostorima Male scene. Članove Programskog vijeća čine jedan predstavnik upravitelja, jedan predstavnik Grada Karlovca, te 3 predstavnika organizacija civilnog društva, izabralih na temelju javnog poziva, koji će raspisati i provesti Grad Karlovac.

Programsko vijeće daje suglasnost na program korištenja prostora Male scene Hrvatskog doma, prema provedenom javnom pozivu., raspravlja o koordinaciji tekućih aktivnosti na provođenju programa te eventualnim problemima nastalim u korištenju prostora te donosi Poslovnik o radu, kojim se definirati načine donošenja odluka, izbora predsjednika i drugo.

Savez udruga KAoperativa je u 2018. godini provela program pod nazivom „Mala scena Hrvatskog doma – Program 2018.“ u sklopu kojeg su u prostoru Male scene Hrvatskog doma organizirana i provedena razna događanja usmjereni prema nezavisnoj sceni, mladim izvođačima, ali zanimljiva i svim zainteresiranim građanima. Radi se o session druženjima jazz glazbenika (program Leela), koncertima (ukupno je održano 14 koncerata raznih žanrova), večerima električne glazbe, glazbenim radionicama, plesnim predstavama i performansima, izložbama i instalacijama te tribinama, okruglim stolovima, radionicama i predavanjima.

7 SWOT analiza

Osnovni je cilj ovog strateškog dokumenta odrediti viziju za izradu Akcijskog plana sudioničkog upravljanja u kulturi u gradu Šibeniku, ustanoviti ključne razvojne prioritete u nadolazećem petogodišnjem razdoblju i pripremiti jasan plan koji će dati smjernice za budući razvoj mreže udruga i sudioničkog upravljanja procesima u kulturi kako bi se artikulirana vizija ostvarila. Ovaj strateški dokument određuje viziju upravljanja kulturom, strateške i specifične ciljeve koji su detaljnije razrađeni Akcijskim planom (predloženi projekti, nositelji projekata, rokovi za implementaciju, financiranje projekata).

Dokument se temelji na podacima prikupljenih iz nacionalnih, regionalnih i lokalnih strateških dokumenata, znanstvenih i stručnih članaka, izvještaja, informacija te drugih bibliografskih jedinica, te radionica organiziranih u sklopu projekta Krešimir. Kako bi bolje shvatili probleme i potrebe udruga u kulturi u sklopu trodnevne radionice provedene su fokus grupe na kojima se kroz strukturirano vođenje raspravljalo o stanju i potrebama u kulturi u Šibeniku te je za potrebe Akcijskog plana izrađena je analiza. snaga, slabosti, prilika i prijetnji udruga u kulturi i kulturnog sektora grada Šibenika.

Rezultati te analize prikazani su kako slijedi:

Snage

- politika poticanja aktivnosti udruga
- dobar partnerski odnos s lokalnom samoupravom, te ostalim kulturnim i odgojno-obrazovnim ustanovama u gradu,
- kooperativnost javnih ustanova prema udrugama
- dostupnost programa svim dobnim skupinama
- raznolikost ponude kulturnih sadržaja te dobra razina dinamike kulturne produkcije institucionalnih programa
- velik broj programa, 730 kulturnih događanja godišnje
- profiliranost Šibenika kao grada festivala, 18 festivala godišnje
- spomenici kulturne baštine kao pozornice za organizaciju kulturnih događanja
- mala zajednica u kojoj svatko svakog zna, brza i laka komunikacija i dostupnosti ljudskih kapaciteta
- spremnost i želja za suradnjom među udrugama
- dobra izdvajanja za kulturu i potencijal za rast (proračun i drugi izvori)
- multipliciranje uloge kulture kroz ostale gospodarske grane
- velik broj turista/posjetitelja u gradu zainteresiranih za kulturnu ponudu
- brojna festivalska publika iz drugih dijelova zemlje
- velik broj aktivnih udruga u kulturi
- prostor grada kao iznimne kulturno-povijesne vrijednosti, lokacije u kojima se prezentiraju kulturni sadržaji

Slabosti

- nepostojanje strategije razvoja kulture na razini Grada
- nedostatak sustavnog pristupa i strateškog promišljanja kulturnog sektora

- nejasni kriteriji vrednovanja i financiranja kulturnih programa, projekata/događaja
- strategija financiranja svih udruga, a ne najkvalitetnijih
- nedostatna educiranost članova udruga za provođenje različitih projekata
- manjak komunikacije i suradnje unutar i izvan kulturnog sektora
- većinom amaterske udruge, bez profesionalnih zaposlenika s malim članstvom
- nedostatak prostora za djelovanje udruga
- nedostatak većeg natkrivenog prostora / dvorane za uvježbavanje i izvođenje programa
- nepostojanje kontinuiranih programa za usavršavanje i dodatno obrazovanje članova i djelatnika udruga
- udruge se osnivaju kako bi se bavile isključivo organizacijom jednog programa (festival, glazbeno događanje)
- prevelika usmjerenost i ovisnost kulturnog sektora o gradskom proračunu/nedovoljna diversificiranost izvora financiranja za lokalni kulturni sektor
- nedostatak ljudskih kapaciteta udruga za osmišljavanje i financiranje programa
- slaba uključenost privatnog sektora u financiranju kulture
- slaba međusektorska suradnja pri apliciranju na državne programe financiranja
- prekomjerna komercijalizacija gradske jezgre kojom se znatno umanjuju mogućnosti korištenja javnih površina i prostora tj. jedinstvenih ambijentalnih resursa za kulturno stvaralaštvo
- sezonalnost koja diktira dinamiku kulturnih programa tijekom cijele godine
- niska razina sudjelovanja lokalnog stanovništva u kulturnim programima
- neravnoteža između potreba lokalnog stanovništva i interesa posjetitelja i turista u osmišljavanju kulturne ponude
- nedovoljno visoko postavljeni kriteriji kvalitete, niska ili osrednja kvaliteta proizvoda
- prevelika koncentracija kulturnih programa na povjesnu jezgru
- nemogućnost adaptiranja i uređenja prostora zbog propisanih uvjeta
- prostori nisu u vlasništvu osnivača ni ustanova
- visoka razina politizacije odlučivanja u kulturnom sektoru
- nedovoljna profiliranost turističkog tržišta u smislu kulturne publike
- pretjerana komercijalizacija kulture

Prilike

- umrežavanje udruga u svrhu jačanja kapaciteta
- korištenje fondova EU-a za razvoj kulture
- korištenje međunarodnih i domaćih privatnih izvora (zaklade, fondovi, sponzorstva poduzeća i dr.)
- iznalaženje i korištenje novih modela financiranja kulture
- međusobna suradnja udruga i suradnja s kulturnim djelatnicima koji žive izvan Šibenika
- sinergija kulture s ostalim sektorima koji mogu osigurati razvoj samih sektora i Grada općenito

Prijetnje

- političke promjene koje uzrokuju diskontinuitet u planiranju i razvoju kulture
- gospodarska kriza koja uzrokuje smanjenje prihoda u proračunu
- iseljavanje mladih iz Šibenika u svrhu školovanja ili pronalaska posla
- nemogućnost sektorskog povezivanja i umrežavanja zbog nedostatka vizije i sebičnosti
- pasivnost mladih generacija i nedostatak želje za društveno korisnim djelovanjem
- ovisnost o turizmu kao monokulturi
- opća nezainteresiranost za kulturne sadržaje
- nemogućnost udruga da razviju potrebne ljudske kapacitete za razvoj
- nesigurnost u financiranju, teška ekonomска situacija
- rentijerstvo u većini područja (npr. turizam, kultura)
- nepostojanje poreznih olakšica za donacije u kulturi
- loša državna politika na području kulture (financije, kriteriji, strategija)
- djelovanje lobija i provođenje projekata koji na neodrživ način iskorištavaju prostorne i baštinske resurse

8 Akcijski plan sudioničkog upravljanja u kulturi

8.1 Vizija

Projektom Krešimir jača se suradnja i umrežavanje javnog i civilnog kulturnog sektora te ljudski kapaciteti dionika za sudioničko upravljanje uspostavom mreže KREŠIMIR. Mreža će okupiti i educirati dionike u kulturi, promovirati javno-civilno partnerstvo, uključiti OCD-ove u procese kreiranja kulturnih politika u lokalnoj sredini i povećati pristup građana kulturno-umjetničkim sadržajima. Ciljne skupine su zaposlenici/članovi udruga partnera, zaposlenici JU TKŠ i Grada Šibenika, udruge u kulturi i umjetnosti, lokalne ustanove u kulturi.

Mreža će okupiti i educirati dionike u kulturi, promovirati javno-civilno partnerstvo, uključiti udruge u procese kreiranja kulturnih politika u lokalnoj sredini i povećati pristup građana kulturno-umjetničkim sadržajima.

Vizija je osmišljena temeljem identificiranih snaga, slabosti, prilika i prijetnji kako su prikazane u SWOT analizi. Vizija predstavlja okvir za definiranje ključnih ciljeva akcijskog plana. Ona nam govori kakvo sudioničko upravljanje i kulturu želimo u idealnoj budućnosti.

Vizija:

Udruge okupljene u mrežu Krešimir započele su samostalno djelovati stvarajući programe koji su odraz njihovih interesa i potreba.

Razvojem njihovih kapaciteta za upravljanje projektima, programskim razvojem i zagovaračkim aktivnostima razviti će se i čvršća međusobna suradnja u stvaranju novih programa i kulturnih politika koje će doprinijeti jačem partnerstvu između Grada i njegovih građana (udruga), a što će doprinijeti kvalitetnijim i raznovrsnijim kulturnim programima.

8.2 Ciljevi akcijskog plana i aktivnosti

Kako bi zacrtanu viziju ostvarili postavljamo strateške ciljeve akcijskog plana. Strateški ciljevi su sastavljeni od aktivnosti koje treba ispuniti kako bi se strateški cilj ostvario i približio na s ostvarenju vizije.

1. Izgradnja organizacijske strukture mreže udruga

Zašto: Tijekom provođenja projekta Krešimir utvrđeno je da se udruge žele međusobno jače povezivati kako bi zajednički djelovale i ojačale programsku suradnju, lakše pronalazile izvore finansiranja, ojačale svoju zagovaračku poziciju prema Gradu Šibeniku i njegovim kulturnim institucijama, te zainteresirale više građana za sudjelovanje u programima i aktivnostima koje provode.

Stvaranje zajedničkog okvira djelovanja, identifikacija točaka okupljanja, zajedničkih interesa i modela upravljanja koji će omogućiti neometan rad mreže, jednakopravnost članova i dogovornu zastupljenost u upravljanju preduvjeti su za stvaranje takve mreže. Sljedeći korak su odabir i uspostava organizacijske strukture koja će najbolje odražava potrebe mreže te formalno osnivanje Mreže.

Rezultat: Osnovana mreža sa minimalno 5 udruga.

A1.1) Izrada zajedničke platforme, okvira djelovanja mreže udruga

Izrada strateškog programskog dokumenta, „popisa želja“ i interesa oko kojih će se udruge okupiti u mrežu.

Indikator: Potpisani programski memorandum minimalno 5 udruga.

A1.2) Uspostava organizacijske strukture i formalno osnivanje mreže Udruga

Odabir upravljačkog modela, održana osnivačka skupština i registrirana udruga.

Indikator: Održana osnivačka skupština, udruga registrirana.

A1.3) Uspostava periodičkih sastanaka Mreže udruga.

Uspostava periodičkih (mjesečnih) sastanaka je važna za funkcioniranje udruge- mreže. To su sastanci na kojima sudjeluju predstavnici članova udruga Mreže na kojima se prezentiraju ideje i rješavaju problemi u radu Mreže.

Indikator: Tijekom godine održano minimalno 6 sastanaka.

A1.4) Uspostava periodičkih sastanaka svih udruga „Meet upovi - Narančasta kava“

Aktivnosti na širenju mreže, prezentacija rada mreže drugim udrugama i uključivanje drugih udruga u mrežu

Indikator: Tijekom godine održana minimalno tri Meet upa s drugim udrugama.

A1.5) Uspostava kanala komunikacije s zainteresiranim javnostima

Aktivnosti prikupljanja mail adresa zainteresiranih javnosti (udruge, grad, institucije, mediji,), izrada internetske stranice mreže i društvenih kanala komuniciranja.

Indikator: Izrađena internetska stranica Mreže, profili na društvenim mrežama i napravljena mailing lista (Adrema).

2. Redefiniranje kriterija i načina dodjele javnih sredstava financiranja Udruga

Zašto: S obzirom da velik broj udruga u Šibeniku smatra da se novac namijenjen udrugama dodjeljuje netransparentno, potrebno je u suradnji s Gradom i drugim zainteresiranim dionicima redefinirati sustav financiranja u kulturi na način da se uspostave novi, jasni kriteriji financiranja i bodovanja projekata prijavljenih za financiranje iz sredstava Grada.

Rezultat: Izrađeni i usvojeni novi kriteriji financiranja javnih potreba u kulturi.

A2.1) Izrada Prijedloga za financiranje javnih potreba u kulturi

Prikupljanje pismenih primjedbi na dosadašnji sustav financiranja i ideja kako ga poboljšati među udrugama, članovima mreže.

Organizacija niza radionica za članove mreže udruga na kojem se analiziraju prikupljeni prijedlozi i ideje te se artikulira dokument Prijedlog za financiranje javnih potreba u kulturi.

Indikator: Izrađen dokument Prijedlog za financiranje javnih potreba u kulturi.

A2.2) Provedba javne rasprave za sve zainteresirane dionike

Organizacija radionica za sve zainteresirane dionike na kojoj se Prijedlog financiranja predstavlja široj javnosti, prikupljaju primjedbe i prijedlozi.

Indikator: Usuglašen Prijedlog za financiranja javnih potreba u kulturi.

A2.3) Uspostava radne skupine s predstavnicima Grada za izradu kriterija financiranja

Naklon što je Prijedlog za financiranje javnih potreba u kulturi dobio široku potporu usklađuje se s predstavnicima Grada Šibenika.

Indikator: Izrađen Pravilnik i kriteriji financiranja javnih potreba u kulturi.

A2.4) Prezentacija pravilnika

Pravilnik je usklađen i donesen te se predstavljen javnosti.

Indikator: Održana prezentacija pravilnika.

3. Jačanje kapaciteta i kompetencija udruga (ljudskih i finansijskih)

Zašto: Tijekom provedbe ankete o organizacijama civilnog društva u Šibeniku utvrđeno je da udruge imaju slaba ili nikakva znanja o načinima financiranja i mogućnostima koje različiti izvori nude. Isto tako je utvrđeno da su udruge orientirane na provođenje ciljeva, i zanemaruju ili nemaju dovoljne kapacitete i znanja potrebne za vođenje udruge, regrutiranje članstva, promociju vlastitih programa i sl.

Različitim edukacijama i jačanjem kapaciteta udruga kroz različite radionice i sudjelovanja u provedbi zajedničkih projekta, povezivanja na regionalnoj, državnoj i međunarodnoj razini

Rezultat: Tijekom godine minimalno jedan prijavljen zajednički projekt za financiranje iz EU sredstava..

A3.1) Organizacija radionica / treninga za članove udruga

Organizacije radionica iz različitih polja usmjerena na obuku članova udruga od izrade i provođenja projekata, vođenja udruge do marketinga.

Indikator: Tijekom godine održane minimalno 4 radionice.

A3.2) Izrada baze projekata udruga

Na jednostavnom obrascu raspisani projekti koje udruge provode ili bi ih željeli provoditi. Dijeljenjem baze svaki član mreže može znati što drugi rade te se može uključiti programski, tražiti zajedničke izvore financiranja i sl.

Indikator: Izrađena i među članovima mreže podijeljena baza projekata.

A3.3) Uspostava sustava obavještavanja o otvorenim programima financiranja i pomoći pri izradi aplikacija

Odabir osobe ili udruge koja prati izvore financiranja i Izrada mailing liste putem koje bi se druge udruge obavještavale o novootvorenim natječajima i izvorima financiranja.

Indikator: Uspostavljena mailing lista, tijekom godine poslana minimalno 10 mailova

4. Razvoj publike, kulturnih potreba građana i posjetitelja Grada

Zašto: Kako bi se građani bolje informirali i senzibilizirali za rad udruga, povećali zainteresiranost mlađe populacije za aktivnosti udruga, smanjili sezonalnost u izvođenju programa te bolje planirali programe.

Rezultat: Bolja informiranost građana o programima i radu udruga

A4.1) Program razvoja i sudjelovanja mlade publike

Povezivanje i tješnja suradnja s obrazovnim institucijama i postavljanje oglasnih tabli u školskim institucijama posebno za udruge na kojima bi udruge oglašavale svoje programe, tražile volontere i sl.

Indikator: Postavljanje oglasnih tabli

A4.2) Praćenje i analiza posjećenosti događanja

Izvještavanje i praćenje posjećenosti događanja u organizaciji mreže udruga.

Indikator: Izrađeni izvještaji o organiziranim događanjima.

A4.3) Izrada itinerara događanja

Organizacija sastanaka s predstavnicima svih zainteresiranih skupina u svrhu izrade jedinstvenog itinerara događanja, a kako se događaji ne bi preklapali.

Indikator: Izrađen itinerar događanja

5. Preuzimanje (osvajanje) javnog prostora - Grad je pozornica

Zašto: Sudioničko upravljanje u najvećem broju slučajeva podrazumijeva upravljanje prostorom. Trenutno Šibenik takvog jedinstvenog prostora nema (što ne znači da se u budućnosti neće otvoriti prilika) te za javno provođenje programa preostaju gradske ulice i trgovi. Pod motom Grad je pozornica mreža udruga će preuzeti upravljanje, odnosno organizirati događanja u nekom dijelu grada na kojem će napraviti kulturnu intervenciju, predstaviti ono što one rade te voditi zagovaračku kampanju u svrhu potrebe za zajedničkim prostorom za izvođenje programa.

A5.1) Izrada mape javnih prostora u svrhu korištenja za izvođenje kulturnih programa

Mapiranje javnih prostora na kojima bi se mogli izvoditi kulturni programi u svrhu potrage za prostorom koji može omogućiti širi spektar djelovanja civilno društvenih i kulturnih organizacija (funkcija KUCA). Mapiranje otvorenih prostora s popisom zahtjeva koje treba ispuniti za izvođenje programa.

Indikator: Izrađena mapa javnih prostora na kojima je moguće izvođenje kulturnih programa i formiranje Kulturnog centra

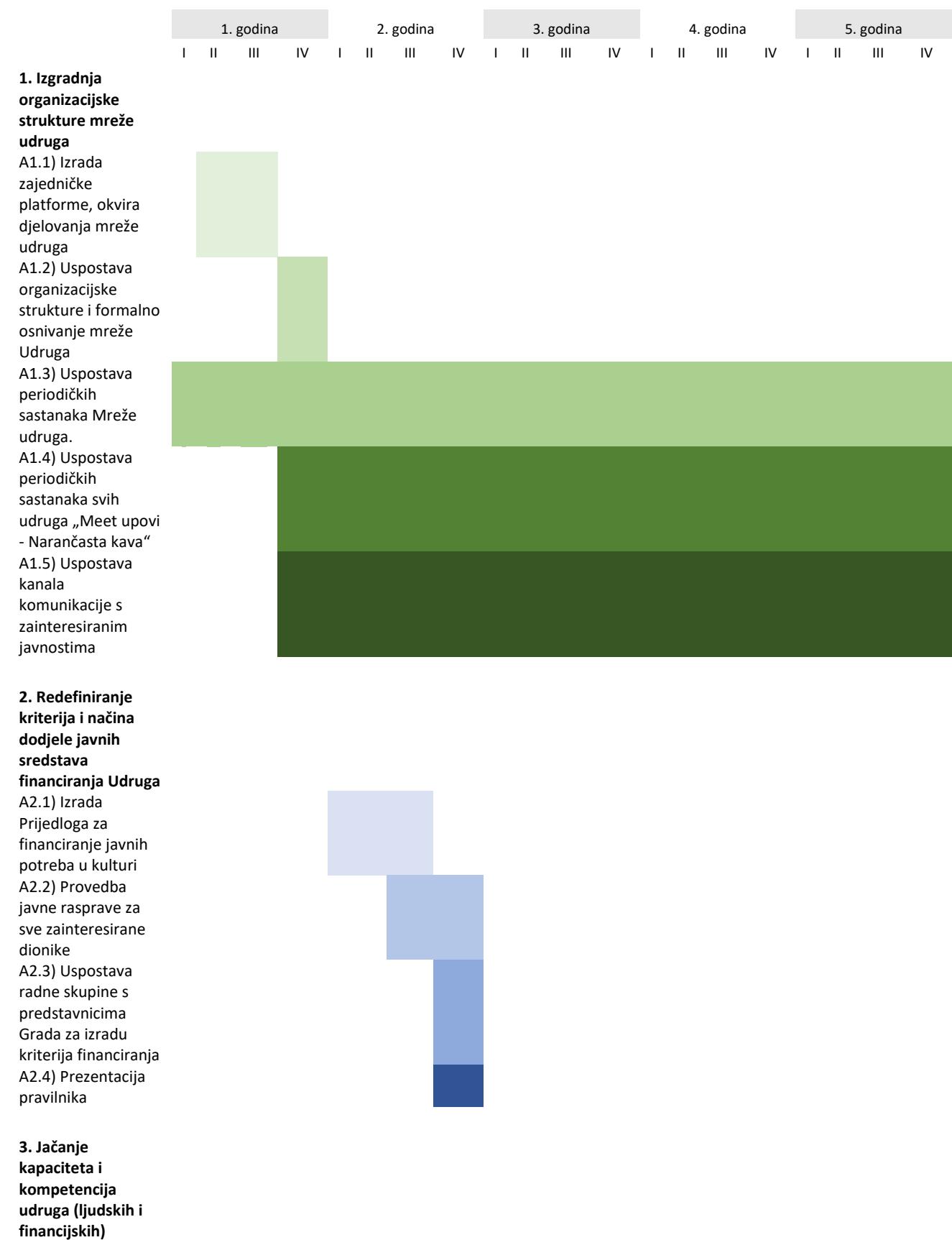
A5.2) Organizacija različitih akcija, programa i događanja u svrhu povećanja vidljivosti udruga

Organizacijom događanja Grad je pozornica koja bi obuhvaćala različite akcije, mreža udruga bi predstavila svoj rad javnosti, povećala vidljivost i vodila zagovaračku kampanju u svrhu dobivanja jedinstvenog zajedničkog prostora.

Indikator: Održano događanje

8.3 Vremenski okvir

Gantogram aktivnosti unutar petogodišnjeg razdoblja.

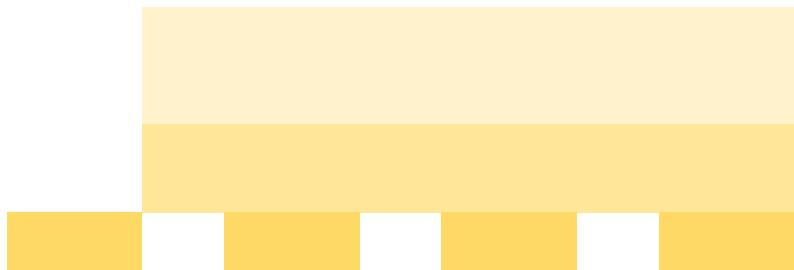

A3.1) Organizacija radionica / treninga za članove udruga
A3.2) Izrada baze projekata udruga
A3.3) Uspostava sustava obavještavanja o otvorenim programima financiranja i pomoć pri izradi aplikacija

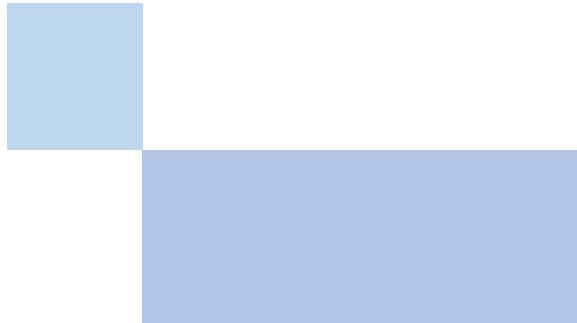
4.Razvoj publike, kulturnih potreba građana i posjetitelja Grada

A4.1) Program razvoja i sudjelovanja mlade publike
A4.2) Praćenje i analiza posjećenosti događanja
A4.3) Izrada itinerara događanja

5. Preuzimanje (osvajanje) javnog prostora - Grad je pozornica

A5.1) Izrada mape javih prostora u svrhu korištenja za izvođenje kulturnih programa
A5.2) Organizacija različitih akcija, programa i događanja u svrhu povećanja vidljivosti udruga

9 Zaključne napomene

Projekt Krešimir - Kreativna šibenska mreža integriranog kulturnog razvoja rađen je i proveden u međusektorskom partnerstvu javnog i civilnog sektora, odnosno Javne ustanove u kulturi Tvrđava kulture, Grada Šibenika i tri udruge: Šibenske udruge mladih Š.U.M., udruge mladih Mladi u EU i udruge Feniks.

Inicijativa je pokrenuta odozgo, od strane institucije JU Tvrđava kulture u svrhu poticanja suradnje i umrežavanja javnog i civilnog sektora u Šibeniku, jačanja ljudskih kapaciteta u području sudioničkog planiranja, programiranja, odlučivanja i upravljanja u kulturi Grada Šibenika te povećanja pristupa građana kulturnim i umjetničkim sadržajima.

U Šibeniku se trenutno iz istog poziva, Kultura u centru, provodi još jedan projekt: KULTajmo u Muzeju; kojeg je isto pokrenula javna ustanova Muzej grada Šibenika, Grad podržao u partnerstvu s udruženjem. U oba slučaja su Grad Šibenik i njegove javne ustanove aplicirale i provele projekte što govori o želji i spremnosti javnog sektora da potiču i razvijaju kapacitete udruženja u kulturi, te o volji i uloženom naporu da se tome doprinese. S druge pak strane, činjenica su ovi projekti inicirani odozgo jasan je indikator trenutne potkapacitiranosti civilnog sektora, odakle bi bilo prirodno da potiču inicijative.

Kako su i rezultati provedenog istraživanja pokazali, udruženjima u Šibeniku nedostaje kapaciteta prostornih, ljudskih i finansijskih. Udruge su u anketi istaknule kao najveće probleme u njihovom radu nedostatak financija, nedostatak prostora, nedovoljno iskustvo u pisanju projekata, nerazumijevanje komplikiranih administrativnih procedura. 80% anketiranih organizacija nema zaposlenika.

Za veliku većinu organizacija financiranje je najveći problem. Prema njihovim riječima s trenutnim budžetima ne mogu raditi kvalitetnije programe, iako sredstava za kulturu i izvora financiranja imaju, neki bi rekli, nikad više. Za većinu udruženja je Grad Šibenik jedini izvor financiranja. U ovom trenutku u RH osim redovnih lokalnih izvora financiranja, postoji još cijeli niz programa financiranja i podrški koji su udruženjima dostupni. Od lokalnih koji su povremeni (kroz EU projekte koje provodi Grad), natječaja raznih velikih kompanija (poput natječaja Croatia osiguranja Coca-Cola, INA-e i sl.), privatnih zaklada (kao što su Adris i Novo sutra), državnih zaklada i tijela osnovanih upravo u svrhu jačanja kapaciteta civilnog društva koja imaju vlastite redovne programe podrške i financiranja udruženja (NZRCZ, Kultura Nova, Ured za udruženje Vlade RH), zatim finansijska sredstva raznih Ministarstava koja su dostupna udruženjima (Ministarstvo kulture, MVEP, Ministarstvo branitelja, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo turizma ovisno o sektoru u kojem udruženje djeluje) pa do sredstava dostupnih iz EU fondova - odnosno udruženjima je iz godine u godinu dostupno sve više raznovrsnih izvora financiranja svojih aktivnosti i projekata. Međutim prema nalazima našeg istraživanja 70% njih navodi Grad kao najvažniji izvor financiranja, 70 % njih nije nikad dobilo potporu i jednog ministarstva, odnosno 85 % nikad nije dobilo potporu NZRCD ili prijavilo neki EU projekt.

Ove probleme udruženje mogu premostiti međusobnim umrežavanjem, podjelom znanja, suradnjom i kombiniranjem kapaciteta udruženja na način da ubrzaju vlastiti razvoj, odnosno ostvare sinergijski efekt.

Stvaranje mreže udruženja koja će imati jasno definirane aktivnosti i ciljeve može pomoći udruženjima u mreži provesti zacrtane programe, ostvariti veću finansijsku stabilnost, zapošljavati, raditi na razvoju zajedničkih programa i publike te na kraju ostvariti model sudioničkog upravljanja kulturnim događanjima s partnerima iz javnog sektora kako je i detektirano na radionicama i edukacijama.

Poticaj za suradnju je došao iz javnog sektora. Grad je sudjelovanjem na svim radionicama i u svim projektnim aktivnostima na jasan način pokazao da stoji iza ovog projekta i da želi veću participaciju udruga u kulturnom životu Šibenika. Sada su udruge na potezu.

Organizacijom „Narančastih kava s Krešimirom“ kao dodanom aktivnošću koja je proizšla iz projekta, iako nije dio projekta, pokušalo se dodatno povezivati članove različitih udruga kroz druženje i razgovor o temama kao što su rezultati istraživanja, mogućnosti financiranja, mogućnosti suradnje. Na ovaj način željelo se uputiti udruge na stvaranje platforme zajedničkih interesa koja bi ih povezala u mrežu.

Na NARAnčastim kavama udrugama su predstavljeni, objašnjeni i raspravljeni vizija, ciljevi i aktivnosti akcijskog plana. Isti su od strane udruga ocijenjeni kao dobro formulirani, potrebni i izvedivi, a da bi se ciljevi realizirali potrebna je sinergija dionika kao i značajna finansijske sredstva. Odnosno stvaranje mreže znanja, kapaciteta udruga.

Podizanjem kapaciteta udruga (organizacija edukacija za sudjelovanje udruga na javnim natječajima za financiranje, radionice umrežavanja, sudjelovanje u ulozi partnera na projektima i programima drugih dionika), strateškim planiranjem kulturnog razvijanja u suradnji svih dionika, planiranjem prostora za rad i djelovanje u kulturi, širenjem kulturne ponude van sezone, turističke ponude iz strogog centra grada, uključivanjem građana u procese donošenja odluka o kulturnoj ponudi i kulturnom razvitku grada mogli bi stvoriti društvo u kojem bi udruge, javne ustanove i grad zajednički upravljale procesima u kulturi, kulturnom ponudom, odnosno ostvarili bi potpunu participaciju.

Da bi proveli ovaj predloženi akcijski plan, ostvarili postavljene ciljeve i aktivnosti te se približili ostvarenju vizije nužno je stvaranje kritične mase koja će potaknuti organiziranje najmanje pet udruga u funkcionalnu i operativnu mrežu udruga. Bez tog pozitivnog impulsa utemeljenog na zajedničkim interesima i potrebama, izvršenje ovog akcijskog plana dolazi u pitanje.

10 Reference:

- Abramović, A: Primjeri društveno-kulturnih centara, dostupno na mrežnim stranicama::
<http://www.zagrebotvorenograd.hr/wp-content/uploads/2017/02/Primjeri-drus%CC%8Ctveno-kulturnih-centara.pdf>
- Abramović, A: Upravljanje prostornim resursima za pozitivne društvene promjene, dostupno na: <http://www.zagrebotvorenograd.hr/wp-content/uploads/2017/02/Upravljanje-prostornim-resursima-za-pozitivne-drus%CC%8Ctvene-promjene.pdf>
- Arnstein, Sherry R.(1969) 'A Ladder Of Citizen Participation', Journal of the American Planning Association, 35: 4, 216 — 224: dostupno na mrežnim stranicama:
<https://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20lader%201969.pdf>
- Bollo Alessandro, Da Milano Cristina, Gariboldi Alessandra, Torch Chris: Guide Part I - Tools Of Audience Development: A Practical Guide For Cultural Operators, European commission, 2017
- Bollo Alessandro, Da Milano Cristina, Gariboldi Alessandra, Torch Chris: Guide Part II – Rules for Audience Development: Key recommendations, European commission, 2017
- Buršić, E. (2014.) Mreža Clubture: mapiranje organizacija izvaninstitucionalne kulture. Istraživački izvještaj. Zagreb: Savez udruga Klubtura
- doc. dr. sc. Barada,V., dr. sc. Primorac,J., dr. sc. Buršić, E.: „Osvajanje prostora rada. Uvjeti rada organizacija civilnog društva na području suvremene kulture i umjetnosti.“ - Zaklada „Kultura Nova“, Zagreb, 2016.
- Kangas, A. (2017.) Removing Barriers. Participative and Collaborative Cultural Activities in Kuulto Action Research. Helsinki:Center for Cultural Policy Research Cupore
- Vidović, D. (ur.): „Radna bilježnica za društveno-kulturne centre: povodom Radnog skupa ‘Prema institucionalnom pluralizmu: Razvoj društveno-kulturnih centara‘“, Zagreb, 12. - 14. studenoga 2015. Zagreb: Zaklada „Kultura nova“
- Vidović, D. (ur.): „Uradimo zajedno. Prakse i tendencije sudioničkoga upravljanja u kulturi u Republici Hrvatskoj“, Zaklada „Kultura Nova“, Zagreb, 2018
- Žuvela, A: „Krojeno po mjeri? Prakse i tendencije kulturnog obrazovanja u Hrvatskoj“ - Zaklada „Kultura Nova“, Zagreb, 2016.
- Projektni tim Projekta Krešimir: „Izvješće o stanju u kulturi grada Šibenika“, Šibenik, 2019., dostupno na mrežnim stranicama:: <http://www.kresimir.hr/stranice/dokumenti/6.html>
- KAoperativa (2016.) KAOP Manifest 2016. Karlovac: KAoperativa, dostupno na mrežnim stranicama: [https://ia801909.us.archive.org/12/items/KAoperativapozicijskiDokumentonline/KAoperativa-\(pozicijski-dokument\)-\[online\].pdf](https://ia801909.us.archive.org/12/items/KAoperativapozicijskiDokumentonline/KAoperativa-(pozicijski-dokument)-[online].pdf) (8. 2. 2018.).
- KA-MATRIX (2014.) Hrvatski dom (kao) društveno-kulturni centar?! Karlovac: KA-MATRIX, dostupno na mrežnim stranicama:
https://ia800305.us.archive.org/30/items/HDDKCBooklet/HD_DKC_booklet.pdf (7. 10. 2017.).
- Participation Models: A chase through the maze 2nd edition, November 2012, dostupno na mrežnim stranicama:: https://docgo.net/detail-doc.html?utm_source=participation-models-20121118

- Sonja Švec Španjol, Andrea Vujnović: Centri za kulturu – paradigme prošlosti ili potencijal budućnosti, dostupno na mrežnim stranicama:: <http://www.galerijagalzenica.info/sonja-svec-spanjol-i-andrea-vujnovic-centri-za-kulturu-paradigme-proslosti-ili-potencijal-buducnosti.pdf>
- Statut Saveza udruga Operacija grad, dostupno na mrežnim stranicama: <https://operacijagrad.net/savez-udruga-operacija-grad/dokumenti/>
- UNESCO (2017.) Reshaping Cultural Policies. Advancing creativity for development. Pariz: UNESCO. Dostupno na mrežnim stranicama: <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002605/260592e.pdf>
- Wampler i L. McNulty: Does Participatory Governance Matter, dostupno na mrežnim stranicama: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CUSP_110108_Participatory%20Gov.pdf
- Wilcox David The Guide to Effective Participation 1994., dostupno na mrežnim stanicama: <http://ourmuseum.org.uk/wp-content/uploads/The-Guide-to-Effective-Participation.pdf>

Detalje i novosti o projektu pronađite na web stranici projekta: <http://kresimir.hr>

Više informacija o EU fondovima: <https://strukturnifondovi.hr>

Kontakt: JUK Tvrđava kulture Šibenik

Vodička 4, 22 000 Šibenik

info@tvrdjava-kulture.hr

www.tvrdjava-kulture.hr